DIN EDITURILE
„Librăriei Naţionale“, S. Bornemisa
ORĂŞTIE

ALMANAHUL
SCRIITORILOR DELA NOI

ANUL I

1912.

ORĂŞTIE
„Tipografia Nouă“, I. Moţa.
1911.

ALMANAHUL
SCRIITORILOR DELA NOI

EDITURA
„LIBRĂRIEI NAȚIONALE“ SEBASTIAN BORNEMISA
ORĂȘTIE, 1911.

«ALMANAHUL SCRIITORILOR DELA NOI»

este scos la lumină cu gândul, de a prezintà publicului românesc de pretutindeni, mănunchiul scriitorilor români în viață din Transilvania, Ungaria și Bănat, sau cel puțin originari de aici.

Nizuința subscrisului, de a prezintà un tablou cu totului complet al acestor scriitori, n'a izbutit așa pe deplin, precum aș fi dorit. Câțiva scriitori au dat puțină luare aminte apelurilor făcute în acest scop, iar pe doi, deși ar fi avut loc aci, nu i-am mai putut învità la colaborare.

Almanahul este arangeat nu după valoarea scriitorilor, pe care a o determinà nu eu sunt chemat, ci după principiul variațiunei. Așezarea pieselor mai nainte sau mai îndărăt, rog dar a nu fi socotită ca o clasificare a autorilor.

Am scos la iveală și scriitori, cari unor cercuri ale obștei românești vor fi poate puțin cunoscuți, ori chiar necunoscuți. Dar, pentru ca tabloul talentelor literare dela noi, să fie cât de cât complet, trebuià să-i pun. Și apoi, în ori-ce mănunchiu de flori — am crezut — în apropierea trandafirilor, se face bine și câte o viorea smerită...

Orăștie, Octomvrie, 1911.

Sebastian Bornemisa,
stud. în filosofie.

ALMANAH

ANDREIU BÂRSEANU.

Născut în 17 Oct. v. 1858 în Dârstele-Braşovului, din familie de preot. A studiat în Braşov, Viena şi München. Din 1881 profesor, mai întâiu la gimnaziu, şi apoi la şcoala comercială sup. română din Braşov. Membru al „Academiei Române“ şi preşed. al „Asociaţiunei“. Trăieşte în Sibiiu.

A publicat:

1. „Doine şi strigături din Ardeal“, în colaborare cu Dr. I. U. Iarnik, (ed. I. Buc. 1885.)
2. „Din traista lui Moş Stoica“ o colecţiune de anecdote poporale.
3. „Cincizeci de colinde“, (ediţ. I. Braşov, 1890).
4. „Ioan Lăpědatu“, discurs comemorativ, Braşov, 1898.
5. „Învăţăminte din viaţa Metr. A. Şaguna“, Braşov, 1898.
6. „Istoria şcoalelor centrale române din Braşov“, Braşov, 1902.
7. A colaborat la mai multe manuale şcolare.
8. *A tradus:* „Călătoria lui Stanley prin Africa-centrală“, povestită pentru tinerime, şi novela „Insula morţilor“ de R. Voss.
9. A colaborat la foile: „Familia“, „Convorbiri literare“, „Transilvania“ şi „Gazeta Transilvaniei“.
10. A redigiat în a. 1887/8, împreună cu I. Popea, foaia „Şcoala şi familia“.

UN FALNIC GLAS...

(cântec nou).

Un falnic glas răsună
Din vârfuri de Carpaţi;
E glasul ţării voastre,
Români, îl ascultaţi:
„De veacuri fără număr
La sânu-mi vă hrănesc;
Nici-când nu daţi uitării
Pământul strămoşesc!“

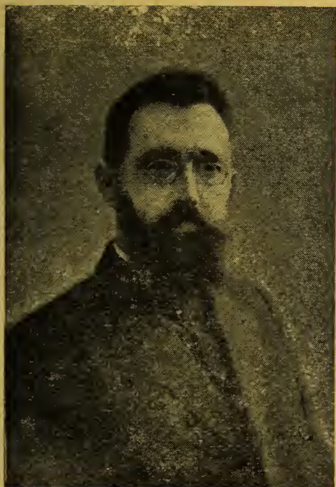
Un glas din depărtare
Străbate-acuma lin;
E-al Romei glas de mamă
Din zări cu cer senin:
„Un graiu vorbit de îngeri
Ca zestre eu v'am dat;
Vorbiți-l deci cu fală,
Păstrați-l neschimbat!“

Ca tunetul de vară
Un tulnic din păduri
Trezeşte văi şi dealuri,
Străbate munții suri:
„De câte-ori sunat-am
In vreme de nevoi,
Venit-au moşii voştri,
Tot cete de eroi!“

Şi noaptea din morminte
S'aude-adese-ori,
O tainică şoptire
Ce 'n suflet dă fiori:
„Prin mii de suferințe
Un nume v'am lăsat;
Blăstăm, blăstăm pe-acela
Ce neamul şi-a uitat!“

Răsune acest cântec
Prin munți şi prin câmpii;
Trezească inimi moarte,
Aprindă inimi vii.
Iar cine neam şi țară
Nemernic va trădà,
Disprețul şi blăstămul
Să fie plata sa!

*

IOAN AGÎRBICEANU.

S'a născut în Cenade, comitatul Albei-de-jos, în 1882, 19 Sept. E preot în Orlat, lângă Sibiiu.

Colaborează îndeosebi la „Luceafărul", „Viaţa Românească", „Tribuna" şi „Unirea".

Lucrări:

1. „Dela ţară", nuvele.
2. „În clasa cultă", nuvele.
3. „Două iubiri", nuvele.
4. „În întunerec", nuvele.

Sub presă:

„Schiţe şi povestiri", în editura „Librăriei Naţionale" (Orăştie).

Luminiţa.

Primăvara se începuse cu secetă mare. Se roşiseră livezile ca arse de brumă, iar dealurile erau pământ gol. Vitele zbierau pe câmp ziua, răcniau prin curţi noaptea, iar oamenii îşi plecaseră capul adânc în piept. Bucatele se scumpiseră foc, de nu te puteai apropià de ele, şi-aici, în satul de munte, erau şi mai pipărate.

Dela Paşti până la Rusalii, odată numai s'a îndurat cerul să se întunece şi să asvârle câţiva stropi mari, grei, rari. Şi făceau popii slujbe de ploaie la toată liturghia, şi se rugau oamenii cu ochii uscaţi.

Dar dela Rusalii cerul se căptuşì de-odată cu nori grei, plini de întunerec şi de vijelie. Şi pădurile

de brad începură să vuiască adânc, ca o cădere puternică de ape mari. Și-un fulger s'aprinse în înălțime, din Pleșea până în Măgura, zvâcnì în toată lungimea lui, și întunerecul începù să se coboare şi mai tare. În noaptea aceea din Marțea Rusaliilor, mulți creştini vor fi priveghiat numărând trăsnetele ce se slobozìau când ici, când colo, cu detunături clocotitoare prin păduri şi stânci.

Diminiața plouà încă, şi oamenii se adunau câte doi, trei la vreo portiță acoperită şi povestiau.

Pe drumul strâmt, plin de bolovani, care duce spre dealul cu citeră neagră, este o căsuță de bârne, puțină, de s'o cuprindă șese oameni în brațe. Căsuța e răslețită de sat, pe deal în sus, de nici popa nu merge la Bobotează cu crucea acolc. Cantorii au scornit vestea, că femeea de acolo zăvoreşte uşa şi stă închisă, câtă vreme umblă popa cu botezul prin partea aceea de sat. Vreodată cine ştie cum va fi fost, dar acum baba Mâia zăceà de mult pe pat, şi nu mai vorbià nimeni de dânsa, ca și când n'ar mai fi pe lume.

Noroc aveà cu fată-sa, cu Salvina. Aceasta erà fată bătrână, trecuse de treizeci şi cinci, dar apucase se rămână aşa nemăritată.

Ploaia dela Rusalii aduse bucurie şi în casa lor. Ce-i drept n'aveau fânațe, n'aveau sămănături să se usuce, n'aveau vite să moară de foame. Dar aveà Salvina două brațe tari şi-acum va căpătà de lucru pe la oameni.

Că în timpul cât ținuse seceta, babei Mâia i se uscă şi gâtul şi pieptul, iar din adâncul măruntaielor i se stârnià ceva ce-i aduceà amețeală la cap. Salvina n'aveà unde să muncească, n'o chemà nimeni, şi de cerşit nu puteà să cerşească. Și, dacă nu muncià

fata, cine amarul să se îngrijească de o femeie bolnavă, bătrână?

Când îi întindeà mălaiul, Mâia de trei ori pe zi clătină încet din cap că nu-i trebuie, şi numai a patra oară îmbucà ceva. Și 'ochii ei înconjurați de pieliță zbârcită, vinețíe, priviau nemişcați, dulcegi, plini parcă de-o apă alburie.

Ziceà de multe ori: „Doamne, tu fată, că rău înghit“. Şi, după ce fata nu ziceà nimic, după un răstimp întindeà din gâtul plin de vine şi de oase, şi mai ziceà o vorbă: „oare nu s'a înnourat afară?“

Și câte odată fata trebuià să iese să privească cerul. În răstimpul acela dintre Paşti şi Rusalii lumină nu s'a aprins în căsuță la cele două femei. În trei Dumineci a cumpărat Salvina sare de câte patru bani, odată oțet de cinci, şi-atâta li-a fost tot târgaşul.

Erà în casă o luminiță, o luminiță de ceară, pusă împletită pe o cruciuliță afumată de lemn, pe care nu se mai cunoşteau sfinții. Dar luminița aceea n'o aprindeau. O păstrau pe când erà să moară baba Mâia, să aibă şi ea ce țineà în mână, ca să-şi vadă calea luminoasă când va plecà pe drumul de veci.

Și nici nu aveau lipsă s'o aprindă. În căsuță n'aveau de ce se împiedecà. Cele două lăvițí înguste erau lângă păreți, o lădiță într'un unghet, patul erà bătrâna în el, iar masă nu aveau. Cele trei icoane cu sfinți desnădăjduiți, cari se strâmbau ca în muncile din iad, atârnau de păreți şi nu le făceau val.

Baba Mâia nu s'a ridicat de pe oase de vreo doi ani. Câte odată aveà junghiuri adânci, „se petreceà“, cum spunea fata, apoi iar se liniştia.

Dar în vremea aceasta de secetă, hrănită rău,

Mâia slăbì şi mai tare din puteri. Durerile îi veneau mai des şi de multe ori, în chinurile ei, întindeà mâna holbând din ochi după luminiţă.

Fata i-a adus pe popa s'o grijească, s'o împărtăşească cu cele sfinte.

Da-i venià ei aşa numai să moară, ci nu murià.

La Rusalii, când se întunecâ, bătrâna zise:

— Are să ploaie, fată.

— Da, are să ploaie, zise aceasta.

Şi când cei dintâi picuri izbiră pe coperişul de şindilă, ca un ropot dulce, ca un cântec sfânt, cele două femei tresăriră:

— Plouă, zise Mâia,

— Plouă, zise Salvina, şi deschise uşa să între în casă mirosul ploii.

Bătrâna a stat un răstimp şi-a ascultat. Apoi îşi măsură o cruce largă, neregulată. Când începură să se descarce trăsnetele unul după altul, ca dărâmări de stânci prăpăstioase, baba Mâia îşi măsoară altă cruce şi zice: „închide tu, fată, uşa. Are să vremuiască".

Şi-a închis fata uşa, şi s'au culcat amândouă în lumina fulgerelor.

Dar ploaia vre-o patru zile n'a mai contenit. Câte odată scăpau de după dealuri vânturi mari, ce duceau spre Pleşa grămezi mari de nori, ca nişte turme de dihănii şi de uriaşi, negri, vineţi, mânioşi, încleştaţi unii într'alţii. Câte o ruptură de cer rămâneà albastru înnalt, dar îndată alergau alţi nori să o astupe. Şi vântul se oprià apoi, şi ploaia începeà să cadă acum, măruntă, deasă.

Baba Mâia şi cu fată-sa, aşteptau-aşteptau să se însănineze. Se împuţinà mălaiul, trebuià făină, şi Salvina văzù că totuş trebuie să deie creiţarii pe lapte.

Mă-sa abia mai suflà, şi bucată uscată înzădar i-ar mai fi dat.

Ochii bătrânei în cele două zile din urmă i se îngălbiniseră pe la alb. Rotunzi, mici, priviau ţintă, şi sămănau acum cu ochii unei cucuvăi.

I-a dus lapte ca astăzi, și ca mâne Salvina a căpătat de lucru. Erà şi vremea, căci fata se asprise tare. Vorbià răstit cu bătrâna din firea ei, căci erà scurtă şi smâncită la vorbă, dar în zilele din urmă erà tot mânioasă.

Dimineaţa i-a pus ulcica cu lapte lângă pat, a luat luminiţa de pe cruce şi a aşezat'o cu câteva chibrite lângă ulcică.

— Iaca aici lapte. Aici ai şi luminiţa şi chibrite.

Bine, maică, bine. Să-ţi ajute Dumnezeu, zise bătrâna când fata ieşi pe uşă.

Abia se duse Salvina, Mâia luă ulcica, şi, deslipindu-şi buzele, sorbì odată, de două ori, de trei ori. Și băutura albă părea că trece – în drumul său în jos — peste podeţe, părea că se adună în gropi şi se varsă apoi mai departe, — aşa ghiolcănià.

Şi Mâia de odată să simţì mai bine. Se uşurase şi i se muiase parcă toate oasele.

Afară ploaia încetase de cu noapte, dar vremea nu erà senină. Nori negri, mari, petece de nori mai luminoşi tot călătoriau dela Apus la Răsărit. Vântul numai în răstâmpuri depărtate şuierà la vreun brad prin apropierea căsuţii, apoi iar tăceà dintr'una.

Din pat, pe ferestuţă, baba Mâia vedea afară. De câte ori n'a privit ea prin ferestruţa aceea! De când n'are ea alta de făcut decât să se gândească, să privească prin ferestruţă, şi să-și aştepte moartea!

Şi, de multe-ori gândul ei colindà departe, cu zeci

de ani în urmă. Îşi amintea de tot ce a văzut, de tot ce a păţit în viaţă. Dar iată, acelea, ca şi când n'ar fi fost. Ca norii cari trec pe cer târându-şi umbra pe pământ şi se duc să nu se mai întoarcă. Şi iată c'a rămas numai cu fata! Dar şi fata, ca şi când n'ar fi. Ea se duce la lucru dimineaţa şi vine seara, şi câte odată nici seara.

Şi în necurmatele zile de boală, părăsită, baba Mâia privià cu dragoste, cu sfinţenie, la luminiţa de ceară. Iată că luminiţa aceasta e singurul sprijin care n'o părăseşte niciodată. Ea o păzeşte acum şi va ajutà-o în ceasul cel din urmă. Şi bătrâna suspinà de multe ori: „Sfântă luminiţă, sfântă ceară, sfinte albine!"

Ani întregi trecură de când nu s'a mai putut duce la biserică. Dar tot mai ştià din ce spuneà popa, din ce spuneà diacul.

Şi, în boala şi singurătatea ei, baba Mâia la lucrurile acestea se gândeà mai mult. Îşi închipuià cum are să fie iadul cu dracii, cum are să fie raiul cu sfinţii? Iadul? D'apoi întuneric besnă, de să nu-ţi vezi mâna. Şi prin întuneric cozi şi ghiare de draci, cari prind pe creştin şi-l duc la căldarea cu smoală să-l opărească, Doamne fereşte! Iadu? O, Doamne, Doamne! D'apoi bivolii împungaci, ce-ar luà în coarne femeile nelegiuite şi pe ucigaşii de oameni! Doamne fereşte, Doamne fereşte!, — suspinà bătrâna.

Dar ea n'aveà s'ajungă în iad. Pe ea va prinde-o Sfântul Petru de mână, a sprijini-o să nu cadă şi va întrebà-o: „Tu eşti baba Mâia?" Şi ea va zice:

— Eu, Sfinte Petre. — „Cea de-a avut o fată, una Salvina?" va zice Sfântul. — „Da eu!" — „Cea de-a bolit vreme multă de tot? — „Da, eu!" — Şi-atunci Sfântul Petru va zuruì din chei şi va găsì pe

cea potrivită. Se va deschide poarta și Sfântul Petru îi va arătà locul de hodină, în iarbă înflorită, supt un măr cu mere aurii.

Nu, ea nu va apucà în iad! Ce-a făcut ca să meargă în iad? Și are ea luminița aproape. Când va simțì că i se ridică nodul în gât să-i oprească răsuflarea, aprinde luminița, sfânta luminiță de ceară. Și-atunci, chiar de-ar vreà s'o răpească cornorații, se vor împrăștià.

În chipul acesta baba Mâia își făceà o mulțime de icoane. Și totuși vremea îi treceà destul de greu.

Dar astăzi când bău laptele până 'ntr'un picur, nu-i veneau gânduri de acestea. Astăzi privià dornică prin ferestruța căsuții, și-i veneau gânduri copilărești. Uite, cum ar vreà să iese puțin afară. Numai aici, înaintea ușii: când a trece norul de pe soare, să cadă lumina pe ea! Ba nu, ar vrea să meargă și mai departe. I-ar plăceà să se coboare în sat, să vadă cum mai stă satul. Să-l vadă pe popa și să-l întrebe de sănătate. Să se 'ntâlnească cu două bătrâne din vremea ei — Anuța și Zamfira —, și să le întrebe: „Da voi ce mai faceți?“ Și ele să zică: „D'apoi ce să facem? Iacă!“ Și să meargă mai departe pe uliță să vadă biserica. Mare și frumoasă biserică! Să se întâlnească cu oamenii cari i-au fost vecini până a stat și ea în sat. Și oamenii să zică: „Ce-i vecină?, ai mai venit la vale?“. Și ea să zică: „Mai!“.

Tot așa să umble pe uliță pe unde n'a umblat de mult și oamenii să zică: „Iacă și baba Mâia“. Iar copiii și cei mai tineri să 'ntrebe: „Mamă, cine-i bătrâna aceia?“, și femeia să zică: „baba Mâia, cin' să fie!“.

Gânduri de acestea îi veniau astăzi. Și nu erau gânduri goale, erau gânduri vii, erau icoane. Și nu

icoane reci, icoane aşa de călduţe, de baba Mâia le simţià căldura ca o mângăiere la inimă. Şi cercà să se învârtă 'n pat, să poată vedeà mai bine pe fereastră.

Nu, astăzi nu se gândià la iad şi la raiu. Azi, după ploaia ce 'nverzise câmpul, ar fi voit să mai fie odată fată mare, să pască vitele pe munte, să păşească pe frunzele uscate, umede acum, să se prindă cu mâna de-o creangă, şi picurii rămaşi pe frunze să cadă stropind-o pe obraz, pe iie, apoi se iese pe culme, la luminiş, să toarcă şi să privească vitele cum pasc, şi seara să vină acasă cu vitele sătule cum îs dobele. Se mai cugetà cât ar fi de bine să mai umble ea pe vârful măgurii, pe Frasinul, după fragi de pădure. Ce fragi se fac mai ales pe Frasinul: „buricul deştiului" de mari.

Ori să aibă ea acum nişte pere dela dascălul cel bătrân din grădină. Ce pere! Cumu-i ceara. Numai dascălul are pere de acelea în sat.

Şi cum se gândià aşa la câte toate, baba Mâia simţià că se face tot mai uşoară. Dela o vreme i se părù că nici nu mai stă în pat. Şi pipăì bine scândurile. Apoi, uşoară de tot, iată că sta aşa şi nu se mai puteà gândi la nimic. Dar erà bine. Las' să fie, că nu-i rău. Au durut-o pe ea destul oasele, au tăiat'o destul junghiurile ca şi cu săbii ascuţite. Acum, aşa călduţă, uşoară şi fără dureri stă, şi ochii par'că-i râd. Şi 'n casă e o linişte aşa de bună! Şi soarele se uità chiar acum deodată pe cele trei ferestuţe. Uite, ce pulbere de lumină!

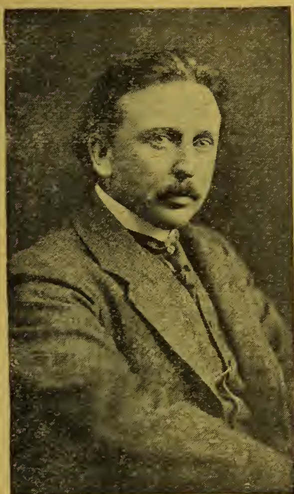
Deodată însă baba Mâia schimbă ochii, şi-i umplù cu spaimă. Simţià cum vine ceva, ceva rece şi greu, ca o povară strivitoare. Întinse mâna, dar n'ajunse luminiţa de ceară. Se oţărì cât putù, dar luminiţa căzù

pe podele. Junghiul ce-l simțise o prinse, o 'ncârligâ, dar bătrâna se svârcolià mereu s'ajungă luminița de ceară. Așa, frământându-se, căzù pe podele și murì, cu mâna întinsă după luminiță.

După o grămadă de vreme, acum se coborîse mai întâiu din pat.

Și prin cele trei ferestuțe lumina albă cădeà mereu în casă, apropiindu-se tot mai tare de pat. Luminà acum trupul țapăn al Mâii, ulcica răsturnată, și luminița de ceară, de care n'a avut parte bătrâna.

*

OCTAVIAN GOGA.

S'a născut la 1881 în Răşinari. A studiat gimnaziul în Sibiiu şi Braşov, universitatea în Budapesta şi Berlin.

Mai lungi călătorii de studiu a făcut prin Germania, Italia, Franţa, Englitera.

De prezent e secretarul literar al *„Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român"*. Trăieşte în Sibiiu.

A început colaborarea la *„Tribuna"* din Sibiiu şi *„Familia"* din Orade.

A redactat mai mulţi ani revista *„Luceafărul"* şi trei ani revista *„Ţara Noastră"*.

Lucrări:

1. „Poezii".
2. „Ne chiamă pământul", poezii.
3. „O seamă de cuvinte", articole pentru ţărani.
4. „Insemnările unui trecător", crâmpee din frământările dela noi.

Sub presă:

5. Emeric Madách: „Tragedia omului", poem dramatic în versuri, traducere.

TAINA

Ascultă, copile, ce-mi spune viaţa:
De-apururi în umbră să torci al tău gând,
Când simţi în pleoapă o lacrim' arzând,
Ia sama la vreme şi-acopere-ţi faţa,
Să nu fie ochi să te vadă plângând.

Alături cu alții te 'nşirue 'n horă
Şi lumii plăteşte-i cu ce-i eşti dator,
Fă-i patimii tale din zimbet zăvor,
Tăcerea să-ți fie deapururea soră,
Să nu ştie nimeni ce rane te dor!

Iar noaptea când vine şi ceața se lasă,
Tu trage-ți oblonul să n'ai mărturii,
Şi-atunci sub tavanul ascunsei chilii,
Despătură-ți taina ce 'n suflet te-apasă,
Stropind-o cu lacrimi de ceasuri târzii...

---

*

ALEXANDRU CIURA

Născut în 15 Noemvrie 1876 la Abrud, Munţii-Apuseni, din familie de preot. A studiat la Blaj, Sibiiu şi Budapesta. Profesor la liceul din Blaj din 1902.

A publicat:

Literatură:

„Visuri trecute“, Blaj, 1903.
„Icoane“, Budapesta, 1906.
„Aduceri aminte“, Orăştie, 1911.

Ştiinţă:

„Eminescu şi Coşbuc“, Blaj, 1903.
„Educaţia vechilor elini“, Blaj, 1907.

Traduceri:

Dumas-Tatăl: „Din zilele lui Nero“, Blaj, 1907.

Holoangării.

Din seara aceea băieşii din Roşia, dupăce îşi luară „birul“ muncii de o săptămână, se pregătiau să plece spre casă.

Se apropiau sărbătorile şi, creştini buni cum erau, nu munciau în săptămâna luminată. Işi vedeau de spovedanie, de biserică, unde nu prea mergeau decât arare.

Cum stau cu traista în spinare, plănuind un mic chef la Crâşma din Gura-Roşiei, unul mai bătrân, spuse, privind ţintă înspre gura băii:

— Nu băgaţi de seamă fumul, ce se prelinge din baie?

— S'o fi aprins baia, zise unul.

— Și-o fi gătind Vâlva de cină, că acum știe, că are răgaz o săptămână!

— Și-o fi aprins Batăl-crucea pipa.

Bătrânul nu se lăsà înduplecat și repetă cu stăruință:

— Sunteți niște proști! Nu simțiți mirosul de straie arse? Ăsta însamnă ceva. Sunt undeva oameni în primejdie și, când n'au mai avut încotr'o, și-au sfârticat hainele și le-au dat foc. Știau prea bine, că fumul are să răzbată prin gura băii și oamenii, înțelegând primejdia, vor merge să-i ajute.

— Dar cine să fie, baciule, că ai noştri suntem cu toții aici?, — întrebă un flăcăiandru.

— Ce știți voi, mă? Tu crezi că numai în Roșia este baie? Vezi tu dealurile estea până colo în Gura-Cornii și în Buciumani? E o scurmătură de soboli pe sub ele, de ar puteà să se prăbușească în ori-ce clipă. Că numai puterea lui Dumnezeu le mai ține sus. Holoangării, cari fură aurul din băi, nu-s proști să muncească alături de noi, pentru șasă pițule la zi. Ei întră printr'o surpătură din Corna, — știu ei bine ascunzișurile — și se furișează până aci, lângă noi, culegând tot ce e mai scump din piatra băii. Sunt oameni cu capul a mână, trec peste vârtejuri și se primejduesc, dar câştigă de zece-ori atâta aur, ca băeșii de rând... Câte odată apoi să primejduesc, de îi aduni bucățele din fundul vîrtejului sau al prăpastiei.

Băieşii priviră înspăimântați într'acolo. Fumul necăcios se revărsà în ondulări tot mai mari; înțelegeau acum cu toții, că bătrânul spuneà adevărul.

Intr'o clipă își schimbară straiele și se răsletiră prin baie, cu ştearțuri și torțe.

Tavanul întunecat îi picurà cu stropi de umezeală, bâltocile de desupt sclipeau fioros în lumina torţelor şi caviturile repetau, ca un ecou de mânie, vorbele pripite.

— Nu grăbiţi, mă! Stăi, mă, cu facla, că nu se mai vede! Aţine-te bine, că dai în vârtej!

Un uruit de peatră, ce să prăvale, îi încremenì pe toţi. Aşteptau cu inima strânsă, ascultând plescăitul înfundat al petrilor, ce se rostogoleau în vârtejul întunecat al apei din fundul pământului.

— Hop! hop! strigau ei din când în când.

Ci nu le răspundeà nimeni la chemarea obişnuită, decât murmurul de mânie al golului.

După o alergare de câteva ceasuri, îşi pierdură nădejdea să-i mai afle, cu toatecă simţiau mirosul tot mai penetrant al straielor arse.

O groază de moarte îi stăpânià, uitând de primejdia în care se aflau singuri, rătăcind prin ştiolne părăsite, unde moartea îi pândeà la tot pasul.

De vale, ca dintr'un adânc de peşteră, s'auzì un slăbit „hop-hop“.

Repetară semnalul.

— Tu eşti, Todoruţ?

— Eu! Haideţi, că am dat de ei!

Băieşii se prăbuşiră furtunatic peste pietre.

Todoruţ se oprise cu torţa în mână, arătând în depărtare:

— Vedeţi cum se ridică fumul de acolo? Se vede ca o flacără galbină; ei trebue să fie!

In câteva clipe erau lângă ei. Doi oameni, aproape goi, stau întinşi pe piatra umedă, cu faţa galbină a omului mort. Cămaşa le erà zdrenţuită şi cioarecii atârnau şi ei în zdrenţe; unul îşi trăsese şi cisma şi

o aruncase peste focul, ce abia mai răzbătia de sub straiele ude. Ii pipăiră cu îngrijire. Erau calzi încă şi respirau încet şi rar, ca pe sfârşite.

— Sculaţi, mă, ce dracu! — spuse unul care-i recunoscù. Ăştia sunt Gheorghiuţ şi cu Niculiţă din Abrud. Sculaţi, mă, că ne apucă dimineaţa... Ii ridicară de subsuori, încercând să-i pună în picioare. Ci oamenii căzură în aceeaş clipă, ca o cârpă.

Ii luară în spate şi-i transportară cu mare greu până la gura băii.

* * *

In hram, glumele se porniră din nou. Straja aduse o sticlă cu rachiu tare şi le strecurâ cu puterea câteva picături în gură.

Cei doi oameni începură a mişcà din buze, apoi, după o înghiţitură mai sănătoasă, începură a clipì din gene şi, într'un târziu, îşi deschiseră ochii.

Băieşii făceau haz, văzându-i scăpaţi de primejdie.

— Sculaţi mă, că vin Paștile! Ce durmiţi ca năucii?

Și cei doi oameni se desmeteciră încetul cu încetul şi dupăce îmbucară ceva, povestiră cum hoinăresc prin baie de patru zile, cum s'au rătăcit şi n'au dat nici măcar de-o fărâmă de aur. Pe urmă, când n'au mai putut de foame, şi-au sfârticat hainele şi le-au dat foc. Mai aveau câteva lemnuşe... pe urmă s'au întins pe peatra umedă și n'au mai simţit nimic!

Strajei i-se făcù milă:

— Acum să vă căraţi dracului — şi să mulţumiţi lui Dumnezeu, că nu v'am înfundat şi în temniţă. Mai umblaţi să furaţi aur, ha?

Ci a doua zi de Paşti, holoangării, dupăce eşiră dela biserică, se opriră cu nevestele la crâşma cea mai de seamă.

Umplură masa cu băutură scumpă, puseră pe lăutari să le cânte, asvârlindu-le o hârtie de zece.

Şi poftiră pe toţi băieşii să închine cu ei şi să chefuiască.

— Că de nu eraţi voi, mă, ne duceam dracului de pomană!

Asvârleau ţiganilor talerii cu pumnul.

Şi când un băieş bătrân îi întrebă cu îngrijorare:

— Bine, mă, tot nu v'aţi mai băgat minţile în cap?

Ei răspunseră cu nepăsare:

— Nu, baciule! Aurul l-a pus Dumnezeu în pământ, şi cine e harnic, — să-l scoaţă! Că umblăm cu punerea capului — asta-i drept! Dar nu-i nimic, baciule, că tot omul e dator cu o moarte!

*

GEORGE COŞBUC.

Născut în 8 Sept. 1866 în comuna Hordou (lângă Năsăud) din familie de preot. A studiat în Năsăud şi Cluj. Trăeşte în Bucureşti. A scris la „Tribuna“ din Sibiiu dela 1884—1890, şi la „Convorbiri Literare“, şi la alte foi şi reviste. La 1890 a trecut în România unde să află şi azi.

A publicat:

„Balade şi Idile“, Bucureşti.
„Fire de tort“, Bucureşti.
„Ziarul unui Perde-vară“, Buc.
„Cântece de vitejie“, Buc.
„Versuri şi Proză“, Caransebeş.
„Povestea unei Coroane de oţel“.
„Războiul nostru pentru neatârnare“.

Traduceri:

„Aeneida“ de P. Vergilius Maro.
„Valuri alinate“ de Carmen Sylva.
„Sacontala“, dramă de Calidasa.
„Antologie sanscrită“, din dif. aut.
„Mazepa“, de Lord Byron.
„Parmeno“, comedie în 5 acte de P. Terentius Africanul.

In colaborare cu Al. Vlăhuţă:

„Carte de cetire“, piese alese din autorii cei mai buni.

MOARTEA LUI GELU

Răsleț din oștirea bătută,
Fugind pe câmpia tăcută,
Căzù de pe cal, de durere,
Pe marginea apei. Și piere.
Din rană și-ar smulge săgeata
Și n'are putere.

Pierdut-a, şi oaste, şi ţară.
E noapte 'n văzduhuri; şi rară
E sbaterea apei, când valul
Atinge cu aripa-i malul —
Iar Gelu, prin noapte stând singur,
Vorbeşte cu calul.

„Vai, murgule, jalea mă curmă!
Mă lupt cu durerea din urmă,
Căci ranele-mi sapă mormântul,
De geaba împrăştii tu vântul
Din coamă, piciorul tău scurmă
De geaba pământul.

„Mă chemi prin nechezuri păgâne
Şi par'că zici: „Vino, stăpâne!
Vezi, picură ranele tale
Şi neguri se 'nalţă din vale,
E noapte, şi ziua de mâne
Ne-ajunge pe cale!"

„Trei suliţi făcutu-şi-au strungă
Prin mine! Mă sbucium pe-o dungă
Şi nu-mi mai simt braţul şi brâul;
Tu-ţi rupi cu picioarele frâul —
Las', murgule, las' să ne-ajungă
Pe-aicea pustiul.

„De-acuma tu... cât va cuprinde
Mantaua, de-asupra-mi o 'ntinde
Şi-apoi cu picioarele-mi sapă
Mormântul pe margini de apă,
Şi 'n urmă cu dinţii mă prinde
Şi-aruncă-mă 'n groapă.

„Jelească-mă apele Cernii!
Să-mi bubuie crivățul iernii,
Ca 'n taberi al cailor tropot;
Iar veșnicul apelor șopot
Să-mi pară ca 'n ceasul vecernii,
O rugă de clopot.

„Și, poate, sosì-va o vreme
Când munții vor fierbe, vor geme
Cu hohote mamele 'n praguri,
Vor trece bărbații 'n șiraguri
Când bucium sunà-va să cheme
Pe tineri sub steaguri.

„Iar tu de-i trăĭ, frățioare,
Să-mi vezi luptătorii 'n picioare,
Atunci când sosit va fi ciasul,
Abate-ți pe-aice tu pasul:
Nechiază-mi, și-atunci eu din groapă
Cunoaște-ți-voiu glasul!

„Și-armat voiu ieșì eu afară,
Și veseli vom trece noi iară
Prin suliți și foc înainte,
Să ție protivnicii minte
Că-s vii, când e vorba de țară,
Și morții 'n morminte!"

El zice, și mâna și-o strânge
Pe pieptul cel umed de sânge —
Iar calul stă singur de pază
Lui Gelu, și trist el așează
La pieptul stăpânului capul
Și astfel veghează.

Şi-auzi! Ca un vânt ce clăteşte
Pădurea, când ploaia soseşte,
Aşa din adâncuri de zare
Un vuiet prin noapte răsare
Iar vuietul vine, şi creşte
Mai iute, mai tare.

Şi iată-i din umbrele văii
Cu scuturi ies repezi flăcăii,
Ca morţii ce-şi lasă mormântul;
Ies roibii cu umblet ca vântul,
Răsar de tutindeni, de pare
Că-i varsă pământul.

Arcaşii lui Arpad! În goană
Ei fug dup' oştirea duşmană.
Şi, uzi de-alergare, se 'ncurcă
Fugarii prin negura sură,
Cu frâul pe coamă, şi-arcaşii
Cu spăzile 'n gură.

Năvalnic s'apropie Paşii,
Şi 'n goana lor cântă arcaşii,
Şi-aşa de sălbatic li-e cântul —
Din piele de urs au vestmântul,
Şi 'n bărbile lor încâlcite
Se 'mpiedică vântul.

Iar Gel, auzindu-i prin zare,
De spaimă şi groază tresare —
El moare! Şi cântă păgânii!
N'au Domn şi n'au ţară Românii,
Şi-aduşii de vânturi în ţară
Sunt astăzi stăpânii!

Și 'n mânile cui e scăparea?
Nu-i piept să le 'nchidă cărarea?
Nu-i braț de voinic, să-i abată?
Și nu e pe lume-o săgeată
Ca 'n inima gloatei iui Arpad
Adânc să străbată?

Și Gelu le judecă toate:
Se 'nalță proptindu-se 'n coate
Și-a calului glesn'o cuprinde,
Cu grabă el arcul și-l prinde,
Și 'nvârte săgeata și-o scoate
Din rană, și-o 'ntinde:

Și vâjie slaba săgeată
Cu gemetul morții deodată —
Arcașii trec repezi în cale,
Și-i vuiet și-i chiot prin vale:
Ce cânt de 'ngropare lui Gelu
Și-oștirilor sale!

Iar vuietu 'n neguri pătrunde
Și 'n inima nopții s'ascunde
Departe, și 'n valuri de valuri
Ecoul izbindu-se 'n dealuri
De zece-ori jalnic răspunde
Pustiilor maluri.

De zece-ori, iarăși de zece,
Și scade, și piere și trece,
De data din urmă răsună —
Tăcerea 'mprăștiată s'adună,
Și 'n neguri alunecă rece
O bolnavă lună.

Iar calul, vedenie mută,
Cu coama de vânturi bătută
Stă 'n noaptea cu neguri de pază
Lui Gelu; şi trist el aşează
Pe pieptul stăpânului capul
Şi astfel veghează.

Iar apa la maluri se frânge
Şi cade pe spate şi plânge:
„Cu fierul potcoavei tu-mi sapă
Mormântul pe margini de apă
Şi 'n urmă cu dinţii mă prinde
Şi-aruncă-mă 'n groapă!

---

*

ILARIE CHENDI.

Născut la 1872, în Dârlos (Târnave), din neam de preoţi. A făcut liceul german în Sighişoara, apoi seminarul teologic din Sibiiu şi facultatea de litere din Budapesta. În toamna anului 1898 trece la Bucureşti, unde trăieşte şi astăzi, fiind bibliotecar-ajutor al Academiei române. A colaborat la „Telegraful Român", la „Familia", la „Convorbiri Literare" şi la „Ţara Noastră". A contribuit la întemeierea revistelor: „Curierul literar", „Sămănătorul", „Viaţa literară" şi „Cumpăna". Astăzi scrie despre viaţa literară curentă: la „Tribuna" şi partea critică la revista „Luceafărul".

Lucrări:

1. „Începuturile ziaristicei noastre" 1900. — 2. „Ziua învierii" de Ibsen (tradusă cu Sandu-Aldea) 1900. — 3. „Ioan Botezătorul" de Suderman (tradusă cu Sandu-Aldea) 1901. — 4. „Zece ani de mişcare literară în Transilvania" 1901. — 5. „Preludii" (editura „Sămănătorului", Ed. I. şi II.), articole literare din 1903. — 6. „Foiletoane" 1904. — 7. „Fragmente" din 1905. — 8. „Impresii" din 1908.

În editura „Minervei", împreună cu cooperarea regretatei scriitoare *Eugenia Carcalechi,* a tipărit operele complete ale clasicilor nostri Alexandri, Costache Negruzzi şi Odobescu, pe cum şi două volume de opere postume ale lui Eminescu. Cu dl Kirileanu a dat cea mai frumoasă ediţie din Creangă. Cu E. Carcalechi a mai scos la 1904 un volum la Socec din scrisorile lui Alexandri. Iar în bibliotecile populare, ale „Minervei", „Alcalay" şi a „Asociaţiunei transilvane" a făcut să apară mai multe broşuri de popularizare din trecutul şi prezentul literaturei noastre.

Câteva rânduri.

Principiul criticei este adevărul, fără reservă. Suntem însă oameni cu toții. Dacă ții la semenii tăi și la petrecerea în cercurile lor, mărturisirea adevărului complet este aproape cu neputință. Nu este o frază cât de delicată, care să nu supere pe cineva. Nu este propoziție, în care să nu găsiască ceva de bănuit. Și mai ales, când te simte, că, din capriciu, te scalzi în două ape, că nu ești precis; că te silești a trece cu vederea anumite păcate, pe cari i le-ai puteà ușor descoperì, — nu te poate iertà nimeni. S'ar păreà că de-aproapele tău îți poartă ura, din momentul ce știe, că îl cunoști bine și că i-ai pătruns toate tainele și slăbiciunile minții și ale sufletului.

Ce este deci de făcut, pentru a-ți creà o situație categorică față de cei dinprejurul tău?

Nimic mai greșit ca o atitudine de concesii. Prin reticențe și reserve, prin compromisuri și păreri în doi peri nu există legături permanente. Calea mijlocie, recomandată de utilitariști ca „aurea“ și întrebuințată de toți speculanții de situații, este cea mai abominabilă. In procedările critice nu se admit decât estremele: sau recunoști calitățile cuiva și atunci te alipești cu tot sufletul de dânsul, sau îi spui verde neajunsurile toate și atunci îl tratezi în consecință, cu toată asprimea spiritului tău.

De ce atâtea zimbete viclene; de ce atâtea cuvinte și clișee convenționale și atâtea simulări de dragul unei întocmiri mai comode a drăguței de viață? Impărțiți lumea numai în două categorii: în cei buni și cei răi; în cei cu talent și în cei orfani de talent. Și calea asta vă duce singură spre triumful binelui și al frumosul!

---

*

Dr. SEXTIL PUŞCARIU.

S'a născut la 4 Ianuarie 1877 în Braşov, unde a urmat liceul. Studiile universitare le-a făcut la Lipsca, Paris şi Viena. Şi-a luat doctoratul la 1899, iar la 1904 s'a habilitat la Viena ca docent pentru filologia romanică, întemeind întâiul seminar de limba română. Ales la 1905 membru corespondent al Academiei Române, e însărcinat în anul următor de această instituţie cu redactarea dicţionarului limbii române. Dela 1906 e profesor de limba şi literatura română la Universitatea din Cernăuţi.

Lucrări:

1. Der Dialekt des oberen Olttales. Leipzig, 1898.
2. Die rumänischen Diminutivsuffixe. Leipzig, 1899. (Teză de doctorat).
3. Lateinisches Ti und Ki im Rumänischen, Italienischen und Sardischen. Leipzig, 1904. (Temă de habilitare).
4. Etymologisches Wörterbuch der rumänischen Sprache. I. Lateinisches Element, mit Berücksichtigung aller romanischen Sprachen. Heidelberg, 1905. (Operă premiată de Academia Română).
5. Studii istroromâne. Bucureşti, 1906.
6. Cinci ani de mişcare literară. Bucureşti, 1909.
7. Zur Rekonstruktion des Urrumänischen. Halle, 1910.
8. Contribuţii la gramatica istorică a limbii rom. Bucureşti, 1911.
9. Dicţionarul limbii române, Bucureşti (dela 1907 au apărut 9 fascicole).

Colaborează la cele mai multe reviste româneşti, scriind cu deosebire la „Convorbiri Literare" şi la „Tribuna". În străinătate e colaborator al revistelor „Zeitschrift für romanische Philologie", „Literaturblatt für germanische und romanische Philologie", „Deutsche Literaturzeitung", „Wörter und Sachen", „Kritischer Jahresbericht über die Fortschritte der romanischen Philologie", „Zeitschrift für vergleichende Literaturgeschichte", etc.

Și-a făcut firogul.

Expresiunea aceasta am auzit'o prin părțile Brașovului. Ea e interesantă, fiindcă arată cum se îmbogățește limba din fel de fel de izvoare. În cazul nostru avem a face cu un termen al cusătoreselor sau al țesătoreselor și o frază ca: *Lucrez până mi-oi isprăvì firogul* va fi însemnat la început: „până ce-mi ajunge firul".

Cu timpul înțelesul cuvântului s'a generalizat. *Nu mă scol de aici până nu mi-oi isprăvì firogul* însemnează, la Brașov: „până nu voi fi terminat porția de lucru pe care mi-am propus s'o fac". Și o asemenea frază nu se aude numai în gura femeilor, ci și a bărbaților, indiferent despre care lucru e vorba. Cu timpul cuvântul *firog* a ajuns se însemneze chiar „Tagesarbeit", după cum se traduce în dicționarul lui Alexi, adecă porția de lucru (de orice natură) pe care este dator cineva s'o săvârșească într'o zi.

Deosebit de interesantă este însă accepțiunea pe care acest cuvânt a primit-o în Bran.

Făcând într'o zi o societate mai mare o excursie prin sat ne-am abătut pe la o țărancă, care deși foarte tânără, aveà o droaie de copilași. O doamnă, făcându-i observația că prea are mulți copii și la intervale prea din cale afară de scurte, țăranca i-a răspuns simplu: *Ori la un an, ori la mai mulți, tot atâția dă Dumnezeu; până nu-ți faci firogul, nu scapi!* În mintea ei există credința că fiecare femee e predestinată să aibă un număr anumit de copiii în vieață. În urma acestei naive, dar frumoase concepții fataliste a poporului nostru, cuvântul *firog* a putut să ajungă se însemneze chiar: misiunea vieții!

---

*

ECATERINA PITIȘ.

S'a născut în Brașov, la 1 Decembre 1884.

Lucrări:

1. Poezii. București, 1909.
2. Deosebite traduceri după autorii streini, publicate în reviste.

Colaborează cu deosebire la revista „Ramuri", „Gazeta Transilvaniei" și „Luceafărul".

CÂNTECE

I.

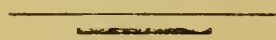
Suspină codru 'ndurerat,
Că pică frunza, pică,
Și toate mierlele-au plecat
Și ceață deasă s'a lăsat
Și nu să mai ridică.

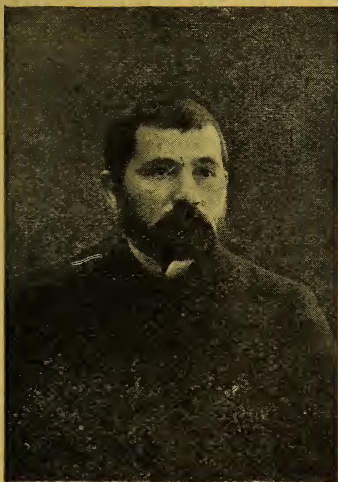
Dar nu-i e nici de ceața lui
Și nici de mierle nu-i e,
Și nici de frunzele gălbui,
Ci-i este doar de cărărui,
Că cin' să le mai suie.

II.

Dă-mi, mamă, dulcea mea ghitară,
S'o strâng la sânu-mi și să cânt,
Că iese Viforul din țară
Și colțul ierbii din pământ.

Cocori pribegi și rândunele
Se 'ntorc la cuibul părăsit,
Și iarăși dorurile mele
Cu dorul lui s'au întâlnit!...

Dr. IOSIF POPOVICI.

S'a născut la Cliciova (Bănat) în anul 1876. A studiat la Lugoş, Braşov, Graz, Leipzig, Viena, Zagreb şi Paris. A obţinut titlurile de doctor în filosofie la Viena şi de „maître en phonétique“ la Paris. La 1902 a fost angajat de universitatea din Viena, ca să facă cursuri de limba română, iar la 1905 s'a mutat la Budapesta în calitate de docent pentru filologia română. La 1909 a fost candidat de titular la catedra de română dela facultatea din Budapesta, dar politica l'a lipsit de dreptul de a fi numit. Astăzi face cursuri de limba şi literatura română la aceeaş facultate şi e directorul dela „Revue de dialectologie romane“ din Bruxelles, pentru departamentul limbei române.

Lucrări:

1. Recherches expérimentales sur une prononciation romaine. Paris, 1902—1903.
2. Die Dialekte der Munteni und Pădureni im Hunyader Komitat. Halle a. S., 1905.
3. Bocetele româneşti. Oraviţa, 1908.
4. Balade populare din Bănat. Oraviţa, 1909.
5. Dialectele Române din Istria. Partea II-a, 1909.

Are sub presă:

6. Dialectele Române din Istria. Partea I-a, Halle 1911.
7. Paliia dela 1582. Studii pentru Analele Academiei Române. Secţia literară. Vol. XXXIII.

Ocupaţiunea şi viaţa Rumerilor*).

Traiul idilic, ce a resuflat în poezia din Calendarul lui Asachi, a dispărut de mult. Păstorii fericiţi

*) Fragment din: „Dialectele rom. din Istria“, partea I.

de odinioară din văile romantice, atât la sud, cât și la nord, sunt azi niște economi — cerșitori. Economia lor e cât se poate de slabă. Izvorul vinurilor lor de odată a săcat. Chiar tehnica modernă a principelui Augsperg nu mai produce, ce a produs belșugul natural de altădată. Diferitele boale au nimicit viile în cea mai mare parte. Înlocuirea vițelor uscate prin altele americane se face de tot greu. Lipsa de mijloace și conservatismul prea mare al oamenilor nu scoate sărăcia de după ușă. Via se cultivă în Istria sus și între holdele de bucate. Fiind pământ de tot puțin sunt siliți să-l întrebuințeze cât se poate de bine. Mijlocurile sunt folosite pentru sămănături, iar răzvoarele sunt plantate cu jugastrii, cari se taie pe la coroană, astfel că lasă numai cîteo creangă pe care o împreună cu creanga jugastrului vecin. Pe aceste legături, cari stau ca lațurile bătute pe doi stâlpi la o înălțime de un metru și mai bine se leagă vițele de vie. In chipul acesta strugurii sunt feriți de umezeală și au soare de ajuns, iar cultivătorii câștigă parii și lațurile. Din lemnele aceste (*cleni* cum le zic ei) folosesc crengile de foc și pentru alte trebuințe economice.

Economia câmpului nu produce destule bucate, nici chiar pentru familia economului, necum de vândut. Seceta grozavă suge sucurile plantelor, iar paele seci nu odată le rupe bora cea turbată. Holdele pârjolite nu alintă foamea și lacrimile celor lipsiți; iar comercianții, nu-i prea desmeardă cu cele de lipsă.

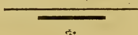
Economia de vite încă nu stă bine. Câteva văcuțe slabe nu pot săturà gurele flămânzilor. Boii sunt de tot puțini. Pentru puținul lucru de câmp nici nu e lipsă de forțe multe, iar alt câștig nu pot aveà. Creșterea vitelor nu-i la ei prea cunoscută. Cai nu țin. În

Șușnievița abia sunt vreo 3 cai, 2 la poștă și unul la un țăran. Chiar în economia de casă dintre galițe n-am văzut decât găini. Oieritul stă slab. Brânză de vânzare abia am putut găsì la Jeiănu. Oi sunt de tot puține, iar capre de loc. Nume de animale abia-abia am putut culege, dovadă că nu le prea cresc.

Cum vedem câmpul și cultura vitelor nu sunt în stare să le deà cele de lipsă. Câmpul, fiindcă e mic și și acel puțin e cultivat cu niște mijloace, cari nici cu sute de ani înainte n-au fost de treabă. La Jeiănu (cf. coruna în glosar) e de tot mare lipsa de pământ. Acolo sunt necesitați bieții oameni să scoată puținul pământ dintre pietrii și să-l care cu troaca pe coastele unei gropi, sau rîpi și astfel să-și cultive ceva ceapă și alte verdețuri și sămănături. Cultura de vite e de tot slabă. Cei dela sud se duc prin Fiume și Pola, încarcă și descarcă la vapoare, mulți dintre ei sunt fochiști și se resfiră, — legându-se de grijă și de amar – pe valurile mărilor. Cei din Jeiănu ard la cărbuni și-i desfac la Fiume și Abbazia, sau vând la oțăt în suburbiile Vienei. Ca să poată vinde niște saci de cărbuni trebue să plece cu noaptea, sau chiar și cu sara în cap și să oarbece ceasuri întregi peste dealuri și văi până ce ajung – rupți de trudă și nedurmiți – la Fiume.

Își poate fiecine închipuì, că o astfel de ocupațiune plină de nevoi și griji nu poate aduce o viață liniștită și cât de cât fericită. Și acești săraci sunt totuși fericiți. Peregrinează de multeori cu lunile, câștigă câțiva bani și se rentorc, dacă nu i-a înghițit lăcomia mării, la vetrele lor și aprind din nou focul în ele. Poveștile, revederea și iubirea plus pânea adusă satură corpul și liniștesc sufletul agitat. M-am gândit de

multe ori văzând căsuțele lor pline de fum, copíii murdari înaintea ușei, mamele îngrijorate, că ce puternică trebue să fie dragostea bărbaților lor, cari muncesc prin străinătate să sature pe cei flămânzi de acasă. Și apoi pe lângă acea dragoste îi mai leagă și iubirea de locul lor natal, cum ne leagă și pe noi de glia noastră. Aceste două forțe zgudue sufletul și-i mișcă pornirile. Până când Româncele vor fi mame cum se cade, casa și vatra din Istria nu va pierì. Și dacă forțe esterne nu-i vor lăsà să mai vorbească în dialecte române, vor vorbì în dialecte slave, după cum e legea firii, care preface și schimbă totul. Sufletul lor tot românesc va fi și va nobilità inima cuceritorului. Cazuri de aceste nu sunt singuratice în istoria popoarelor. Chiar în Rumerii de azi avem Slavi cari vorbesc românește, cum vorbesc toți Cicii nostri din Cicenboden (Țara Cicilor) diferite dialecte slave. Ce-i leagă de Rumeri e numai sufletul, care difere pe lângă toată asimilarea de sufletul slav de sud.

P. DULFU.

S'a născut la 10 Martie 1856 în Tohat, lângă rîul Someş, în comitatul Sălajului. — Azi este profesor în Bucureşti.

Lucrări:

1. „Etica sau Morala Filosofică". Bucureşti, 1889.
2. „Noţiuni de Estetică". Bucureşti, 1891.
3. „Isprăvile lui Păcală", (Epopee poporană). Bucureşti, 1894.
4. „Legenda Ţiganilor", povestire în versuri. Bucureşti, 1896.
5. „Foloasele învăţăturii", scriere pentru popor. Bucureşti, 1902.
6. „Snoave". Bucureşti, 1909.
7. „Cântece şi Poveşti", poezii. Bucureşti, 1910.

Traduceri:

8. „Ifigenia in Aulida" şi „Ifigenia in Taurida", drame de Euripide, traduse în versuri. Bucureşti, 1902.

MAICA DOMNULUI

— LEGENDĂ —

I.

Sfânta Maica lui Isus
Rătăceşte 'n jos şi 'n sus,
Pe câmpia unui râu,
Printre grâne până 'n brâu.

Caută loc să s'odihnească
Şi pe Fiul Sfânt să-l nască.
Subt un plop cu frunza deasă
Jos pe pajişte se lasă.

Plopul frunza-şi clătinà,
Pace muma nu-şi aflà.
Tulburată Maica Sfântă,
Din grai astfel îi cuvântă:

— „Alelei, plop ne'ndurat,
„Fie-ţi neamul blestemat,
„Şi de mine pe pământ
„Şi de Dumnezeu cel sfânt:

„Frunza ta să nu steà 'n loc,
„Sbată-se mereu în joc,
„Şi la soare şi la lună,
„Ca bătută de furtună!

II.

Sfânta Maic'a lui Hristos
Rătăceşte 'n sus şi 'n jos,
Pe un plaiu scăldat în soare
Prin fâneţe — numai floare.

Caută loc să s'odihnească
Şi pe Fiul Sfânt să-l nască. —
La un grajd de cai soseşte,
Acolo ea poposeşte.

Caii rod, fac tropot mare,
Şi odihnă mama n'are.
Supărată Maica Sfântă,
Din graiu astfel le cuvântă:

— „Fire-aţi cailor, să fiţi,
„Şi de mine-afurisiţi,
„Şi de-a Domnului mânie:
„Mersul, fugă să vă fie!

„Zi si noapte să mâncaţi,
„Rar voi să vă săturaţi:
„Numa 'n ziua de Ispas,
„Nici atunci, decât un ceas!"

III.

Sfânta Maică Preaslăvită
Rătăceşte obosită,
Prin livezi înrourate,
Pe sub pomi cu crengi plecate.

Caută loc să s'odihnească
Şi pe Fiul Sfânt să-l nască. —
La un grajd de boi soseşte,
Jos în iesle poposeşte.

Boii, blânzi la ea privesc,
Şi suflând, mi-o aburesc.
Odihnită Maica Sfântă,
Din grai astfel le cuvântă:

— „Boulenilor iubiţi,
„Binecuvântaţi să fiţi,
„Şi de Domnul şi de mine,
„Şi de Fiul care vine:

„La umblat, s'aveţi pas lin;
„La mâncare, saţ deplin.
„Câteun ceas, voi să mâncaţi,
„Iar un ceas, să rumegaţi."

IV.

Pe la cântători, târziu,
Preaslăvita naşte fiu.
Şi când naşte Maica Sfântă,
Ingeri vin în zbor şi-i cântă.

Ieslea cea cu fân pe jos,
Se preschimbă 'n raiu frumos;
Iară grajdul câmpenesc,
In palat împărătesc.

Mii făclii pe sus s'aprind
Ca luceferii lucind,
Iar prin iesle cresc bujori...
Fânul s'a schimbat în flori. —

Şi veniau: moşnegi cărunţi,
Juni păstori de oi din munţi,
Falnici crai din ţări streine, —
Pruncului să i se 'nchine.
. . . .

Mama, trandafir la faţă,
Cuprinzându-şi pruncu 'n braţă,
Sărută desmierdătoare
Obrăjei-i rupţi din soare.

*

Dr. NICOLAE BĂLAN.

S'a născut în 27 Aprilie 1882, în Blaşfalăul-de-sus (lângă Bistriţă), din familie de preot. Studiile şi-le-a făcut la Năsăud, Cernăuţ şi Breslau. Dela 1905 e profesor la Seminarul „Andreian".

Lucrări:

1. Figura şi chipul Mântuitorului. Studiu, publicat în „Telegr. Român" Nr. 96—102, a. 1903.
2. Problema religioasă în timpul de azi. Studiu apologetic. Sibiu, 1906.
3. Religiunea primordială şi originea religiunii. Studiu apologetic, publicat în „Revista Teologică" Nr. 2—6, a. 1907.
4. Sf. Ioan Gură de aur. Studiu din istoria predicei, publicat în „Revista Teologică" Nr. 12, 1907 şi Nr. 1—6, 1908.
5. Chestiunea bisericească din România şi autonomia bisericii noastre. Sibiu, 1910.

În curs de publicare:

6. În chestia reunirii bisericilor.

Dela 1907 redactează *„Revista Teologică"*, în care a publicat mai multe studii şi articole; asemenea şi în „Telegraful Român". Dela 1911 redactează pentru preoţi *„Biblioteca bunului păstor"*.

Reforma omului.

Trăim într'o epocă a reformelor și a reformatorilor de tot felul. Azistăm la continue reforme în știință și arte, în politică și școală, în justiție și administrație, în comerciu și industrie, în agricultură și finanțe, etc. Pretutindeni întâlnim o încordată lucrare spre progres și o febrilă acțiune de a îmbunătăți întreaga or-

dine socială. O evanghelie după alta își găsește propoveduitori și ucenici. Un plan de reforme răstoarnă pe celalt. Se pare că nici un trecut al vieții nu-și mai poate păstrà caracterul stabilității. Totul e supus unei continue fluctuații, totul merge înainte, totul curge.

Mulți dintre cei-ce privesc această curgere a vieții moderne, rămân încântați de ceia ce văd la suprafața ei. Și într'adevăr, trebue să recunoască oricine, că o atât de strălucită *cultură externă* n'a mai văzut bătrânul nostru planet.

Dar, cei cari nu se lasă orbiți de strălucirea acestei culturi externe, ci vreau să-i aprecieze însămnătatea după merit, își pun întrebarea: *oare în mijlocul acestei culturi sunt oamenii de astăzi mai buni și să simt ei mai fericiți?* Oare progresele și reformele timpului nostru fost-au în stare să aducă o *viață mai bună,* o ordine socială care să mulțumească aspirațiile sufletului omenesc în măsură mai mare decum erau de mulțumite în trecut? Oare acvizițiile culturii moderne fost-au tot atâtea mijloace prin cari să se coboare între oameni mult dorita împărăție alui Dumnezeu?

Asupra răspunsului la aceste întrebări nu mai poate sta la îndoială acela, care își dă seama de mulțimea strigătelor de nemulțumire și de curentul pesimist, care formează una din notele caracteristice ale veacului nostru. Unde mai găsim astăzi adevărata *bucurie a vieții?* De sigur, nu este numai o întâmplare că în centrul preocupărilor mari de azi stă tocmai *problema socială,* care în definitiv nu este altceva decât problema înlăturării răului din viața omenească. A trebuit să se sporească răul și să se trezească dorința de mai bine, ca să se ivească această problemă cu atâta putere.

Reformele introduse, ori cât de avântate s'au părut, n'au fost și nu sunt în stare să deà acestei probleme soluția posibilă și pe care fiecare epocă trebue să o deà pentru sine. Aceste reforme se referesc numai la aparențele răului, nu și la cauzele lui mai adânci, numai la împrejurările externe ale vieții, nu și la izvoarele ei sufletești, — din care cauză n'au putut fi înlăturate brutalitățile egoismului și asprele conflicte, cari agită marea vieții sociale de astăzi.

Spre a le înlăturà pe acestea și spre a creà astfel o viață mai bună între oameni se cere o reformă mult mai adâncă și mai grea: *reforma omului.* Puterile pentru înoirea socială *în suflete* sunt a se căutà; acolo trebuesc trezite, cultivate și mereu premenite. Este limpede ca lumina soarelui, că nu poate se răsară o vieață nouă fără oameni noi. Reforma referințelor externe ale vieții este condiționată de înnoirea omului sufletesc. Altcum, ea rămâne o reformă la suprafață, care n'a schimbat întru nimic adâncurile vieții și n'a produs un bine durabil. Fără o înnoire a omului sufletesc, a omului cu cele dinlăuntru ale sale, nu poți creà un organism social viu, plin de viață și sănătate.

Acest adevăr, care exprimă o condiție fundamentală a progresului în lume, l'a confirmat Mântuitorul prin cuvintele: „Nu va venì împărăția lui Dumnezeu văzând cu ochii (*μετὰ παρατηρήσεως* = cu înfățișare externă, la vedere, cu alaiu), nici vor zice iată aici sau iată acolo, că iată împărăția lui Dumnezeu *înlăuntrul* vostru este". (Luca 17, 20—21.)

Impărăția lui Dumnezeu se coboară între oameni pe măsura în care se sporesc fiii lui Dumnezeu. Ordinea socială mai bună se introduce prin oameni mai buni, căci ordinea socială nu este un produs al sufe-

rinţelor mecanice ale vieţii, ci este un produs al sufletelor, al caracterelor. De aceea, problema creării unei ordini sociale mai bune atârnă de problema creării unor oameni mai buni, a unor oameni noi, purificaţi sufleteşte.

Dar oameni noi, renăscuţi sufleteşte, caractere integre, personalităţi morale superioare se pot creà numai aşa, cum dintru început şi-a primit omul viaţa: *prin suflarea unui nou duh de viaţă,* deci prin o putere morală. Numai pe cuceririle culturii externe, ori cât de folositoare ar fi ele, nu se poate clădì o viaţă nouă, cu oameni moraliceşte renăscuţi. Spre aceasta se cere *suflet* şi *inspiraţie* dătătoare de viaţă, inimă curată, duh nou, înţelepciune dreaptă, sădită în inima şi în mintea fiecăruia.

Această putere de prefacere şi înoire a sufletelor este proprie credinţii creştine, harului şi adevărului care prin Christos ni-s'a dat. De el să ne apropiem şi să-l primim în sufletele noastre ca pe un principiu de viaţă nouă, în stare să ne ridice spre înălţimea celui mai mare şi mai sfânt ideal. Lăpădând haina păcatului, să luăm baia înnoirii Duhului sfânt (Tit. 3. 5). Căci numai oameni purtaţi de duhul lui Dumnezeu sunt purtătorii vieţii, izvorul binelui şi al progresului. Toate darurile cerului şi toate bunurile culturii atârnă în vânt, dacă nu se sprijinesc pe tăria morală a sufletelor. Puterea sufletească a fiilor unui neam e comoara lui cea mai scumpă, capitalul naţional ce-l reprezintă în civilizaţia lumii. Fără ea, agoniseala trecutului se risipeşte, nădejdea viitorului e clădită pe bază de nisip.

---

*

Dr. I. LUPAȘ.

Născut în 9 August 1880 în Sălişte (lângă Sibiu) din familie de ţărani. A fost profesor la seminariul „Andreian“ din Sibiiu din 1905—1910. Azi e protopop în Sălişte.

A publicat:

1. „Un capitol din istoria ziaristicei româneşti ardelene“, Sibiiu.
2. „Despre începutul neamului românesc“, Sibiiu.
3. „Biografia Metropolitului Șaguna“, Sibiiu.
4. „Contele Stef. Széchenyi şi politica de maghiarizare“, Sibiiu.
5. „Câteva pagini din trecutul Săliştii“, Sibiiu.
6. „Şovinismul confesional în istoriografie“, Sibiiu, 1903.
7. „Viaţa unei mame credincioase“, Bucureşti, 1910.
8. „Populus Werböczianus“, Arad.

În limba maghiară:

9. „Az erdélyi gör.-keleti egyház és a vallásunió a XVIII. század folyamán“, Budapesta, 1904.
10. „Történeti párhuzamok“, Budapesta, 1907.

Din trecutul școalelor noastre.

Puţine din şcoalele noastre au un trecut mai îndepărtat decât veacul al XVIII-lea, decât înţeleapta lege a împărătesei Maria Terezia: Ratio Educationis, care preconiză, ca *pruncii fieștecărei nații, să-și primească începuturile instrucției în limba maicei lor* („vernacula“), ori decît părinteștile îndemnuri ale bu-

nului Iosif al II-lea, care poruncise la 1781, ca în fiecare parohie de peste 100 familii, să fie şi o şcoală.

Cele mai multe şcoale româneşti le avem abia de câteva decenii încoace. Singure stăruinţele titanice de pe timpul lui Şaguna, au sporit numărul lor cu cîteva sute.

Toate aceste şcoale s'au întemeiat şi susţinut până în ziua de azi, numai cu preţul unor jertfe nespus de mari şi prin încordări fără seamăn din partea unui popor ca al nostru, lipsit atâta vreme de izvorul luminii, ca şi de izvorul bunăstării materiale, de aceste indispensabile temelii ale oricărui trai cinstit şi slobod.

Şi, dacă ar fi fost numai greutăţile, pe cari le rostogolià în calea progresului şcoalei române tradiţionala noastră sărăcie, atunci s'ar fi putut trece totuş mai repede peste zmeritele începuturi. N'ar fi fost şcoala noastră silită să rămână timp atât de îndelungat în starea cea tristă, pe care o înfăţişează, la 1813, următoarele cuvinte ale lui D. Ţichindeal: „De voeşti să ştii în sat, unde e şcoală?, nu întrebà pe nime, ci du-te şi apoi vei aflà o casă nu departe de biserică, desgrădită, descoperită, cu ferestrile sparte şi cu hârtie lipite; să ştii, că aceea este şcoala“! —

Dar în aceste căsuţe umile, desgrădite şi descoperite, s'a întâmplat, să muncească 2—3 generaţii de dascăli, pătrunşi de adevărată însufleţire pentru sfânta lor apostolie de redeşteptători ai unui neam chinuit şi înapoiat!

Şi, cum rezultatul unei şcoli, nu pot să-l determine nici odată păreţii ei, ori-cât ar fi de împodobiţi cu „embleme“, ci numai însufleţirea şi vrednicia celor-ce propoveduesc întrânsa cuvântul adevărului şi al înţelepciunii, — din aceste şcoale modeste a răsărit un început de cultură a poporului nostru. Prin stăru-

inţele nepregetate ale unor dascăli însufleţiţi, începuturile sfioase au fost continuate cu râvnă înteţită şi sporite prin isprăvuri din ce în ce mai însemnate.

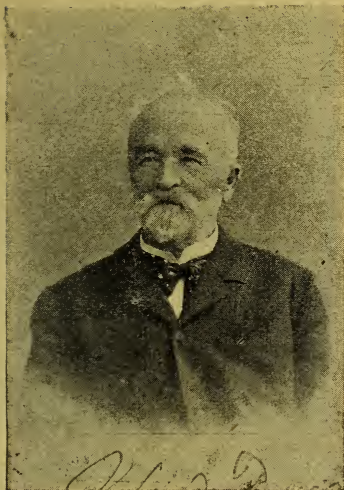
Astăzi icoana zugrăvită de Ţichindeal credem că nu se mai potriveşte, decît la puţine din cele vreo 3000 de şcoale româneşti din această ţară. Căci în multe sate de ale noastre s'au ridicat, din jertfele imense ale acestui popor lipsit, şcoale cu cari s'ar puteà mândrì orice sat din largul Apus luminat, şi oricare neam fruntaş în ale culturii!

Realizarea acestui progres e, negreşit, un mare merit al înaintaşilor nostri. Cu atât mai mare, cu cât ei au trebuit să înfrunte, pe lângă greutăţile pricinuite de eternele lipsuri, şi o serie neîntreruptă de obstacole, aruncate în calea progresului nostru cultural, de viforul patimilor politice.

Scurtă vreme, abia, le-a fost dat şcoalelor noastre a săvârşì în linişte munca binecuvântată de propagare a culturii, înălţare şi fructificare a gândirii şi întărire a simţirii româneşti. Căci încurând s'au ivit tendinţe potrivnice, cari mereu au infestat şi conturbă azi şcoala în seninătatea pacinică a sublimei sale misiuni, impunându-i sarcini şi semnalându-i scopuri, cu totul străine de adevărata ei chemare.

*

IOAN cavaler de PUŞCARIU.

S'a născut în Sohodolul Branului la 10 Octomvrie 1824. Gimnaziul l-a făcut în Braşov şi Sibiiu. În Sibiiu a făcut şi teologia şi studiile iuridice la academia de aici, dupăce terminase întâiu în Cluj studiile filosofice şi fisice. La 1848, 15 Maiu, a fost „stegar" la adunarea naţională de pe „Câmpul Libertăţii", care l'a ales membru al comitetului naţional permanent. Desfiinţându-se comitetul s'a refugiat în România, de unde s'a rentors numai după pacificarea ţării, ocupând apoi slujbe de stat. Cariera şi-a început-o ca asesor în districtul Făgăraşului şi a fost unul dintre acei puţini Români, cari au dus-o până la jude de Curie. La 1890 s'a penzionat şi azi trăieşte în Bran.

Lucrări:

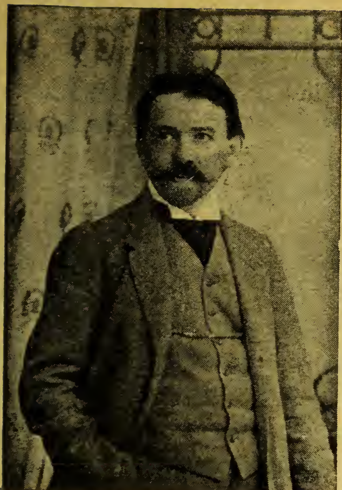
1. Causa română, 1872.
2. Consideraţiuni asupra timpului şi spaţiului, 1878.
3. Comentar la patenta urbarială din 1854.
4. Die romänische Amstsprache.
5. Mărul, 1883.
6. Date istorice despre familiile nobile române.

A colaborat la „Telegraful Român" şi la „Viitorul", pledând pentru activitate. A dat primul impuls pentru înfiinţarea „Asociaţiunii transilvane". E membru al Academiei Române.

RECERINȚELE UNUI LITERAT

De vreai să treci de literat,
Trei lucruri ia 'n vedere:
Să moștenești pe-un unchiu bogat,
Să n'ai lipsă a cere;
Păstrează să poți tipărì
Făr' de prenumerare;
Testează celor ce-ar cetì
Un fond de premiare.

*

VASILE C. OSVADĂ.

Născut la 9 Septemvrie 1875 în comuna Măhaciu, judeţul Turda-Arieş, din părinţi: notar de cerc.

A studiat la Blaj, Braşov şi Viena.

Azi este directorul băncii „Agricola" din Hunedoara şi directorul „Reuniunii propriet. de vite" (pentru asigurarea vitelor) din Orăştie.

A scris articole cu deosebire economice în „Tribuna" din Sibiiu, „Foaia de Duminecă" din Timişoara, „Revista Economică" din Sibiiu şi „Lupta" din Budapesta.

Azi redactează în al patrulea an foaia „Tovărăşia", la început independentă, azi ca adaus economic al „Libertăţii" din Orăştie. Este colaborator economic la „Tribuna" din Arad.

A publicat:

1. „Legea tovărăşiilor", Orăştie 1907.
2. „Băncile populare din România", Sibiiu 1907.

În pregătire:

„Puterea tovărăşiilor".

Credinţe economice.

Ajunşi în anii 1840—50 cu o prea tineră conştiinţă de viaţă naţională, a fost fatal să-şi îndrepte toţi cei buni ai noştri toate forţele, în spre ţintele politicei militante, prin care să socoteà, poate atunci cu drept cuvânt, că mai repede avem posibilitatea să ne afirmăm ca neam şi să ne întărim etnic şi naţional.

Urmând greşitei axiome, împrumutată dela vecinii noştri unguri, că politica militantă se exhaurează prin contribuirea directă ori indirectă la conducerea statului, ori prin critica vieţii de stat — ca administraţie şi ca instituţie de drept public — ne-am cheltuit forţele cu proteste, cu conbateri şi cu apèle la dragostea inimei româneşti.

E netăgăduit că acest fel de activitate a dat poporului, şi mai ales nouă tinerilor temelia preţioasă, pepiniera admirabilă în care noi ne-am sădit şi de unde ne alimentăm dragostea de neam şi dorul muncii pentru întărirea şi progresul nostru naţional.

In acelaş timp însă am perdut legăturile şi continuitatea necesară cu munca preţioasă începută şi susţinută pe vremuri prin meseriaşii români din jurul Sibiiului, prin ţehurile româneşti din confiniul militar şi din judeţul Hunedoara, şi apoi prin negustorii români grupaţi în Societatea Levantină dela Braşov, prin românii macedoneni presăraţi pe la Panciova şi Neoplanta, pe la Hunedoara şi Sibiiu ca şi prin Muncaci şi Budapesta.

Preocupările noastre „politice“, şi mai târziu râvna de ieftină căpătuială, tot mai mult ne-au apropiat de funcţionarismul producător de proletariat intelectual, ori de carierile cu rol mijlocitor şi nu producător.

Grosul, ţărănimea neamului nostru, lipsită de busola şi mijloacele învăţăturii a rămas de dragul gliei ori de nevoia vieţii — credincioasă plugăritului. Şi azi singură această clasă de plugari cinstiţi ne oferă chiagul sănătos, din care cu timpul să se frământe pânea trebuincioasă alimentării progresului nostru, — ca neam.

Ne dăm seama de situaţia dafavorabilă în care ne ţine lipsa organizaţiei noastre sociale şi economice — singure hotărâtoare în lupta de azi a popoarelor.

Dar această conştientă apreciere trebue să ne îndrume toate forţele în spre munca economică pe toate brezdele afirmării sale. Plugărimea să fie luminată şi apoi ridicată la munca agriculturei industriale şi comerciale.

Meseriaşii noştri să fie înarmaţi cu noui cunoştinţe pentru ca loc să-şi cucerească în concurenţa ce li se opune. Negustorii noştri să-'şi potrivească munca de intermediare realelor trebuinţe ale poporului nostru.

Căci ori cât s'ar afirmà caracterul internaţional al muncii economice, în situaţia noastră dată, — noi nu putem să ne clădim această muncă decât *numai pe temelia celui mai șovinist sentiment național și pe convingerea că progresul nostru economic numai prin noi înșine îl putem înfăptuì.*

Această credinţă, care trebue să călăuzească întreagă munca, îşi are esplicaţia economică în convingerea că eu mai cu cucces pot muncì cu fratele meu decât cu un străin.

Pentru săvârşirea acestei munci însă ni se impune o aleasă organizaţie economică, care apoi să slujască drept mijloc dezvoltării noastre culturale, politice şi naţionale.

Această organizaţie, după credinţa mea nu o putem aveà decât prin tovărăşii la temelie cu cel mai larg şi mai cinstit democratism şi dragoste de frate!

---

*

I. U. SORICU.

Născut în Săcele, lîngă Braşov. Studiile şi le-a făcut la Braşov, Cluj şi Bucureşti. Astăzi e ziarist.

A scris la „Familia“, „Sămănătorul“, „Luceafărul“, „Viitorul“ şi „Tribuna“. Va scoate un volum de poezii, pe care îl va întitulà — probabil — „Florile dalbe“.

CÂNTEC DE TOAMNĂ

Veştejită 'n vale pică
Frunza de arin,
Vine toamna, bruma pică,
Demonică, Demonică,
Ramură de crin!

Parfumatele verbine
Tremură uşor,
Mor duioasele verbine. —
Nu mai vine, nu mai vine
Draga mea şi-a lor!

Numai dorul, către seară,
Gândului meu sol,
Vine dorul trist spre seară
Şi'l trimet ca să dea iară
Lumilor ocol.

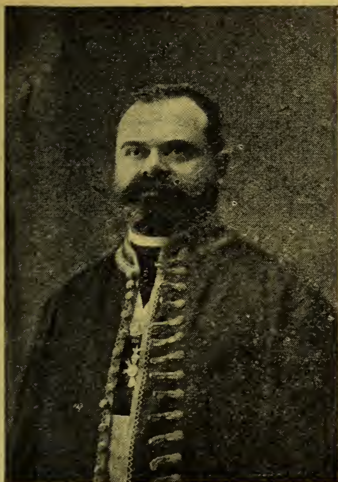
Eu îl văd pornind pe vale
  Singur, singurel,
Munții i se dau din cale
Și de milă și de jale,
  Codrii plâng cu el.

Iar din vălul de tărie
  Noaptea cade grea
Și mă chiamă și mă 'mbie, —
Noaptea vede, noaptea știe
  Care-i rana mea.

Că sunt fir de tufănică
  Pe mormânt străin,
Vântul bate, bruma pică,
Demonică, Demonică,
  Ramură de crin!..

---

*

Dr. VASILE SUCIU.

Născut la 13 Ianuarie 1873 în Copăcel, lângă Făgăraş, din părinţi ţerani. Studiile le-a terminat îu Blaj şi Roma. Din 1898 a fost profesor la Seminarul din Blaj până în 1910, când a fost ales canonic metropolitan.

A publicat:

1. Hipnotism şi Spiritism, Blaj 1906.
2. Teologia dogmatică fundamentală, vol. I. Blaj 1907.
3. Teologia dogmatică fundamentală, vol. II. Blaj 1907.
4. Teologia dogmatică specială, vol. I. Blaj 1908.
5. Teologia dogmatică specială, vol. II. Blaj 1908.
6. Principiile fundamentale ale religiunii creştine. Blaj 1909.
7. Principiile morale ale religiunii creştine. Blaj 1909.
8. Raportul dintre religie, ştiinţă şi societate. Blaj 1910.

Firea omenească și legea creștină.

Poate că nu-ți vei fi dat seama niciodată de asămănarea cea mare dintre pădurețul altoit și omenimea încreștinată!

Pădurețul, până rămâne păduret, și nu-l altoiești, nu poate produce decât numai poame pădurețe, iar dacă l-ai altoit, poamele, cari altcum ar fi fost pădurețe, sunt bune. Și de se va întâmplà că iasă cumva un luger de sub altoitură, vei aveà pe acelaș pom, poame bune pe mlădița altoită, și poame pădurețe, pe cea nealtoită. Aceleași rădăcini, acelaș trunchiu și acelaș suc, supt din pământ, produc poame bune ori pă-

dureţe, după cum trece sucul prin mlădiţa altoită ori prin cea pădureaţă.

Intocmai aşa şi cu firea omenească, altoită cu legea creştină. Firea omenească, după feliul său, e pădureaţă. Face ea, nu-i vorbă, poame. Îşi câştigă cunoştinţe, dezvoaltă idei, săvârşeşte fapte bune. Dar toate acestea sunt poame pădureţe. Sunt fapte făcute de om, şi pe cari le poate face omul! Sunt poame de soiu mai de jos.

Cunoştinţele acestea ale minţii omeneşti câteodată sunt nesigure, de altădată sunt amestecate cu greşeli. Ideile, pe cari le propoveduieşte mintea, îşi au, pe lângă partea lor luminoasă, şi partea întunecată. În sfârşit, de vei pune în cumpănă faptele bune cu scăderile lor cu tot, nu ştiu în care parte se va plecà cumpăna, pe partea faptelor bune ori pe partea scăderilor?

Ai vreà să vezi cu ochii nobilizarea aceasta a firi omeneşti prin legea creştină? Bine! Dar nu te voiu duce prin lumea Grecilor, nici prin a Romanilor, ca să-ţi arăt poamele lor şi să le asemeni cu poamele legii creştine. Nu! Aceasta nu se poate isprăvì în câteva şire!

In schimb ia harta globului pământesc şi te uită, nu la întinsa Africă, nici la tinera Australie, ba nu luà în socotinţă nici chiar colosul din partea de miazănoapte a Aziei. Uită-te numai la Egipt, la Media, la Persia şi la China. Adu-ţi apoi aminte de măreţia şi cultura lor străveche de odinioară, preistorică pentru noi Europenii! Atât erau ei de superiori celorlalţi oameni, de Chinezii se văzuseră nevoiţi în îngâmfarea lor, să se închidă cu zid de cătră ceilalţi muritori. Iar astăzi? Dacă n'au dat înapoi, de bună seamă că n'au mers înainte!

Intoarce-te apoi la mica Europă creştină, la Eu-

ropa cea de ieri de alaltăieri, şi la fiica ei, la America. Şi fă asămănare între cultura şi bunăstarea acestora şi între cultura şi bunăstarea împărăţiilor acelora, odinioară atât de vestite, iar azi atât de înapoiate. Ce asămănare neasemenea!

Şi, poate că înaintarea Europei şi a Americei vine dela împrejurările prielnice, între cari s'au aflat şi cari le-au ajutat în dezvoltare; ori dela împrejurările vitrege, cari le-au făcut să-şi bată capul în lupta pentru existenţă? Nu! Imprejurările de traiu, fizice şi geologice, au fost şi sunt mult puţin aceleaşi şi pentru Europeni, şi pentru Egipteni şi pentru ceialalţi. Dar n'au fost şi nu sunt aceleaşi împrejurările morale, religioase. Europenii şi Americanii ţin legea creştină; iar Egiptenii, Chinezii şi ceialalţi rămaşi ţin alte legi, ţin legea mohamedană, brahmană ori budhistă. De acì vine toată diferinţa.

Legea creştină nobilitează sucul pădureţului, adecă ea nobilitează mintea, voinţa şi celelate facultăţi ale omului. Mintea o luminează cu adevărurile veşnice, de Dzeu descoperite, cari tocmai fiindcă sunt absolut sigure şi stau neclintite, ca tot atâtea faruri luminătoare dealungul drumului, ce-l face mintea omenească în căutarea adevărului. Voinţa omenească apoi, în faptele sale, are în legea creştină un îndreptar sigur: legea Dumnezeiască, propusă în toate amănuntele. Legea aceasta nu e întunecată, cum e legea firii în unele chestii şi nu e elastică, ca să o poată sucì după plac mintea în interesele-i private egoiste. Nu! Legea Dumnezeiască, propusă de legea creştină e limpede, amănunţită şi neclintită.

Şi, ca şi când legea Dumnezeiască n'ar fi deajuns la săvârşirea binelui, mai propune legea creştină şi un alt motiv spre împintenarea omului la binele al-

truist. Acì rezidă puterea ei, în motivul acesta al celui mai sublim și mai curat altruism.

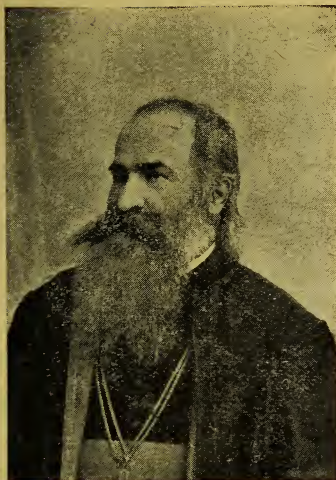
Faptele bune altruiste, zice legea creştină, nu de aceea trebue făcute, fiindcă aşa prescrie mintea -- capabilă să le și schimbe când se bat în capete interesele private cu interesele publice — ci de aceea, fiindcă aceasta e voința lui Dumnezeu, stăpânul absolut al omului, de care omul nu poate scăpà, nici în bine nici în rău, și care din dragostea cea mare se jertfise pe sine pentru om și zisese, că tot ce facem deaproapelui lipsit, lui îi facem, și că toți suntem frați, având acelaş părinte.

Din îndemnul acesta de a face totul pentru iubirea lui Dumnezeu şi a deaproapelui, au izvorît toate instituțiile filantropice de caracter public. Acì își au obârşie şcolile, spitalele, azilele pentru orfani și neputincioşi, societățile de ajutoare în toate lipsele omeneşti, societățile de misionari, cari își lasă casa și masa și se duc, cu punerea capului, peste țări și mări, la oameni barbari, ca pentru dragostea, ce o au pentru Hristos, să-i facă și pe ei părtaşi din binecuvântările legii creştine. Scurt! Din legea creştină au izvorît toate instituțiile filantropice, pe cari le avem noi, și pe cari cei vechi nici nu le visau macar.

Iată cum se nobilitează firea pădureaţă a omului prin altoirea religiei creștine într'însa, Se întărește mintea în căutarea și aflarea adevărului și înfluințează voința la facerea binelui. Motivul, care ne îndeamnă să facem binele altuia, nu e mintea, nici însuşirile atrăgătoare ale deaproapelui, ci dragostea, ce trebue s'o avem față de Dumnezeu, care prin jertfa sa, pildă și poruncă ni-a dat să iubim și noi pe deaproapele.

*

Dr. ILARION PUŞCARIU.

S'a născut în Sohodolul Branuiui la 1842, din familie de preot. A studiat în Braşov, Sibiiu, şi Viena, unde a fost trimis de metropolitul Şaguna. E arhimandrit în Sibiiu.

Lucrări:

1. Gramatica românească, metodica folosită în institutele pedagogice.
2. Isagogia cu o mapă a Palestinei.
3. Principii din pedagogie.
4. Manual de istoria bis. pentru şcoalele medii.
5. Istoria mică bis. pentru şcoalele poporale.
6. Istoria biblică ilustrată pentru şcoalele medii.
7. Istoria biblică mică pentru şcoalele poporale.
8. Documente pentru limbă şi istorie.
9. Mitropolia Românilor ortodoxi din Ungaria şi Transilvania.
10. Istoricul catedralei (în colaborare cu episcopul Dr. Miron E. Cristea şi asesorul Matei Voileanu).

A colaborat la *Enciclopedia Română* şi la mai multe reviste literare şi ştiinţifice.

Un glotaş.

— Aduceri aminte din anii de copil. —

In satul nostru trăià vecin cu noi un om, cu numele Ghiţă Păvălache, care trecea de filozoful satului. Şi cu drept cuvânt, pentrucă el duceà o viaţă modestă şi retrasă de zgomotul lumii. Pe el nu-l vedeà omul niciodată între bătrânii satului certându-se la vinars pentru dreptăţile comunei şi pentru preţuiri în cazuri de pagube şi conturbări de posesiune, cu toate că şi

el ar fi putut da un sfat înțelept la vreme de lipsă. Imbrăcămintea lui e.à o sarică lungă afumată, pe care o purtà și iarna și vara. Pălărie pe capul lui nu s'a pus, ci omul îl întâlnià ori cu capul descoperit, ori cu căciula veche și tocită pe cap.

Incălțămintea lui, când simțià trebuința ei în vreme de iarnă, erau tăpălăgi de materie de sarică sau pănură. Vorba lui erà vorbă apăsată și chibzuită; ori nu vorbià nimic, ori dacă vorbià, vorbià ca să se deosebească de alți oameni.

„Bună ziua, nene George".

„Mulțămesc D-Tale", era răspunsul.

„Dar ce mai faci?"

„Mulțămesc lui Dumnezeu și D-Tale, că mai dau umbră pământului." — — „Nee! mâncate-ar raiul și te-ar luà dracu", mai adăugeà adresându-se la vacile, ce le păzeà la pășune pe o coastă de loc numită „Coasta lui Păvălache".

Ce folos că lumea nu-l pricepeà!

Mai întâi muierea lui dupăce crescuse și măritase două fete ce aveà, îl lăsă singur. In singurătatea aceasta alui el se ocupà cu meditațiuni religioase.

In postul paștilor, când ceialalți oameni erau la câmp, pentru sămănăturile de primăvară și când în biserică în zilele de lucru aflai numai pe preot cetind ceasurile, făcând liturgia înainte sfințită, Ghiță Păvalache nu lipsià din biserică, ci sta și el desculț pe podeala de cărămidă, cu sarica în spate, ținând o psaltire veche în mână. El nu știà cetì, de aceea de regulă o țineà întoarsă. Tocmai de aceea babele din sat începură a duce prinoase câte o dutcă, (un ban de aramă ce reprezentà 6 cruceri, deșì era scris pe el 30) Ghiță Păvălache căci el știà cetì psaltirea deantoarsele.

La perfecţiunea aceasta ajunse Ghiţă Păvălache la vreme de bătrâneţe, când nu mai aveà ce mâncà.

A fost însă o vreme, când şi dânsul erà mai tinăr. — Atunci... atunci, în anul de răsmiriţă trebuì şi el să meargă cu lancea în mână la loagăre. El ca om cu frica lui Dumnezeu şi aici purtà în şerpar visul Maichii Precestii şi erà îndestulit „a da umbră pământului".

In întreaga expediţie făcută în Săcuime n'a auzit nimenea un cuvânt din gura lui; cu atât mai puţin lancea lui s'a atins de carne vie. Când se întoarse însă cu ceialalţi triumfători prin Săcele şi văzù Ghiţă Păvălache în şanţ un Săcui mort, se repezì la el şi ca un viteaz înfipse lancea în cadavru, zicând: „Mâncate-ar raiul şi te-ar luà dracul".

Ghiţă Păvălache a murit de mult, dar a rămas de poveste în satul nostru.

---

*

Dr. ION SCURTU.

Născut la 17/29 Martie 1877 în Braşov. Tatăl său a fost profesor la liceul român din localitate. A studiat în Braşov, Budapesta, Cluj, Leipzig. E doctor în litere şi filosofie. Trăeşte în Bucureşti; e profesor de literatură la Şcoala superioară de războiu şi la Seminarul Nifon.

A publicat:

Numeroase articole politice, foiletoane şi studii critice în „Gazeta Transilvaniei“, „Tribuna“ din Sibiiu, „Dreptatea“, „Epoca“, „Semănătorul“, „Minerva“ şi „Seara“ din Bucureşti.

1. Din trecut pentru viitor, (articole politice), Sibiiu, 1899.
2. Probleme actuale în viaţa noastră naţională, (articole politice şi culturale), Sibiiu, 1902.
3. M. Eminescu, Leben und Prosaschriften, Leipzig, 1903.
4. M. Eminescu, Romanul „Geniu pustiu“, c'un studiu critic, Bucureşti, 1904.
5. V. Tecontia, Gedichte von Eminescu, studiu introductiv, Bucureşti, 1904.
6. Portretele lui Eminescu, Bucureşti, 1904.
7. M. Eminescu, Scrieri politice şi literare, c'un studiu critic, Bucureşti, 1905.
8. M. Eminescu, Proză literară, ediţie populară, Bucureşti, 1908.
9. M. Eminescu, „Lumină de lună“, Poezii, ediţie critică şi un studiu introductiv, Bucureşti, 1910.
10. Adina Olănescu, Cugetări; c'un studiu biografic.

În preparaţie:

11. M. Eminescu, Scrieri politice (vol. II).
12. Viaţa şi operele lui M. Eminescu, (monografie).

Cugetări.

Neclintirea vârfurilor de munţi înfiorează ca şi zbuciumarea valurilor mării; culmile fericirii te cutremură ca şi adâncurile suferinţii. Dar omul puternic râvneşte înălţimile idealurilor şi nu se înspăimântă de abisurile decepţiunilor. De pe culmile biruinţei îşi pleacă smerita frunte înaintea Stăpânului lumei; din prăpastia înfrângerii îşi ridică ochii încrezători spre Dânsul.

*

Sunt atâţia oameni fără de nici un merit real, al căror nume îţi răsună în urechi o viaţă 'ntreagă. Dar sunt mai numeroşi oamenii de valoare, al căror nume nu se rosteşte nici odată cu zgomot. Numai moartea, învietoarea meritelor uitate, dătătoarea recunoştinţei tăgăduite, se îndură să poarte faima celor modeşti şi să spulbere de veci trufia celor deşerţi.

*

Nu există caracter fără de sentimentul profund al jertfirei de sine. Iar în lumea celor mulţi şi răi, cari s'ar mâncà de vii, puţinele caractere, jertfindu-se, pier. Iată tragicul caracterelor, — osânda lor şi prin ea osânda nobleţei geniului uman.

*

Unii oameni sunt atât de generoşi, că-ţi doresc moartea, numai să-ţi poată recunoaşte mai curând meritele.

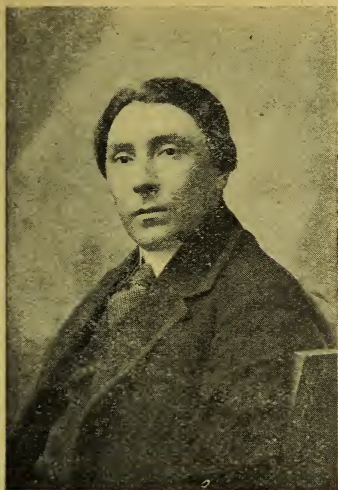
*

Modernii caută, pe 'ntrecute, a desăvârşì „arta de a trăì". Cei vechi se mulţumeau să idealizeze „arta de a murì". Dar, lăcomindu-se la plăcerile vieţii, modernii mor pe 'ncetul, zi de zi. Cei vechi înţelegeau, că viaţa adevărată începe dincolo de moarte. Numai viaţa asta rămâne — în faptele celor ce se duc.

*

Mai bine o mie de duşmani sinceri decât un prieten fals.

*

ZAHARIEJ BÂRSAN.

S'a născut la Braşov în 1879. Trăieşte în Bucureşti.

A scris:

1. „Poesii“ edit. Minerva, Bucureşti.
2. „Nuvele“ biblioteca Minervei, Bucureşti.
3. „Ramuri“, proză, editura Luceafărului.
4. „Impresii de teatru din Ardeal“ edit. Tribunei.
5. „Mărul“ dramă în 2 acte,
6. „Sirena“ dramă în 3 acte, (jucate pe scena Teatrului Naţional din Bucureşti).
7. „Jurământul“, dramă într'un act, publicat în „Viaţa Românească“ din Iaşi.
8. „Se face ziuă“ dramă într'un act din revoluţia lui Horia,
9. „Trandafirii roşii“ poem dramatic în 3 acte,
10. „Turnul Babel“ comedie în 3 acte, (înaintate Direcţiei Teatrului Naţional din Bucureşti).

A tradus:

din italieneşte, franţuzeşte şi nemţeşte o sumă de piese, pe cari le-a jucat în turneele de teatru prin Ardeal. Dintre ele sunt publicate: „Cântecul cocoşului“, „Capriciul unui tată“, „Dela Nord la Sud“, Cânele şi Pisica“, „Sluga la doi stăpâni“ în biblioteca Societăţii pentru teatru din Ardeal şi „Salomea“ în „Biblioteca pentru toţi“ din Bucureşti.

IUBIREA?..

O fermecătoare stea
Ce cade 'ntr'o prăpastie adâncă...
O vezi şi-ţi părăseşti frumoasa stâncă
Să tot cobori o viaţă după ea.

Îţi uiţi de ceriul larg ce l'ai avut,
De soarele din zilele de vară,
Cobori, cobori înspre necunoscut
Pierzându-te 'n adânc fără hotară...

Căderea ta-i un vis... – îl ştiu eu visul! –
Și legănat de el, cu Dumnezeu!..
Coboară-te, coboară-te mereu
Cu ochii 'nchişi să nu zăreşti abisul...
Să nu te-apuce dorul de lumină,
De culmea ta stăpână peste zări,
Că-ţi vei vedeà viaţa o ruină
Și-i sta zdrobit la mijloc de cărări!..

*

MIHAIL GAŞPAR.

Născut în 12 Ianuarie 1881 în Gătaia (Bănat) com. Timişului, din familie de preot. Locueşte în Bocşa montană, fiind protopop o. român.

A publicat:

Lucrări proprii:

1. „Japonia“, Lugoj, 1905.
2. „Altare dărâmate“, roman, 1909.
3. „Din vraja trecutului“, nuvele, Lugoj, 1908.
4. „Fata lui Oană“, roman ist. 1910.
5. „Din vremuri de mărire“, roman ist. Vălenii-de-munte 1910.
6. „Izrael“, roman dela sate, 1909.
7. „A fost odată“, roman dela sate 1911.

Traduceri:

8. „Malva“, de M. Gorkij, Lugoj, 1906.
9. „Poeme în proză“, de Turgeniev, Lugoj, 1909.
10. „Dama în haine sure“, de Georges Ohnet, 1907.

Păpărugă... rugă...

Aşa să trec anii.

Dai încoaci, dai încolo, te învârteşti în dreapta, în stânga şi te pomeneşti dintr'odată cu părul rărit, cu mânile tremurânde, adus de spate şi bătrân.

De sus de pe colnicul vieţii priveşti cu sufletul răzleţit la calea pe care ai făcut-o şi simţeşti în adâncul tău — golul uriaş al vieţii.

Într'o clipă îţi trec pe dinainte frânturi de icoane,

crâmpee mai vii ori mai spălătăcite din epopeea care constitue viața trăită.

Prin corpul slăbit trece o ușoară înfiorare. Sus la dricul vieții adie o boare recoroasă. Nu boarea aceea care alintă, ci aceea care — îngrozește.

Jos la poale e soare; căldura o simțești și azi dar numai în reflexe de autosugestie. Da, odată te pripiai și tu în aurul cald de acolo de jos... erai tiner atunci.

. . . .

În jurul meu firea își desface splendoarea de podoabe. Belșug de binecuvântare tainică se revarsă pretutindeni.

Câmpiile învestmântate în haine de mare ținută, prăznuesc marele praznic al învierii. Miile de ființe mișună ca o mare de credincioși, sub bolțile azure ale templului naturii.

Un dom măreț, splendid și nemărginit.

Zumăitul insectelor parc'ar fi murmurul rugăciunei masselor. Un murmur adânc, nuansat și plin de viață. Ca niște dascăli sărbătoriți, sburătoarele își revarsă cântările de strane, lăudând pe Acel din a cărui milă viază toate.

Iar câmpul înflorit, înalță tămâia mirezmelor spre bolțile albastre... O uriașă cădelniță încărcată cu smirnă.

. . . .

Tolănit în marginea unei trifoiște închid ochii și ascult tăcut, pândind zbuciumul și frământarea vieții din jur.

Soarele alintă cu privirea-i caldă pământul puțin cam umed.

Din sinii puternici zbucnesc în valuri aburii înferbântării.

Firea întreagă tremură în zbuciumul de înfiorare al clipelor de înfruptare.

Din dragostea aceasta va eșì — belşugul spicelor de aur.

Mă perd pe mine însumi în acest cuprins sfânt, iar sufletul îmi tremură în emoțiile gândurilor cari răsar pribege în creerul copleşit de văzul atâtei splendori.

Prin văzduhul siniliu, doi ciocârlani se gonesc agale. Să joacă scăldându-se în aurul de lumină; se ciocnesc porniți spre dragoste... femeluşa se mai opune... şi deodată cad ca două săgeți, perzându-se în săcăriştea învecinată.

Peste întinderea uriașă văzduhul ferbe ca într'o căldare.

Un pitpălac pribeag își anunță prezența prin vocea-i stridentă.

De pe holda de alături, doi copilași să îmbulzesc în fugă mare spre obraț. Un cal făceà semne de dragoste unei trifoiște și copiii se repeziră să-l abată. În fugă sperie un fluturaș albastru. În clipă o pălărie scălciată la obezi se avântă după fugar. Fluturașul însă să fereşte, își ia vînt și dispare în înălțimi.

Copilul priveşte pe urma lui dornic, pe urmă izbucneşte într'un rîs argințiu. Ecoul rîsului se resfrânge ca sunetul de clopot peste valurile verzi.

Mă proptesc în coate și-i privesc.

Copiii își găsesc repede altă petrecere.

Au prins o păpărugă *«vacă alui Dumnezeu»* și aşezându-o pe palme, încep să-i descânte:

Păpărugă... rugă...
Păpărugă... rugă...
Încătro vei zburà
Într'acolo m'oi însurà...

Păpăruga aleargă neliniştită pe cele cinci degete ale mânuţei, căutând o eşire. Văzând că nu-i scăpare, îşi desface aripioarele punctate şi-şi ia zborul încătrova.

Copilaşii o urmăresc cu luare aminte, nizuindu-se a gâcì satul spre care a plecat păpăruga — unde se vor însurà.

. . . .

În vremea aceasta calul să înfruptà liniştit din trifoiul vecinului.

Priviam înduioşat la feţele celor doi copilaşi.

Vedeam pogorându-se peste dânsele umbra îngrijorării...

Poate întâia lor grijă în viaţă... *»Într'acolo m'oi însurà«*.

Sărmani copilaşi. Cine ar şti spune câte suprise vă ascunde viaţa.

. . . .

Şì eu urmăriam cu gândul în atâtea rânduri zborul păpărugelor în zilele calde ale verilor fecunde, pe întinsele şi mănoasele lanuri ale iubitului meu Bănat.

Ci azi, frânt de luptele date, numai amintirea bucuriilor de demult dacă o mai simţesc.

E grea viaţa şi e duşmană omului. Ce bine a fost când mai credeam în ursită, când vedeam rostul cuvântului — a fi.

Au zburat anii ca şi păpărugile. S'au dus ilusiile — odată cu anii copilăriei.

E cald afară, acelaşi aur de lumină să toarnă peste mine... şi totuşi simţesc trecându-mi prin oase o uşoară înfiorare...

Păpărugă... rugă...

---

*

OCTAVIAN C. TĂSLĂUANU.

S'a născut în comuna Bilbor (comit. Ciuc), din familie preoţească, la 1876. Studiile liceale le-a făcut în Ungaria, iar cele universitare în Bucureşti. În cursul studiilor universitare a fost profesor de limba şi literatura română şi istoria Românilor la liceele particulare din Bucureşti. Dela 1902—1906 a fost secretar la Consulatul General al României din Budapesta. Dela 1906 e secretar al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român" cu sediul în Sibiiu. E director al „Muzeului Asociaţiunii", în care calitate a adunat foarte multe obiecte pentru Muzeu şi a făcut studii etnografice şi de artă poporală. În Budapesta a întemeiat tipografia „Luceafărul", în editura căreia au apărut mai multe opere literare de-ale scriitorilor dela noi şi din România.

A publicat:

1. *„Informații literare și culturale"*, edit. W. Krafft, Sibiiu, 1910.

Redactează:

Dela 1903 revista *„Luceafărul"*, care e în anul X. de existenţă.

Dela 1906 revista Asociaţiunii *„Transilvania"*.

Dela 1911 „Biblioteca poporală a Asociaţiunii", care are peste zece mii de abonaţi ţărani, ca membri ajutători ai Asociaţiunii.

Sub îngrijirea dsale apare „Biblioteca scriitorilor dela noi", ce se publică în editura „Librăriei Naţionale" S. Bornemisa.

Poporanismul.

— FRAGMENT. —

Cultura, arta și literatura nu pot fi niște privelegii numai pentru clasa cărturarilor, ci ele trebue să se transforme în bunuri ale poporului întreg, prin urmare

şi ale ţărănimii. De aceea cărturărimea noastră are datoria morală a se strădui în toate manifestaţiunile ei culturale şi artistice să se apropie de popor şi, în acelaş timp, să se îngrijască prin toate mijloacele a ridica nivelul cultural al ţărănimii. Căci numai când vom aveà o ţărănime bine situată materialiceşte, disciplinată moraliceşte şi cultă, şi când ideile conducătorilor ei intelectuali vor trăi în cunoştinţa tuturora, numai atunci se va realizà adevărata *unitate culturală*. Când se va realizà acest ideal, atunci scriitorii şi gânditorii neamului vor fi cunoscuţi şi la ţară, căci ei vor fi expresia superioară şi organică a sufletelor înfrăţite cu munca ogoarelor.

In acest caz şi arta şi literatura vor fi ale tuturora.

* * *

Dar ce înţelegem *astăzi* sub poporanism în literatură?

Iată ce cred eu că trebue să înţelegem: *Literatură poporanistă e aceea care se adresează, fără deosebire de clasă, întreg poporului, e aceea în care prin limbă, prin cugetare şi prin simţire se reoglindeşte sufletul poporului.*

Literatură poporanistă e întreagă literatura noastră poporală artistică, e literatura plină de poezie a cărţilor bisericeşti, a cronicarilor şi literatura artistică a scriitorilor poporali. Literatură poporanistă e, mai departe, partea aceea din literatura cultă, care poate fi înţeleasă şi simţită de poporul întreg. Poporanişti sunt deci în parte şi scriitorii: C. Negruzzi, Alexandrescu, A. Russo, Alecsandri, M. Kogălniceanu, I. Slavici, M. Eminescu, Al. Odobescu, I. L. Caragiale, G. Coşbuc, Al. Vlahuţă şi alţi scriitori tineri de seamă. In opera fiecăruia dintre aceştia găsim creaţiuni, cari se adresează

neamului întreg, cari pot fi înțelese și gustate atât în saloanele orașelor cât și în șezătorile dela sate.

Literatura poporanistă e deci literatura care încălzește deopotrivă, ca un soare, sufletul întreg al poporului.

D-l I. Slavici ne spune că așa a înțeles poporanismul și Eminescu:

„Eminescu — zice d. Slavici — care nu erà eșit din mijlocul poporului, ținea să se potrivească întru toate cu poporul, pentrucă numai așa puteà să străbată și să rămâe. – Pătura superpusă, din care eșise el, erà în gândul lui ceva întâmplător, stricat și efemer; tot stricat și efemer trebuià să fie deci și tot ceeace se potriveà numai felului ei de a fi. Nu avem să scriem pentru ea, „apa care curge“, ci pentru întregul popor, „pietrile cari rămân“, și rostul întregei noastre lucrări intelectuale era să asimilăm „pătura superpusă“, făcându-o deopotrivă cu massele mari ale poporului“.

Așa gândeà cea mai strălucitoare minte a neamului nostru, Mihail Eminescu.

Acest poporanism îl întâlnim în toate literaturile popoarelor și poporanismul numai astfel înțeles poate aveà un drept de esistență viitor în artă și în literatură.

Pe aceste căi au îndreptat nu numai literatura ci întreaga artă, criticii de artă ai Angliei: Ruskin, Morris și Crane cari cer o artă poporană, a artă pentru toți. „Arta ce o căutăm — zice Crane – este arta la care ia parte toată națiunea; numai această artă poate devenì o putere, care-i mână pe toți, numai această artă va încetà de a fi o jucărie scumpă pentru cei puțini“.

In străinătate există o mișcare puternică pentru democratizarea artei. Și celor ce se tem că prin această

coborîre a artei, i-ar scădeà valoarea, le răspunde așa de frumos pedagogul Gurlitt: „Tendința de a cultivà poporul prin artă este serioasă și rodnică. Dar toți cei ce lucrăm la ea am părăsit nădejdea că democratizarea artei i-ar aduce acesteia puteri nouă. Tendința artei este aristocratică, puterile ei sunt în cei puțini, în cei tari, în indivizi. Nu vom aveà un popor de maestri, *dar vom aveà un popor care pricepe pe maestri săi, care-i admiră, care-i ascultă!*

Așa cred că trebue să înțelegem poporanismul în artă. Și nădăjduim că și artiștii noștri se vor strădui ca creațiunile sufletului lor să trăiască în sufletul neamului întreg.

Astfel vor împlini cu toții chemarea poetului Vlahuță pe care o adresează purtătorilor cuvântului!

Voi, căror vi-s'a dat solia sfântă
De preoți ai acestei mari puteri;
Voi, în al căror suflet se frământă
Intunecate valuri de dureri

Și gânduri *de-un întreg popor gândite*
— Nu duceți minunatul vostru dar
Ofrandă mânilor nelegiuite;
Ci, ca pe sfânta masă din altar

A 'mpărtășirii taină preacurată,
Așa cuvântul să vi-l potriviți
Ca mii de inimi la un fel să bată
Și miilor de veacuri să vorbiți.

---

*

MARIA CUNȚAN.

S'a născut în Sibiiu la anul 1862. Trăieşte în locul natal.

A publicat:

1. „Poezii", Orăştie.
2. „Poezii", Minerva, Bucureşti.

Traduceri:

3. „Fecioară dela Orleans" dramă romantică de F. Schiller, la W. Krafft, Sibiiu.

A colaborat la revistele: „Familia", „Revista Literară", „Revista Ilustrată", „Foaia Literară", „Dochia", „Revista Noastră", „Junimea", „Revista Politică şi Literară", „Primăvara" şi la foile: „Tribuna", „Telegraful Român" şi „Țara Noastră". De prezent colaborează la „Luceafărul" şi „Foaia Poporului".

CÂNTEC DE TOAMNĂ

Acum când iau condeiu 'n mână
Din mâna dorului ortac,
Sunt pe iubirea mea stăpână,
Atâtea farmece mă 'ngână
Și gândurile bune 'mi tac.

Tot ce erà scris să răsară
Pe al firei plai înțelenit,
Învie cuprinzând cu pară
Ca 'n zilele de primăvară
Sufletul meu întinerit.

M'aş avântà ca ciocârlia
Cătră seninul răsărit,
Pe vânt mi-aş măsurà tăria
Prelung ar răsunà – câmpia
De veselul meu ciripit.

Dar o tomnatică durere
Îmi pune stavilă la dor;
Iubiţi cât inima vă cere
Vin nopţile de priveghere
Şi anii grei cu jalea lor.

Şi-acum când pun încet din mână
Condeiul dorului ortac,
Simt greutatea de ţărână
Şi bucuria mea păgână,
Şi cântecele mele tac.

*

GAVRIL TODICA.

Născut în comuna Iclodul-mare (lîngă Gherla), la 3 Faur 1877, din părinţi ţărani. Astăzi e contabil la „Geogeana“, în Geoagiul-de-jos, lângă Orăştie.

Scrieri:

1. Biblioteca poporală a „Tribunei“, Nr. 50—53.
2. Posta, telegraful, telefonul. (Bibl oteca poporală a Asociaţiunii).
3. Vulcanismul. (Ibid.)
4. Palavre.
5. Studii ştiinţifice.

Colaborează la „Gazeta Transilvaniei“, „Revista Economică“, „Românul“ şi „Cosinzeana“.

Specializare şi enciclopedism.

Să cugetăm mai întâi la fapte. Domnul Iorga, cu activitatea-i de istoriograf; dl A. C. Cuza, cu activitatea-i de economist, sunt pronunţat specialişti. Asemenea dl Ţiţeica în matematici, dl Istrati în chimie, dl Victor Babeş în bacteriologie, dl Aurel Vlaicu în tehnică. Esemplele le-am puteà continuà după plac. S'a îndreptat fiecare, conform dispoziţiilor fireşti, spre un ram de lucru. S'au întrodus în el, l'au studiat în amănunţimi, l'au aprofundat. *Numai astfel se câştigă rezultate positive* pentru viaţa reală.

Acum cetiţi: Omul şi pământul; Scrisorile către Vasile Alexandri; Convorbirile economice, de Ion Ghica; cetiţi: Cuvinte din bătrâni, Ion Vodă cel cumplit, Ety-

mologicum Magnum Romaniae, Sic cogito, de Bogdan P. Haşdeu. Veţi rămâneà surprinşi de enorma diversitate a materiei, de cunoştinţele vaste, ce transpiră din scrieri.

Vă place Iorga, cu lucrările-i multe de nu le mai poţi urmărì. Vă place Vlaicu cu aeroplanul său, Ţiţeica în cursurile de analitică, dar vă place şi Haşdeu, în estraordinara gimnastică a inteligenţii, în ştiinţa-i universală.

Cu toată specializarea, la care sunt obligaţi oamenii de ştiinţă, în raţiunea abundanţei lucrului şi a terenului vast de cercetări, există un fond comun, *adevărul,* care susţine anumită legătură între toţi ramii de activitate ştiinţifică.

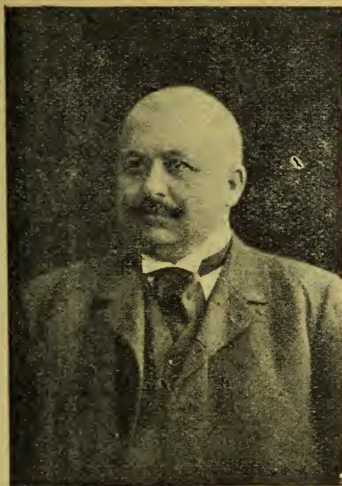
Legătura aceasta, al cărei substrat e *adevărul,* e atât de pronunţată, încât foarte rar lasă pe specialişti esclusiv în domeniul de investigaţii ce şi-l'au ales. Ii îndeamnă spre alte şi alte păragini: dela cele mai înrudite, până la cele mai eterogene. Istoriograful Iorga, econonistul Cuza, trec la politică, la filozofie, la chestii culturale generale. Chimistul Istrati trece la istorie, trece la politică, trece la chestii economice. Astronomul Flammarion îmbrăţişează meteorologia, geologia, filozofia. Exemplele iarăş le-am puteà înmulţì după plac.

Incepem a ne da seama, că multele clasificaţii, multele compartimente cu subcompartimente de cercetări, — tot atâtea efecte ale divisiunei muncii — nu sunt scopuri, ci numai mijloace, în *căutarea adevărului,* care numai acesta poate fi scop. In vederea lui, e aşa de anevoioasă unilateralitatea în cercetări. Disgustătoare chiar. Adevărat, că ar fi absurditate a ţintì că ştii totul, să analizezi totul, ca odinioară Pico de Mirandola. Ba, pe zi ce merge e mai anevoios, e im-

posibil, să devii un Arago, un Alexandru Humboldt, un Haşdeu, în multiplele lor sfere de cercetări. Dar este un fond comun de idei generale, un enciclopedism întemeiat pe cercetările ştiinţifice moderne, o sintesă filozofică a acestor cercetări, oricât de variate ar păreà ele. Isvor de nouă progrese, care se manifestă într'o exuberanţă de lucrări filozofice — ştiinţifice, a căror răsărire ar fi fost imposibilă înainte de cercetările speciale, ale specialiştilor.

Pe mine mai mult mă atrag, sub acest raport, câteva scrieri de: Poincaré, Flammarion, Painlevé, Laisant, Balfour, Spencer, Crookes, Prohászka, la streini; Rădulescu Motru („Ştiinţă şi Energie") la Români.

*

VIRGIL ONIŢIU.

S'a născut la 1864 în Reghinul-Săsesc. A studiat în Seghedin, Sibiiu, Viena şi Budapesta. În 1 Sept. v. 1890 a întrat ca profesor la gimnazul din Braşov a cărui director e din 1894. E viceprezidentul Societăţii pentru fond de teatru român şi membru corespondent al Academiei Române.

Lucrări:

1. Carte de cetire pentru cl. I. şi II. gimn.
2. Carte de cetire pentru cl. III. gimn.
3. Carte de cetire pentru cl. IV. gimn.
4. Limba română (elemente de filologie) pentru cl. IV. gimn.
5. Istoria Literaturei române, manual litografat pentru uzul clasei VIII. gimnaziale.
6. „De toate", schiţe şi novele.
7. „Clipe de repaus", schiţe în 2 vol. (sub pseudonimul: Sorcovă).
8. „În sat la Tângueşti", piesă teatrală.
9. „Pentru ochii lumii", piesă teatrală, localizată după Labiche.

A scris numeroşi articoli în chestii literare, culturale şi de actualitate în diferite reviste şi ziare româneşti, şi a tradus diferite novele şi romane după Tolstoi, Jules Verne şi Dostoievski.

Discurs de bineventare

rostit cu ocaziunea întrunirii jubilare a maturizanţilor gimnaziului român din Braşov (cursul anilor 1895 şi 1900) în ziua de încheiere a anului şcolar 1909/10, în sala festivă a gimnaziului din Braşov.

Domnilor şi Doamnelor!
Iubită tinerime şcolară!

Sărbătoarea noastră de azi a încheierii anului şcolar nu e ca toate celelalte. Ea se distinge prin prezenţa unor iubiţi şi dragi oaspeţi, veniţi din cele patru

unghiuri ale neamului. Ei nu sunt nici şcolari, cari să-şi aştepte cu nerăbdare certificatele lor anuale şi nu sunt nici părinţii şcolarilor în aşteptare. Dar Dv. ştiţi bine cine sunt, sunt iubiţii noştri fii sufleteşti depe vremuri, sunt copiii acestei „Alma mater!“ Plecat-au dela această vatră părintească, unii de 10, alţii de 15 ani şi iată-i revenind azi de peste ţări şi mări la sânnul drag al mamei lor, socotind să prindă puteri nouă pentru lupta zbuciumată a vieţii şi — adaug eu — pentruca să reverse puteri nouă în inima iubitei lor mame.

Drumaşi munciţi pe căile grele ale vieţii, unde puteau să găsească un scurt popas de recreaţie, de reîntinerire şi de reînvigorare, mai desfătat şi mai drag decât la sinul mamei lor!? Precum Anteu din poveştile mitice prindeà puteri nouă în lupta cumplită cu nebiruitul Hercul de câteori atingeà măcar pe o clipă pământul, mama lui, — tot astfel şi voi, iubiţilor, aţi venit să vă adăpaţi la izvorul nesecat de puteri vii, ce izvoresc pentru nişte fii iubitori, din sinul de mamă...

Dar dacă voi lupte grele v'aţi luptat şi aţi venit acum să prindeţi aci puteri nouă pentru luptele vieţii, cari vă aşteaptă de acì înainte, — luptatu-s'a, dragii mei, de când duşi aţi fost voi, — şi şcoala noastră: o luptă grea şi istovitoare! Şi precum vouă Vă trebuiesc puteri nouă în luptele vieţii, puteri pe cari aţi venit să le înnoiţi acì, tot aşa şi şcoala-mamă are nevoie de puteri nouă pentru greaua ei chemare, puteri, pe cari le strânge din dragostea şi recunoştinţa voastră, din inimile voastre, pe cari le-aţi adus azi prinos ei...

Şi cum vă văd reveniţi azi din depărtări necunoscute, — gândul meu zboară în lumea minunată a basmelor noastre, acest poem plin de vrajă, vis încre-

menit al sufletului poporului românesc, în care înțelesuri adânci să învălesc în haina poveștii cea țesută din fire de rază, cu alesături de petri nestimate, scăpărate din luminile bolții cerești.

Și-l văd pe bătrânul împărat din poveștile străbune cum șade, uitat de moarte, în jețul său de aur: „barba în pământ i-ajunge și genele la piept“. El își adună fiii în jurul scaunului domnesc. Sunt mulți și voinici! Și-i trimite în lumea tainelor și minunilor neștiute. — în basme i se zice acelei lumi: tărâmul celălalt, — noi i-am zice azi: vieața, — ca să-i aducă un ulcior de apă viie din izvorul tinereții fără bătrânețe, colea din grădina zinelor, dincolo de marginea alor șapte lumi, fiecare cu câte 7 împărății, din cale.

Și se duc voinicii... Se duc ca vântul și ca gândul, pe cai hrăniți cu jăratic și deprinși a spinteca văzduhul în zbor...

Ei pleacă rânduri, rânduri..... alții și iar alții.....

Bătrânul împărat este în așteptare.

Trec zile, trec luni, trec ani!

Multe rânduri de voinici nu mai revin niciodată! Tărâmul celălalt i-a mistuit, fiindcă au uitat în goana lor de sfaturile înțelepte ale bătrânului împărat și *au căzut în cursa ispitelor* fără samă; abătându-se unii de pe drumul cel bun, au rătăcit pe căi rele și s'au prăbușit în prăpastii, alții scârbiți de-atâta treapăd după niște izvoare de apă, cari poate că nici nu or fi fiind, *și-au pierdut credința* și s'au așezat la margini de drum, fermecați de grămezile de aur și de argint presărate în cale de alianul neîmpăcat al schinteii cerești din sufletul omului.

Din mulți chiemați puțini au fost aleși!.. Dar în sfârșit după ani îndelungați de așteptare..... iată-i că se

apropie!... Vestea sosirii să împrăştie ca razele de lumină... pretutindeni!.. Bătrânul împărat zâmbind îşi deschide pleoapele plumbuite de piroteala vrâstii... Sărbătoare mare!... flori şi frunză verde să aştern pe drumuri... Alaiul soseşte. ...Voinicul descalică... Bătrânul se ridică din scaunul său, binecuvântă pe cel mult aşteptat şi-l sărută cu drag pe amăndoi obrajii arşi de soare şi de vijelii... atunci voinicul îi întinde ulcior de piatră cu apă viie din izvorul tinereţii fără bătrâneţe, pe care l-a adus cu moartea pe moarte călcând... şi împăratul bea din ulcior... Minune!... Bătrânul a întinerit! — Stolurile de duşmani, adunaţi din tot hăul, pândind la prada împărăţiei, când va fi să închidă ochii bătrânul împărat, se risipesc în vânt, uimiţi şi îngroziţi de minunea ce-au văzut aievea!

— — — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — —

Până acì povestea. — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — —

Acest institut de învăţământ mi-se pare azi ca împăratul din poveste. E bătrân, stăpâneşte doar de chiar 60 de ani, şi Doamne, grele s'au mai făcut vremurile din urmă!... An de an el trimite stoluri, stoluri de voinici, călări pe caii de jaratic ai învăţăturii, ai credinţei, ai iubirii de neam, de lege şi de ţară... Ii trimite în hăul nesfârşit al vieţii, tărâmul celălalt, cum îi zice în basme... Şi mulţi, ah, prea mulţi, duşi sunt pentru totdeauna!.. Bătrânul pierde mulţi fii prin prăpesteniile neînchipuite ale tărâmului celuilalt!... Fiecare fiu pierdut sapă câteo brazdă de durere, şi de vrâstă în faţa lui — şi scoate câteun fir alb în pletele lui...

Dar azi bătrânul împărat iar a 'ntinerit... La-ţi întinerit voi, dragi voinici, cari nu v'aţi pierdut pe că-

rările încâlcite şi ispititoare ale vieţii, ci bună luptă aţi luptat şi v-aţi înapoiat mândri, biruitori şi oţeliţi, aducându-ne ulciorul plin de apa viie a tinereţii fără bătrâneţe...

Binecuvântaţi să fiţi drumaşi tari în credinţă şi nobili prin iubire, binecuvântaţi să fiţi pentru tinereţea şi puterea ce ni-o aduceţi, — binecuvântaţi să fiţi, pentrucă biruind vremelnicia omenească, ne-aţi întărit credinţa noastră în vecinicia acestui institut românesc de cultură! Fiţi pilde vii celorlalte stoluri de voinici ai culturii româneştii, pe cari îi trimitem an de an în largul lumii, ca văzându-vă pe voi, să nu piardă credinţa şi nădejdea şi să lumineze cărările vieţii unui neam vechiu, pacinic, cinstit şi cuminte, care i-a crescut cu mult amar şi din multă sărăcie, tocmai pentrucă să aibă dela ei:

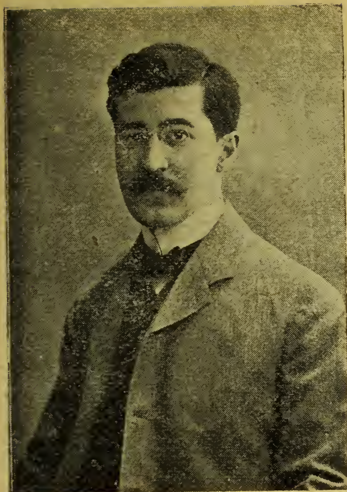
lumină din lumină!

Iubiţi foşti elevi!, în numele şcoalelor noastre şi al foştilor voştri povăţuitori de odinioară, vă zic din tot sufletul:

Bine a-ţi venit!

---

*

ION BORCIA.

S'a născut în Sibiiu la 23 August 1880, din familie de advocat. Trăieşte în Sibiiu ca profesor la şcoala de fete a Asociaţiunii.

Scrieri:

a) originale: poezii publicate în revistele „Familia“ (iscălite Sorin), „Sămănătorul“ (unele iscălite I. Corbea), „Luceafărul“ şi „Ramuri“.

b) traduceri: 1. poezii, de diferiţi poeţi germani.
2. „Ifigenia în Taurida“ de Goethe, („Luceafărul“ 1907).
3. „Iuliu Caesar“, de Shakespeare („Luceafărul“ 1911).

SONET

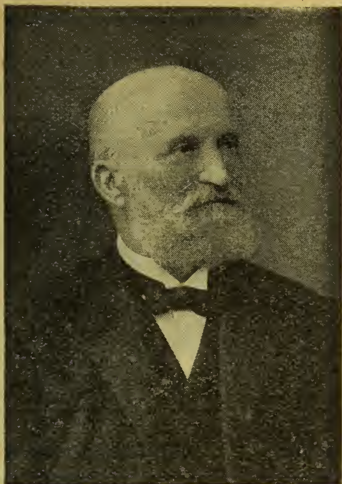
Aş vreà să 'nchin un imn pios iubirii,
Vrăjit din harfa razelor de lună,
Din mândre flori să-ţi împletesc cunună,
S'adun în ea mireasma 'ntreag' a firii.

Dar cât de aspru cântecu-mi răsună,
Cununa e de spini, iar trandafirii
De-acei cu cari se 'mpodobesc martirii,
Ţipând se rupe strună după strună...

Trosniri de puşti aud în depărtare,
Văd răsărind din piepturi flori de sânge,
Și simt trecând a morții 'nfiorare...

Aud blestem, scrâşniri şi glas ce plânge,
Văd un popor în mută 'ngenunchiare...
Aș vreà să cânt... dar inima-mi se strânge...

*

N. PETRA-PETRESCU.

S'a născut în 7 Nov. 1848, din părinţi ţărani, în comuna Ibăneşti, comit. Murăş-Turda. A studiat în Reghinul-Săsesc, Bistriţa, Blaj şi Sibiiu. A fost unul dintre primii funcţionari ai „Albinei". Astăzi e director la „Cordiana" în Fofeldea.

A colaborat la „Albina" (Pesta), „Familia", „Gazeta Transilvaniei", „Observatorul", „Telegraful Român", „Transilvania", „Amicul Tinerimei" (Bucureşti), „Şcoala Română" „Românul", „Meseriaşul Român", „Rândunica", „Ţara Noastră", „Noua Bibliotecă Română", „Amicul Copiilor" (Bucureşti), „Amicul Familiei", „Economul" (Blaj). „Revista Ilustrată" şi „Albina Carpaţilor".

A publicat:

1. Biografii romane, de A. W. Grube. Sibiiu, W. Krafft, 1876.
2. Mandrin, căpitanul bandiţilor, de Cl. Robert. Sibiiu, Tipografia Closius, 1877.
3. În munţi, scenă dramatică, Sibiiu, 1879.
4. Nepotul ca unchiu, comedie de Schiller. Sibiiu, W. Krafft, 1880.
5. Studiu din economia naţională. Despre bănci, etc. Sibiiu, Tip. Archid. 1881.
6. Ciprian Porumbescu, biografie, reproducere din „Amicul Poporului", calendar pe 1884.
7. Satul cu comorile, novelă localizată. Braşov, Tip. A. Mureşianu.
8. Constantin Popasu, necrolog. A. Mureşianu, 1890.
9. Povestiri alese. Braşov, A. Mureşianu, 1892.
10. Asociaţiunea pentru sprijinirea învăţăceilor şi sodalilor români, Braşov, 1893.
11. Compas românesc şi Anuar financiar şi economic. Sbiiu, Tip. Arch., a. I.—V. 1893—8.
12. Monografia institutului „Albina". Sibiiu, Tip. Arch., 1897.
13. Carnetul roşu. O interesantă novelă nihilistă, trad. Braşov, A. Mureşianu, 1901.

14. Geloşii, comedie, trad. Braşov, A. Mureşianu, 1905.
15. Pomul de Crăciun, icoană familiară, teatru, trad. Braşov, A. Mureşianu, 1906.
16. Ilie Marin, istorioară pentru tinerime. Din nemţeşte. Bucureşti, „Minerva“, 1905.
17. Din putere proprie. Biblioteca Asociaţiunii, nr. 35. Sibiiu, Tip. Archid., 1909.

„Masa“.

Se scrie, că obiceiurile la nunţile româneşti se deosebesc după ţinuturi. Astfel, pe valea Hârtibaciului, în comuna Fofeldea din comitatul Sibiiului, mi-s'a dat ocaziune să fiu de faţă şi să iau parte la o petrecere poporală, pe care n'am văzut'o în alte părţi locuite de Români.

Intr'ale mâncării ceremoniile la nunţi sunt foarte simple în părţile acestea. Nunta ţine, ce e drept, trei zile. Voie bună cu preumblări dela socru mare la socru mic, dela socru mic la socru mare, preumblare la naşi şi totuşi cheltueli modeste.

Dar nu voiesc să vorbesc de astă dată despre nunţi.

O urmare a nunţii este masa, obiceiu religios, împreunat iară cu mâncări, beuturi şi multă voie bună. Fiecare păreche cununată îşi ţine de sfântă datorie să pună masa. „Fără masă nici nu se poate ajunge în raiu; dacă ajungi, n'ai ce mâncà, dacă nu pui masă în lumea asta“.

Masa se pune de obiceiu la anul după cununie. Se pune însă şi mai târziu, după cum îi dă finului mâna; o pune însă bucuros, pentrucă el la masă capătă darul dela naşi, nu la nuntă. La masă invită şi

naşii şi finii de regulă pe neamuri, pe vecini, dar și pe alții pe cine vreau.

Pe mine mă poftise naşul Toma Sava, un fruntaş din comună. Părintele îmi spusese mai dinainte, că voiu fi chemat.

Erà Duminecă, după biserică. Intru cu preotul în curtea finilor. In curte dealungul, aproape cât ține curtea, erà întinsă o masă mândră și frumoasă. În capul ei erau două mese, lipită de aceastea o scară lungă, așezată pe scaune, pe ea scânduri și pe deasupra erà acoperită cu fețe de mese.

Pe masa din frunte erà aşezat Pomul sau Mărul*), o creangă frumoasă de măr, cu mai multe crăci, dacă se poate cu frunze, împodobit cu mere frumoase, roşii, ca un şir de ațe cu prune uscate și măceșe, o luminare de ceară de stupi, împletită din mai multe feștile. În împletitură se află 2—3 mere. Răzimate de pom sunt două scări lungi de pâne, pe cari se suie nașii la cer.

Tot aici se mai află doi colaci mari, aproape fără gaură la mijloc, două năporoșne, un fel de prescură mai mare, două blidișele cu urez fiert, cu câteo lingură deasupra, doauă ulcioare pentru apă, în grumazi cu câteun colac și cu câteun măr deasupra, două cămeși cusute frumos, una pentru naș, alta pentru nașă.

Dealungul pe celelalte mese, pomi împodobiți cu mere, colaci mai mici și *capetele,* de comun trei. Fiecare cap constă din doi colaci, la mijloc două crestate și doi arhangheli. Pe colaci și celelalte pâni, pe fiecare se află câteo luminară de ceară. Iar în capul mesei a doua, doi inși țin vițeaua care o cinstește

*) In alte părți pomul îl pune la nunți. Aici nu se pune la nuntă.

naşul. Aceasta este lucrul principal la punerea mesei. Ea este bucuria finilor. In cazul nostru erà o viţea, rassă de Sviţera, cumpărată cu 27 coroane. Fireşte, erà împodobită cu pantlici şi luminări în coarne.

Indată după sosirea preotului, vin naşii cu invitaţii lor. Ei încă aduc un pom şi doi colaci mari. Din aceştia unul se schimbă cu alt colac din ai finului. Intre alte podoabe, pe pomul naşului se află un giolgiu și o păstură, două obiecte de îmbrobodit pentru fina.

Dupăce se adună cu toţii, fiind curtea aproape plină, preotul începe slujba, care se sfârşeşte cu colivă. La slujbă se pomenesc viii și morţii, în spiţe depărtate, din partea finilor, cum şi nunii. Coliva constă din fărâmături de colac, tăiate ca anafora, nu din grâu fiert, cum se obicĭnuesc în alte părţi.

După terminarea slujbei, preotul începe împărţirea bogăţiilor de pe mese. Mai întâiu cheamă pe nași şi le spune, că finii lor, din dragoste, vreau să le facă niște „cinsturi". Iacă naşule, o cămaşe frumoasă, hai să vedem potriveşte-se? (luând cămaşa menită pentru naşă, o desface). O! asta nu-i cămaşă, pare că-i prea lungă. Tot cu glume predă naşilor pomul finilor, scările şi doi colaci mari.

Și acum trece la darul naşilor şi predă finilor viţeaua cea „scumpă", pomul şi colacii. Când colo ce mai vede părintele? Vede pe fin cu capul gol. Sărmanul fin! „Naşule iată pe *hin-to**) săracul, cu capul gol ...n'ar strică, să-i dai o căciulă, să nu răcească la cap". Ce să facă naşul? Uitase să aducă căciulă, ori spune, că i-au stârpit oile astprimăvară, dar adauge, că-i gata să-i dea bani, să-și cumpere o căciulă, ca să nu i se bolnăvească *hinul*... bagă mâna în buzunar

*) finu-tău.

şi scoate câteva coroane, pe cari le pune în palma finului, a cărui faţă străluceşte de bucurie.

Naşii de botez capătă ulcioarele.

După acestea preoteasa se apropie de capete şi-şi umple cu ele desagii frumoşi, aduşi anume pentru scopul acesta. Tot în desagi îşi au locul şi năporoşnile. Preotul, spre necazul preotesei, scoate din desagi o năporosniţă, ori un arhanghel, cu cari astupă gurile celor cântăreţi flămânzi. Eu deşi n'am cântat, m'am ales cu un sfânt arhanghel, un colăcel şi o luminărică.

Blidişelele cu urez, unul este pentru preot, celălalt pentru nun. Din acesta gustă câţi ajung.

Şi acum se aruncă cu toţii, mic cu mare, asupra celorlalţi pomi... Bucuria copiilor. Cu ocaziunea aceasta trebue să se mai răstoarne şi câteo masă, ca veselia să fie cu atât mai mare. Pe urmă, finul şi fina umblă cu desagii şi împart la toţi colăcei şi câteo luminiţă de ceară.

Sfârşindu-se ceremonia cu masa din curte, oastea naşului este poftită la masa întinsă din casă. Preotul dă binecuvântarea şi toţi se aşează pentru gustare. Deodată încep şi glumele, ba că Sopa n'a mâncat de o săptămână, numai ca să poată mâncà acum, ba că cutare să nu mănânce carne, că n'are dinţi, şi altele.

Mâncările regulamentare sunt: varză cu râncezală, ar fi să fie cu carne, dar bucătăreasa a pus pe semne carnea deoparte. Fapt pentru care este şi pedepsită; urez cu lapte şi cu carne de oaie (păcat că măcelarul nu tăiase carne în ziua aceea), morcovi cu lapte. Furculiţe pentru masă nu capătă, decât preotul şi câteun domn, ceilalţi mănâncă cu furculiţa naturală, care i-a făcut-o mă-sa, şi cu lingura.

Către sfârşitul mesei vine găina naşilor. Femei

cântărețe se adună în mijlocul casei. Cea mai sfătoasă ține în mână o găină, la gât cu un şir de găoci de ouă. Ele cântă pe o arie monotonă cântecul găinei de următorul cuprins:

„Și-a dăina, dăina, dăina
D'ale lele, nune doamne*),
Unde şed preoții
Par'că-i Cristos cu toții,
Unde şed mesenii
Par'că-s domnii țării,
Unde şede nunu mare,
Par'că-i soare, când răsare.
Unde şede nuna mare,
Par'că-i luna când răsare.
Unde şed ficiori de nun,
Par'că-i rând de porumbei,
Unde şed fete de nun,
Par'că-i rând de turturele.
Nunu 'n munte s'a suit
Cu toiagu 'n munte-a dat,
Trei izvoare-au izvorît
Un izvor de miru sfânt
Și-un izvor de grâu roşu,
Și-un izvor de lapte dulce.
Mirul sfânt preoților,
Vin roşu mesenilor,
Lapte dulce finilor.
Dela nunu, pân la finu
Mere-un râu de lapte dulce.
Dela finu pân' la nunu
Mere-o puică ouătoare,
Din picioare scăpărând
Și din gură glăsuind:
— Nună, nună, doamnă nună,
Pune-o mâna de-a stânga
Și plăteşte puicuța,

*) Versul acesta se repețeşte după fiecare rând.

Că de nu ne-o vei plătì
Noi puica om blăstămà,
Nici un ou nu va ouà,
C'așa-i legea 'n satu nost,
Să deà preotu zlotu
Să deà nunu taleru,
Și mesenii cari ce-or vreà
C'așa-i legea p'aicea".

Cântând tot jidăresc și ciupesc găina, ca să facă larmă.

Pentru cântec, fiecare cântăreață capătă dela nună câteun creițar. Bucătăreasa, săraca, vine cu mâna legată şi se plânge, că și-a ars'o frigând la carne. Nuna se îndură şi-i dă o pupăză și doi creițari. Preotul însă nu vreà să-i deà nimic. Dânsul găsește pe bucătăreasă mincinoasă, pentrucă el n-a văzut nici o bucată de carne prin blide. Bucătăreasa n'are ce face, se retrage cu buzele umflate, în râsul tuturor.

In timpul mesei, sticla cu vadra de rachiu este în mijloc. Din ai finului cei mai dibaci umplu din ea sticle, cari se golesc în jurul mesei. Dupăce se satură nașii, cu toți învitații lor, ies din casă și fac loc la chemații finilor. Ei se duc acasă cu dânșii, unde le întind altă masă.

Și se întinde petrecere și deoparte și de alta. Dacă se găsește o flueră, încep și la jocuri.

Aceasta este masa cu dulce şi se pune de regulă Dumineca, toamna.

In aceeaş săptămână, sau în săptămâna a doua, Miercurea sau Vinerea, finii pun şi o masă de post.

Aceasta se face în cerc de tot restrâns. Nu se mai fac învitări. Ca pom se folosește cel de mai 'nainte și pentru nun o scară.

Mâncări de post sunt: fasole şi grâu fiert. Rachiul se 'nţelege.

Masa se numeşte şi pomană, pentrucă se pomenesc cei morţi. Masa cu dulce se pune de obiceiu în curte, dacă e timp frumos, cea de post numai în casă. La mese preotul nu capătă plată în bani.

* * *

— Toate sunt bine scrise, zise nenea Precup, căruia îi cetisem lucrarea. Dar s'ar mai puteà adauge ceva.

— Anume?

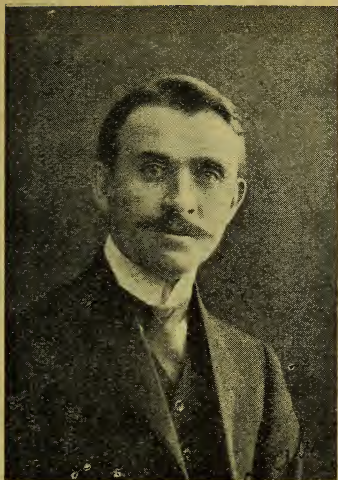
— Eu ţin minte, că înainte de asta cu treizeci şi opt de ani nu se puneà masă fără carne de oaie. Totdeauna se tăià câteo oaie grasă. Din carne se făceà atunci un fel de tocană. Se tăiau câteo sută de cepe, se uscà apoi pâne pe cuptor, pânea se sfărâmà şi puneà peste carne. La mâncarea aceasta îi ziceau bureţi, şi erà aşa de gustoasă, încât nimeni nu mâncà altfel de bucate, până mai erau „bureţi". Pe vremea aceea preotul, pe lângă pânile pomenite, mai căpătà totdeauna: capul. o spată şi pielea oii. Drept că pe vremea aceea şi preotul şi preoteasa umblau tot cu cojoace. Datina asta s'a şters la noi numai de când cu alegerea preotului de astăzi. Atunci al doilea candidat făgăduise că, dacă va fi ales el, întru altele nu va cere dela oameni nici capul, spata şi pielea oii, cari se dau la mese. Cu condiţia asta s'a ales şi părintele de acum.

Astăzi datina aceasta se mai ţine în Ilimbav, unde însă preotul capătă numai capul şi pielea oii".

— Bine, nene Precup, să însemn şi asta.

---

*

Dr. ONISIFOR GHIBU.

Născut în Sălişte (lângă Sibiiu) în 31 Maiu 1883. Liceul l-a făcut în Sibiiu şi Braşov. A studiat apoi teologia în Sibiiu, filosofia şi pedagogia la universitatea din Bucureşti, Budapesta, Strassburg şi Jena. Doctor în filosofie dela Jena. Actualmente referent şcolar în Consistorul archidiecezan din Sibiiu şi profesor suplinitor la Seminarul „Andreian".

Scrieri:

1. Limba nouălor cărţi bisericeşti, Sibiiu, 1905.
2. O călătorie prin Alsacia-Lorena; Ţara şi şcolile ei, Bucureşti, 1909.
3. Ziaristica bisericească la Români. Studiu istoric, Sibiiu, 1910.
4. Der moderne Utraquismus oder die Zweisprachigkeit in der Volksschule, Langensalza, 1910.
5. Câteva probleme de ale şcoalei primare româneşti din Ardeal. Iaşi, 1910.
6. Cercetări pivitoare la situaţia învăţământului nostru primar şi la educaţia populară, Sibiiu, 1911.
7. Despre educaţie, Sibiiu, 1911.

Popoare cu două limbi.

De o vreme încoace se vorbeşte mult la noi despre bilingvism. Legea şcolară alui Apponyi, dela 1907, preconizează printre rânduri chiar ca principiu didactic bilingvismul; ea vreà să facă cu timpul ca popoarele nemaghiare din ţara aceasta să vorbească în două limbi.

Şi aceasta din două motive. Mai întâiu din motive de patriotism, apoi din motive culturale. Cu alte cuvinte aceasta ar însemnà, că un Român numai dacă ştie şi ungureşte poate fi considerat ca patriot bun, şi, a doua, ca om care ştie două limbi e de două ori mai cult decât un om care vorbeşte numai în limba moştenită dela strămoşi.

Prejudiţii peste prejudiţii! Nici unul din aceste două motive nu rezistă criticei. Patriotismul n'are a face cu o limbă streină, — cultura unui popor de asemenea. Patriotismul consistă în sentimente şi în convingeri, în puterea tradiţilor şi în hotărârea de jertfire a tuturor bunurilor, dimpreună cu viaţa, pentru patrie, — iar cultura nu priveşte în limbă decât un *mijloc* accesoriu. Dacă limba maghiară ar fi sinonimă cu patriosmul şi cu cultura, ar urmà ca să nu mai existe în ţara aceasta Unguri fără sentimente patriotice şi fără cultură înaltă, şi ca toate popoarele nemaghiare să fie nişte popoare inculte şi lipsite de sentimentul patriotic.

De fapt, limba maghiară îşi are importanţa ei practică – pentru anumiţi nemaghiari. Pentru întreg poporul nostru nu, din nici un punct de vedere! Poporul nostru e destul de patriot popor. Limba maghiară nu e în stare să-i potenţeze acest sentiment. Sunt zeci de mii de Români emigraţi în România, cari îşi socotesc de patria lor Ungaria, unde şi vin an de an spre a plătì dările şi spre a-şi stropì cu lacrimi mormintele părinţilor de cari nu se pot despărţì. Unui astfel de popor nu-i mai trebuesc lecţii de patriotism! Ca popor de cultură încă nu suntem la un nivel destul de înalt, dar avem convingerea că nu stăm cu mult mai prejos decât Ungurii şi că cultura noastră ni-o putem desvoltà şi noi tot numai ca şi alte popoare: cu ajutorul

limbei noastre naţionale. Din motive practice, da, învăţăm cu toţii limba maghiară, câţi avem nevoie de ea. Câţi intelectuali români nu cunosc această limbă? Dar poporul, — el ce nevoie are de această limbă? Zic unii: pentruca să se poată înţelege cu judecătorii de pe la oraşe, cu conducătorii de pe la trenuri şi, uneori, cu inspectorii şcolari. Toţi greşesc, pentrucă nu poporul e dator să înveţe limba acestor puţini slujbaşi, ci, chiar pe baza legilor ţării, aceştia au datoria să înveţe limba poporului.

Indivizi singuratici cari, să posedă două sau mai multe limbi, sunt şi pot să fie, — popoare întregi cari să ştie două limbi nu esistă şi nu pot existà. O a doua limbă pentru un popor înseamnă moarte naţională. Căci sufletul unui popor trăieşte în limba acestuia, după cum zice şi poetul maghiar: Nyelvében él a nemzet. Se poate închipuì un popor care să poată trăì în două limbi?

Iată de ce a nemulţămit atât de adânc pe toţi adevăraţii patrioţi legea lui Apponyi, şi iată de ce se cere cu atâta însistenţă din partea tuturor acestora, ca legea aceasta să se şteargă.

*

ERMIL BORCIA.

Născut la 25 Ianuarie 1870 în Braşov, din familia advocatului şi fostului fişcal consistorial: Dr. Ioan Borcia din Sibiiu. E absolvent al academiei comerciale din Viena. Trăieşte în Sibiiu ca funcţionar superior de bancă.

A publicat:

diferite lucrări de cuprins economic în „Revista Economică" şi prin ziare. Sub pseudonimul Halaramb Călămăr a scris lucrări umoristice prin foi.

Redactează dela 1896 Calendarul umoristic „Posnaşul", din editura Krafft, Sibiiu.

A mai tipărit:

„Bobârnaci şi Bazaconii", o colecţie de glume şi caricaturi. Sibiiu, 1908.

„Farafastâcuri", versuri de distracţie, Sibiiu, 1910.

Redactează revista hazlie:

„Bobârnaci", ca adaus umoristic la foaia „Libertatea" din Orăştie.

Traduceri:

„Legea de asigurare", din codul de comerciu ungar, însoţită de cele mai importante hotărâri ale curţii de casaţie ungare regeşti, apărută în „Biblioteca băncilor române", Sibiiu, 1910.

LA POZA MEA

Om să fii, să nu zici: „ah!"
Când te vezi în „Almanah".
Căci întreaga noastră fire
Moare după... nemurire!

Şi, în ori şi ce condiţii
De-ai trăì, dar — ai ambiţii.
Ţii ca lumea să te ştie —
Macar... din fotografie.

Evident, deci, simţi plăcere
Să-ţi dai poza cui ţi-o cere.
Special ai dulci fiori
Să te ştii 'ntre — scriitori!

Locul tău, de este-acì,
Tu, ce-ai scris şi scrii prostii,
N'ai un drept de judecată, —
Laşi dar treaba încurcată...

*

SILVESTRU MOLDOVAN.

S'a născut la 1861, în Agârbiciu (l. Turda). A făcut liceul în Braşov; studiile universitare în Cluj şi Viena. Din 1885—87 a fost profesor la liceul român din Braşov. A colaborat ca redactor la „Telegraful Român", „Tribuna" (Sibiiu) şi „Foaia Poporului". În prezent e director al „Gazetei Transilvaniei" în Braşov.

A întemeiat şi redactat revistele literare-beletristice „Rândunica" (1894—5) şi „Femeia şi Familia" (Sibiiu). Este membru activ al „Societăţii geografice române" din Bucureşti; membru al secţiilor literare ale „Asociaţiunii" şi membru emeritat al Societăţii academice „România Jună" din Viena.

Lucrări:

1. „Ţara noastră", descrierea Transilvaniei sudice Sibiiu, 1894. Ed. II. cu titlul: *Ardealul. Ţinuturile de pe Olt.* Braşov, 1911.
2. „Zarandul şi Munţii-Apuseni". Sibiiu, 1898.
3. În Panteon. Marii noştri bărbaţi dela 1848/9. Sibiiu, 1901.
4. Dicţionarul numirilor de localităţi cu poporaţiune română din Ungaria (în colaborare cu Nicolau Togan). Sibiiu, 1909.
5. Nichita Balica, povestire istorică. Sibiiu 1902.
6. Mai multe studii în „Gazeta Transilvaniei", „Tribuna" (Sibiiu), Buletinul Societăţii geografice române din Bucureşti, „Transilvania" foaia „Asociaţiunii" etc.

A mai scos în tipar diferite broşuri, cărţi şcolare şi bucăţi din literatura poporului în Biblioteca poporală a „Tribunei" şi a „Foii Poporului". (Conf. Gesch. des rum. Schrifttums, de Dr. W. Rudow, 1892, pag. 205).

Uriașii în Ardeal.

— Din: Legende și schițe istorice geografice din Ardeal, ce va apăreà încurând. —

Într'o sară geroasă de iarnă ședeam la gura sobei cu moș Mitru, prietinul meu și poveștaș vestit în un întreg colț de țară.

In sara aceea moș Mitru erà indispus, ursuz. De alte ori erà guraliv și-mi spuneà vesel povești cu zmei și vârcolaci și cu mândre Cosânzene, dar acum i se opreà vorba în gât.

Se vedeà că e supărat de ceva.

— Ce ai moș Mitre astă seară?, îl întrebai eu. Mi se pare, că nu ți-s toate oile acasă.

— Apoi domnule, — grăì el mai anevoe, să-ți spun drept sunt supărat pe d-voastră, pe ăștia cari a-ți trecut prin școli, că ne stricați toate lucrurile bune din bătrâni... da zău, toate...

— Cum așa? moș Mitre.

— Iac'așa, că nu mai credeți nici în vorbele rămase din moși-strămoși. Acum ați născocit și aceea, că *neamul uriașilor* n'a fost nici când pe lume, că cele ce se spun despre isprăvile uriașilor nu sunt decât niște povești, bune de a adormì copiii cu ele.

— Ei moșule, n'o fi tocmai așa.

— Ba așa, zău domnule, tocmai așa este. Mai deunăzi mi-a cetit nepotul meu Iovu, într'o gazetă, ce scrie acolo un domn de-ai d-voastră, despre uriași. Zice, că cetățile vechi de prin țară nu le-au zidit uriașii, ci oameni ca noi, adecătelea strămoșii, și nici c'au fost uriași cândva...

— Ei, moș Mitre, vezi, eu nu's așa de necredincios, — îl întrerupsei eu, mângăindu-l, mie-mi place

să ascult poveştile despre uriaşi. Lasă la naiba pe domnul acela cu gazeta lui, şi ian mai spune-mi câteceva despre uriaşi şi despre păsurile lor.

Lui moş Mitru i se mai învioră inima şi începù:

— Apoi domnule, ce să-ţi spun? Doar şi dta ai auzit, că în vremile de demult pe întinsul hotarelor noastre erau pripăşiţi uriaşii. Aşa a rămas vorba din bătrâni şi vorba asta sfântă este. Şi uriaşii ăştia erau oameni năprazníci...

— Oameni? — îl întrerupsei eu întrebător. Să fi fost uriaşii oameni?

— Adecă să vezi domnule, uriaşii au fost un soiu de oameni, cari se deosebeau de rândul de oameni ce trăieşte azi pe pământ, că erau mari şi zdraveni cât munţii. Şi apoi aveau şi putere grozavă, de răsturnau munţii într'o mânie. Aşa erau şi femeile şi fetele lor. Uneori *se jucau de-a dura* cu stanurile de piatră, cum se joacă copíii cu petricelele. Să mă crezi domnule, că un uriaş de acesta, dacă se apucà de muncă, îţi plăsmuià într'o noapte o cetate, cu ziduri de bolovani, cu turnuri gata de tot, de gândeai că a crescut din stâncă. D'apoi când da gâlceava între ei şi se luau la harţă... fereşte Doamne!, răscoleau munţi şi dealuri dela loc, de se cutremurà cerul şi pământul...

Aşa îmi povesteà moş Mitru multe minunăţii despre isprăvile uriaşilor, iar eu îl ascultam cu evlavie, căci în cuvintele şi istorisirile lui se reoglindà credinţa întregului nostru popor din Ardeal, despre uriaşi. Ori încotro îţi vei îndreptà paşii prin ţara aceasta muntoasă, presărată pe vârfurile de dealuri cu ruine de cetăţi, vei aflà amintiri vii despre ei. Ori unde vei da de alcătuiri străvechi, de zidiri părăsite şi copleşite de mucegaiul vremii şi vei întrebà, că oare cine au

fost urzitorii lor şi cine şi-a avut pe acolo sălaşurile, poporul îţi răspunde:

— Nu ştim; bătrânii spun că uriaşii!

Putem zice, că Ardealul e ţara uriaşilor, cum nu este nici o altă ţară, din câte o împrejmuiesc. Îţi vine să crezi, că ţara Ciclopilor lui Ulisse din legendara anticitate a fost una cu ţara Ardealului. Aceiaşi uriaşi năpraznici le-au stăpânit pe amândouă.

Legendele despre uriaşii din Ardeal sunt din cele mai frumoase producte ale literaturii noastre poporale. În ele aflăm împreunat realul cu jocul de fantazie al poporului şi fiecare din ele este o alegorie frumoasă, sau ne dă o învăţătură morală.

Dela o vreme încoace însă — cam de vreo doi-trei secoli — legendele despre uriaşi se gată. Neamul uriaşilor — aşa ne spun povestaşii — a perit, s'a stins de pe faţa pământului, făcând loc rândului de oameni de azi. Plăsmuirile lor sunt cetăţile romane surupate din Dacia şi cetăţile şi castelele din evul mediu, de pe timpul cavalerilor. Un exemplu ne va face învederat aceasta. Cetatea dela Hunedoara, zidită de Ioan Huniade la 1452 (secolul XV) e plăsmuită de uriaşi, dar cetatea de azi a Alba-Iuliei, construită între anii 1715—1738 (secl. XVIII) nu mai este alcătuire de a uriaşilor. Neamul de uriaşi se stinsese...

*

Odinioară, când pe plaiurile Ardealului vieţuiau uriaşii, o parte din ei îşi aveà locuinţa în Jidovina, un munte în cuprinsul Munţilor-Apuseni. Aceşti munţi frumoşi şi estinşi au în unele locuri partii de o rară sălbătăcie. Mai pronunţat e acest caracter sălbatic al formaţiunii munţilor dela Sălcive în jos, de ambele părţi ale văii Arieşului, în dreapta pe la Trăscău, Pia-

tra-Bedeleului şi apoi spre sud până pe la Peatra-Cetii, iar în stânga râului pe la Belioara, Vidolm, Ocoliş şi Runcu, apoi trecând Valea-Ierii până la Cheia-Turzii şi Cheia-Turului. În acest ţinut prevelează formaţiunile de calciu, în cari prin eroziune se formează chei, strâmtori, găuri suterane, şi peşteri, stânci şi muchi de dealuri pleşuve şi alte formaţiuni bizare. Acest ţinut e *Karst-ul ardelean,* deosebindu-se de Karstul de lângă marea adriatică prin bogăţia de verdeaţă. Karstul adriatic ne prezintă un fel de pustietate nudă, pe când Karstul ardelean e acoperit cu păduri, printre verzura cărora îşi scot capetele pleşuve muchile de dealuri, stâncile şi steanurile de piatră, brăzdate de puhoaie. Nuditatea lor înegrită de vreme formează un contrast isbitor cu viociunea verde a pădurilor, ce le încadrează.

În stânga văii Arieşului, pornind din trunchiul Muntelui-Mare*) spre răsărit se înşirue între alţii, puternicii munţi Urdaşul, Scărişoarele, pe coaste cu stânci pleşuve, înfiorătoare, apoi Vulturesele şi Jidovina.

Jidovina are o culme lungăreaţă, dela vest spre ost şi e loc cultivat, cu sămănături. Săpând pe aici lucrătorii au aflat scoici de mare, rămăşiţe de pe timpul, când culmile noastre de munţi erau spălate de talazurile mării. Apoi s'au aflat în pământ un ciocan de piatră, o cărămidă cu mănunchiu şi bucăţi de vase dure, urme de ale existenţei omului preistoric pe aceste locuri. Coastele de către răsărit ale Jidovinei sunt alcătuite din steanuri de piatră, unele de mărimea caselor. Ele se zăresc şi din drumul, ce se aşterne pe malul Arieşului şi apar groaznice, înspăimântătoare.

„Aceste stânci s'au colţi de piatră — scrie un bun cunoscător al acestui ţinut — cât casele de mari,

*) A nu se confundà cu Dealul-Mare, dintre Abrud şi Zlatna.

au forma unei prizme, uneori sunt de formă cilindrică, sau se aseamănă cu buţile umflate pe la mijloc. Te prinde mirarea, când le vezi aşezate una peste alta şi atârnând uneori în aier, încât ţi-se pare că cu un drug de fer le-ai puteà rostogolì de vale. Ici-colo afli şi câte doi colţi, aşezaţi unul deasupra celuilalt, mai arareori şi câte trei".

Acest munte şi-l'a ales de locuinţă o parte din uriaşi şi aşa se povesteşte, că steanurile de piatră de pe coaste au fost aşezate de ei. Uriaşii erau aşa de mari, şi de năpraznici, încât stăteau cu un picior în vârful Urdaşului şi cu celălalt în Jidovina, şi din Urdaş luau steanurile de piatră şi le mutau pe coastele Jidovinei, unde se văd şi azi.

Aşa spun unii, da alţii mai ştiutori povestesc, că uriaşii aduceau piatra din Muntele-Mare, păşind de pe acest munte în Scărişoare, din Scărişoare în Vulturese şi de aci în Jidovina, paşi într'adevăr de uriaşi, deoarece depărtarea între aceşti munţi ţine mai bine de două ore.

Atât de încrezuţi erau în putere aceşti uriaşi, încât în sumeţia lor s'au răsvrătit contra cerului. A rămas vorba din bătrâni, că uriaşii din Jidovina au ţinut sobor şi au luat hotărâre să ridice pe vârful muntelui o cetate cum nu se mai pomenise, care să ajungă până la cer şi din ea să între cu forţă în împărăţia cerurilor.

Şi au ridicat cetatea. Dar când au ajuns cu zâduitul până la bolta cerească, au observat, că şi-au uitat jos sfredelul, cu care erau să găurească cerul. Au trimis îndată pe o femee de a lor, să-l aducă. Femeia se obosì numai coborând treptele cetăţii dela cer până la pământ şi când privì de jos şi văzù calea ce are s'o mai facă, blăstămă cetatea, grăind:

— Risipi-o-ar Dumnezeu să o risipească, că *mare înaltă-i.*

Atunci ca prin minune cetatea uriaşilor se surupă într'o clipă. Jidovina rămase aşa, cum este şi azi.

Iată aşa pedepseşte Dumnezeu pe cei îngâmfaţi şi cari se dădeau la lucruri păcătoase.

*

Din veste din poveste se mai spune, că între uriaşii din Jidovina erà unul bătrân, ca veacul, de îi crescuseră genele peste lumina ochilor, încât nu mai vedeà bietul şi-l purtà de cârje fata sa.

Odată, într'o zi frumoasă de primăvară, la poalele Jidovinei erau doi oameni în ţarină cu un plug cu 6 boi. Moşneagul auzind glas de om în vale, întreabă pe fată, că pe cine vede în vale?

— Pe cine să văd, răspunse fata, iată văd nişte vermuleţi scormonind pământul!

Apoi fata coborînd din Jidovina, luă în sorţ oamenii cu boi cu tot, şi-i duse sus în munte la tatăl său.

Acesta le dădù mâna, dar oameni îi întinseră ferul plugului. Uriaşul strânse ferul cu aşa putere, de îl încovoiă şi gândind că e mâna unui om, zise:

— Slabi oameni mai sunt şi aceştia!

Apoi mai gândindu-se puţin şi presimţind că neamul uriaşilor se va stânge nu peste mult, grăì către fată:

— Draga tatii, să duci pe oamenii aceştia de unde i-ai adus şi să-i laşi în pace, că nu peste mult *neamul lor va stăpânì şi Jidovina şi întreg rotogolul pământului!*

Legenda aceasta are o variantă.

În apropierea Trăscăului, lângă satul Sângeorzi se află pe o culme de deal nişte frumoase ruine de cetate.

Sunt ruinele vechei cetăţi a Sângeorzului, zi-

dită de Celeu Thoroczkai, vicevoevodul Ardealului, pe timpul marei năvăliri a Tătarilor. De atunci cetatea a rămas în proprietatea familiei grofeşti Thoroczkai. Pe vremuri unii din stăpânii cetăţii se vede, că au tiranizat pe iobagi, căci la începutul secolului XVI poporul se rescoală contra stăpânului de atunci al cetăţii, Francisc Thoroczkai şi cuprinzându-o i-a dat foc. Pe timpul răscoalei lui Francisc Rákoczy a avut aceeaş soarte, şi de atunci a rămas în ruină.

Legenda ne spune, că cetatea Sângiorzului a fost zidită de uriaşi şi uriaşii i-au fost vechii locuitori.

Intr'o zi frumoasă de primăvară o fată de uriaş, curioasă să vadă lumea din afară de zidurile cetăţii, de unde nu eşise încă, s'a coborît în vale. Aici a dat de doi oameni, cari arau cu un plug cu 6 boi. Fata i-a considerat drept jucării, i-a luat frumuşel în sorţ şi ducându-i în cetate, i-a arătat veselă tătâne-său.

Uriaşul a certat-o şi i-a poruncit să-i ducă îndărăpt, zicându-i:

— *Aceştia vor stăpânì în viitor pământul!*

Legenda aceasta, cu deosebire varianta, este o admirabilă alegorie.

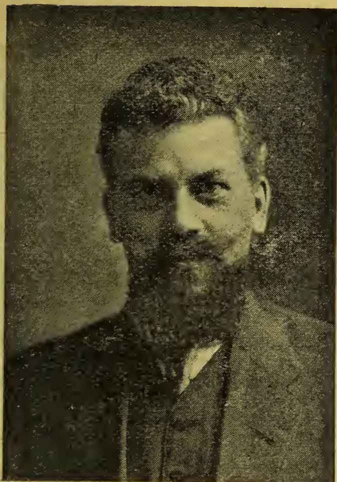
Stăpânii de odinioară ai cetăţilor, şi puterea lor oligarhică, ne închipue pe uriaşii legendari. Ei au să peară de pe faţa pământului, viitorul fiind al altui rând de oameni, al plugarilor, al democraţiei.

Cuvintele uriaşului prevesteau schimbarea vremilor, sunt cântecul viitorului, ne arată răsăritul soarelui libertăţii popoarelor...

Ţi-se pare — prin un *qui pro quo* — că stai gânditor la leagănul lui Andreiu *Mureşianu* şi *Ursitoarele* diafane vin şi prevestesc viitorul, cântând lin şi tainic abia perceptibil: *Deşteaptă-te Române!..*

*

Dr. ALECSANDRU BOGDAN.

S'a născut în 18 Febr. 1881 în Braşov. A studiat la universităţile din Budapesta, Leipzig şi Berlin. Dela 1904 încoace e profesor la liceul din Braşov.

A publicat:

1. „Die Metrik Eminescus".
2. „Nachtrag zur Metrik Eminescus": Leipzig 1904. (în „Jahresbericht"-ul d. G. Weigand).
3. Cântece de copíi şi jocuri". Braşov, 1905.
4. „Ritmica cântecelor de copii" (în Analele Academiei Române), Bucureşti, 1906.
5. „Moştenirea lui Şaguna" (discurs). Braşov, 1909.
6. „M. Eminescu: Strigoii". Comentar. Sibiiu, 1910.
7. „Limba literară şi limba poporală", în „Luceafărul" 1906.
8. „Dezvoltarea bisericii româneşti", în „Transilvania" 1910.

A mai scris dări de seamă şi felurite articole, publicate în reviste şi ziare dela noi şi din România.

Altă ortografie!*)

Dacă urmărim dezvoltarea ortografiei noastre, decând fixarea ei s'a lăsat în grija Academiei Române, vom observa uşor, că ea este o înceată dar sigură apropiere de un sistem ortografic *fonetic*. S'a şì schimbat de vreo patru ori, cam tot din 10 în 10 ani: la 1871, 1881, 1895, 1904. Acum prin urmare când trăim într-un nou deceniu al secolului al XX-lea, terminul unei noi schimbări se apropie.

*) Acest articol e cules după ortografia autorului.

Pentru a putea înțelege starea de astăzi a ortografiei noastre și pentru a putea arăta schimbările ce ar trebui să se facă, anticipăm următoarele acsiome:

1. Ortografia curat fonetică este singura ortografie cu adevărat științifică.

2. Ortografia practică cea mai bună este deci aceea, care se apropie *până la limitele posibile* de ortografia curat fonetică.

3. Numai ortografia fonetică se poate întrebuința cu folos, oridecâteori în scrierea unei limbi se întroduce un *nou alfabet;* (cum am întrodus noi alfabetul latin. Înnainte de întroducerea alfabetului latin noi am avut o ortografie fonetică, folosindu-ne de alfabetul cirilic; ea a fost fonetică cel puțin în aceeaș măsură, în care e cea de azi).

4. Ortografia aduce mari servicii filologiei, dacă ea poate delătura migăloasele discuții asupra valorii fonetice a literilor.

5. Ortografia poate contribui la stabilirea unei ortoepii unitare și prin ea la stabilirea limbii literare unitare.

Aici nu-i locul potrivit de-a intra în discuții amănunțite. Dar — chiar și fără a aduce *aici* dovezile — trebuie să respingem laudele, pe cari le aduc ortografiei de azi, fixată de Adcademia Română la 1904, Dl I. N. Lahovary într'un recent articol publicat în „Convorbiri Literare" și Dl Șt. Pop în prefața dicționarului său ortografic, când zic că este o „ortografie rațională, destul de simplă și cu norme bine fixate". Căci astăzi nu există ziar românesc ori carte românească, care să nu apară fără greșeli ortografice, sau să nu prezinte cel puțin anomalii și inconsecvențe în ortografie, cu-

toatecă au trecut 6 ani, decând se folosește ortografia dela 1904!

Vom schița prin urmare scurt și în formă de propuneri schimbările ce-ar fi să se facă, ca să putem ajunge cât mai repede la o ortografie fonetică *definitivă*. Iar cinstea de-a avea o ortografie etimologică vom lăsa-o limbii literare românești de peste câteva sute ani, dacă pe-atunci va mai fi cu putință o astfel de ghidușerie filologică.

*

1. Sunetul „î, â" se va scrie numai cu litera „î". (semnul „â" s-ar putea folosi pentru *ă* accentuat.

2. „i" scurt și „u" scurt (exact fonetic s-ar zice: *consonanta* fricativă palatală și cea labială) își vor avea semnele lor proprii și anume acestea: „ĭ" și „ŭ". Astfel se va scrie i în cuvântul pĭeĭ, și u în cuvântul fiŭ. Aceste două semne ajutoră (și străinului) cetirea corectă a textelor mai mult decât accentul grav obĭcinuit astăzi.

3. „ĭ" din diftongul ĭe să se scrie pretutindeni, unde se aude. Deci nu numai în cuvinte ca prietin, fier, iepure, ci și în: tămâie, cărăruie. Numai când diftongul ie urmează vocalei i, ca d. în soție, fie, nu e de lipsă să scriem pe ĭ, deoarece între i și e trebuie să rostești un ĭ, chiar și dacă nu ai voì.

4. „s" înnaintea consonantelor b, d, g, sună „z"; să se scrie deci z: (zburdalnic, zdrobesc, zgură). Înaintea lui m, n, r, l, se poate admite și „s", până la stabilirea unei ortoepii unitare.

5. Din acelaș motiv ar fi să îngăduim în toate cazurile să se poată face și în scris deosebirea între diftongii ia și ea, ua și oa, (croia – țesea; luat – noastră). Ar fi consecvent – și nici n-am trece peste li-

mitele amintite în axiomul al doilea —, dacă am scrie diftongii ia și ea numai „ĭa“ și oa, ua numai „ŭa“; ochii noștri s'ar mira puțin la început de cuvinte ca ŭameni să mŭară, dar cum se obicinuiesc cu atâtea lucruri din lumea aceasta, s-ar obicinui și cu noua înfățișare a unor cuvinte simple.

6. „x“ se va scrie „cs“ în cuvinte ca fics, necs, dar se va scrie „gz“ în cuvinte ca egzamen, egzact.

7. „cv“ se va scrie numai așa; nu și „cu“; ecvație, nu șì ecuație.

8. „ș“ în cuvinte ca pieziș, iarăș, totuș, verbul aș precum și în pronumele acelaș, însuș, se va scrie numai „ș“, nu și. Pluralul pronumelor se va scrie însă cu i, deci aceiași aceleași.

9. „u“ final să nu se mai scrie, căci nu se mai aude. Am scrie deci cu voĭ, strigoĭ, slugoĭ, obiceĭ, bordeĭ, trifoĭ, ca să putem scrie: zapciŭ, argintiŭ etc., unde u se aude.

10. Accentul grav ` să nu se pună decât la cuvintele omografe: còpii — copìi; și — șì. (Intrebuințarea accentului așa cum e stabilită azi e o imitație a ortografiei italienești.)

11. Unde numai se poate, să se evite întrebuințarea apostrofului ' folosind în locul lui numai trăsura de unire -; de ex. în loc de „adu'l“ să scriem adu-l, l-am, dintr-o, s-a dus.

12. Cuvintele compuse *nu* se vor scrie într-un singur cuvânt atunci, când unul din componente are în cuvântul compus încă o viață independentă, fiind adecă în stare să trezească în mintea cetitorului o noțiune etc. De es. voi scrie: el povestia *întruna* (=neîncetat); dar la întrebarea „în câte case au întrat“, voi răspunde în scris: numai *într-una*“.

*

Toate acestea sunt numai propuneri. Și aş greşi, dacă le-aş decreta de singurele bune. Dar, deoarece mulți autori şi multe publicații nu au primit ortografia Academiei, am voit să le aduc acum în discuție şi să contribuesc astfel la reînceperea mişcării pentru o nouă reformă a ortografiei de azi, deoarece am rămas cu ea în acelaş chaos, în care am fost și înnainte de a fi decretată la 1904 prin Academia Română.

*

AURELIA POP n. FLORIAN.

S'a născut în Sălişte, comitatul Sibiiu, din familie de notar. Locuieşte în Săcel, lângă Sălişte.

A scris versuri şi impresii, publicate în diferite reviste şi ziare.

GLAS DE MAMĂ

Copila mea din zare – nevinovată stea!
E singură credința ce-alină jalea mea,
Că prea erai un înger cu chip curat și sfânt,
În valul de mizerii al negrului pământ.

Și prea-ți erà făptura ca 'n basmele cerești,
Anume potrivită de hore îngerești.
Tu nu erai menită amarelor dureri
Să porți o viață crucea nespuselor poveri.

Vieața e o luptă de grele încercări
Prin vifor călătoare, deșarte sbuciumări.
Limanul e mormântul, cu pacea lui de veci,
Cu liniștea lui sfântă în scândurile reci.

Acolo ni-e destinul. Acum, sau mai târziu
Va bate peste groapă acelaş vânt pustiu...
Durerea nu apasă pe cei ce dorm sub glii,
Ea frânge inimile acelor ce sunt vii.

Deci n'ai pierdut vr'un bine, decât amar şi chin,
Te-ai înălţat în zarea 'nstelatului senin.
Suride dar voioasă, din prag de desfătări,
Pe ţărmuri aurite din nalte depărtări!..

În templul de mărire al razelor de veci,
La tronul sfânt de stele, cu îngeri să petreci...
Un glas duios, ce-adesea îţi va şoptì de drag,
Să nu-ţi tulbure pacea — e dorul meu pribeag...

*

HORIA PETRA-PETRESCU.

Născut în Braşov, în a. 1884. A studiat în Braşov, Budapesta, Viena şi Lipsca. A întreprins călătorii frumoase prin Germania. În 1910 şi-a luat doctoratul în litere în Lipsca. Trăieşte în Braşov, ca publicist.

Lucrări:

1. Nuvele, traduse din M. Gorkii. Budapesta, 1906. Edit. „Luceafărului".
2. Probleme teatrale, broşură republ. din Anuarul XI al „Societăţii pentru fond de teatru român": Braşov, A. Mureşianu, 1908.
3. Arta, morala şi cultura, studiu tradus din I. Volkelt. Braşov, A. Mureşianu, 1909.
4. Mary, roman de Björnson, trad. liberă. Arad, 1911.

Sub presă:

5. *Raze de soare,* un volum de schiţe şi nuvele originale.
6. *Când înfloresc salcâmii,* comedie originală.

A scris schiţe, nuvele, cronici, poezii, mai cu seamă în revistele şi gazetele noastre din Ardeal.

Pseudonim: *Ilie Marin.*

A tradus mai multe piese teatrale din franţuzeşte şi nemţeşte, apoi *„În luncă„* de Carmen Sylva şi *„Bai Ganiu"* de Alecu Custantinoff.

O amintire.

Au trecut șapte ani de atunci. Erà jubileul lui Iosif Vulcan (1904). „Familia" împlineà frumoasa vârstă de 40 de ani.

Evenimentul cultural nu erà de toate zilele, la un neam năcăjit ca al nostru. Câte sute de case de preoţi şi de învăţători şi-au luat nutremântul sufletesc aproape exclusiv din paginele alea modeste, dar cinstite, ale revistei din Oradea-mare (mai înainte Budapesta)!

Erà vorba să sărbătorim *scrisul* românesc şi *perseveranţa* cinstită. Erà vorba să ne plecăm capul înaintea unui om cărunt, în ochii căruia a licărit totdeauna dragostea de neam. Dacă dragostea aceasta de neam a fost întovărăşită de un talent de titan al condeiului său de o modestă peană de scriitor, *nu* voiam, noi, cei ce sărbătoream să accentuăm prea tare. Iosif Vulcan şi-a făcut *datoria,* şi aceasta însemnează mult în zilele noastre...

Am alergat din toate părţile să-l sărbătorim. Simţiam par'că în atmosferă ceva ce ne îndemnà să manifestăm. Fiecare-şi da seama că are să fie pionerul unei idei.

Cetitorii îşi vor aduce, de sigur, aminte de manifestăţiile frumoase de atunci.

Eu îmi amintesc mai cu seama de câteva priviri duşmănoase ale streinilor, cari ne urmăreau pe unde ne arătam în Oradea-mare — căci am luat şi eu parte, împreună cu poetul Octavian Goga, reprezentând amândoi Societatea studenţească budapestană, „Petru Maior". Privirile acestea, cari ne urmăreau prin cafenele, pe stradă, pe promenade şi cari căutau ceartă cu lumânarea, spuneau; Cum? Şi voi vreţi să aveţi o cultură a voastră proprie? A! troglodiţilor! Voi n'aveţi *dreptul* la aşa ceva!"

A fost o manifestaţie frumoasă, după cum am spus, şi mai cu seama studenţimea română s'a prezentat în număr impunător. Aproape toate universităţile

unde studiază tineretul nostru au fost reprezentate: Pesta și Clujul, Viena și Bucureștii, Cernăuții și Grațul, pe lângă academiile dela noi și pe lângă... Paris.

Studențimea din Paris s'a prezentat bine. Ne-am bucurat de manifestația ei. A trimis o deputație specială. A tipărit cărți postale ocazionale cu versuri și o reproducție a „Sămănătoarei“ de Roty. Albume comemorative.

Din prilejul acesta s'au legat prietinii, altele, în apunere, s'au cimentat din nou.

Din toate cunoștințele și prietiniile legate atunci mi-a rămas una mai clar înaintea ochilor sufletești. Erà cunoștința făcută cu un student român venit din depărtări, *anume* pentru această ocazie.

Studentul erà simpatic la înfățișare. Aveà un barbișon à la Mac Mahon, un trup puțintel, dar elegant, plin de nervi, păr mare. Se îmbrăcà cu multă îngrijire, alegându-și cravatele ca și când ar fi făcut comentarul unui capitol celebru din „Divina Comedie“ — atât de multă atenție da amănuntului acestuia a îmbrăcămintei sale.

În geamantul lui parfumat, mi-a arătat, când povesteam în camera de otel: „Florile răului“, acele celebre „Fleurs du mal“ ale lui Baudelaire. Le știà aproape de rost pe toate. A, ce muzicalitate capitvantă! Ce icoane nouă, bizare, grozave, ce frământări deosebit de interesante ale unui suflet omenesc! Mi-a cetit cu nespusă plăcere câteva poezii de acestea.

Se apropià festivitatea principală, pentru Iosif Vulcan: ședința solemnă, când aveam să-i predăm diplomele de onoare, cununile de lauri, albumele festive și să-i arătăm și cu grai viu cât ne știm noi entusiasmâ

de idealurile cari le-a nutrit până acum seniorul beletristicei noastre ardelene.

— „Să mergem“, am zis noului meu cunoscut.

— „Să mergem. Dar stai — spune-mi, rogu-te, înainte de-a intrà în sală, *cine* e Vulcan ăsta al D-voastră? Ce e *»Familia«* lui?“

— „Cum? Nu ştii?“ l-am întrebat mirat.

— „Ei, ştiu eu aşa şi aşa... Da', ian spune-mi, dragă dle, cam ce format are şi cu ce se îndeletniceşte „Familia“ asta?“

Nu l-am scos din sărite cu surisul meu de pe buze. Indată mi-a dat răspuns:

— „Ştii frate, n'am văzut în vieaţa mea „Familia“ asta a D-voastră — dar am avut altele de lucru.“

...Am început să-i povestesc de importanţa „Familiei“ pentru vieaţa noastră din ultimele decenii — tatăl meu îmi povesteşte că erà *eveniment* când veneà câte un număr de al „Familiei“ în casă şi că „Ranele naţiunii“ şi „Cavalerii nopţii“ erà lectura cea mai minunată a tineretului românesc de pe atunci, — i-am descris în liniamente generale conduita revistei în diferite timpuri, colaborarea lui Eminescu şi a tuturor celor mai buni ai nostri — în sfârşit mi-am îndeplinit rolul de ghid literar la minut cu conştienţiozitatea de care am fost capabil.

— Las' că-i bine, las' că-i bine!, clipeà din ochi noua mea cunoştinţă în decursul escursiei mele literare.

...Şi am plecat în sală, la şedinţa solemnă. Au fost momente frumoase, neuitate. Fiecare societate culturală, fiecare corporaţiune îşi aveà reprezentaţii ei. Cununi de lauri, vorbiri, strigăte de „să trăiască“. Câţiva şi-au scos batistele şi plângeau. Da, plângeau de emoţie. Să nu râdeţi: lacrimele astea erau curate. Ne aflam

într'un ținut unde a scrie și-a vorbi românește este o virtute.

Discursurile au ținut mult. Fiecare societate, care veneà la rând, depuneà la picioarele jubilantului cununa de laur.

A venit rândul studenților. Cât entuziasm! Râdiau fețele de bucurie.

In bucuria generală am simțit cum mă înțeapă un ghimpe: știți cine a vorbit cu mai mult efect oratoric? Domnul, care mă întrebase cu câteva momente mai nainte cam ce format are „Familia"!

Nu este hiperbolă, e curatul adevăr. Au vorbit frumos toți. Frazele au fost bine închiegate și simțemintele adevărate, la ceilalți, unii s'au avântat chiar în sfere înalte de tot; să-l fi auzit și văzut însă pe trimisul special al societății studențești, cu cât elan măreț glorificà momentul solemn, prin care trecem, ai fi zis pe dată: „Ăsta-i bate pe toți!" Aveà glas frumos, care și-l mlădià după pofta inimei. O muzicalitate deosebită. O consonanță între gesturile lui și între cuvintele rostite. — „Da, domnilor și doamnelor, astăzi sărbătorim... munca. Pe acest om, care în vremuri de restriște a ținut piept cu puvoiul cutropitor al pornirilor dușmane ființei noastre specifice naționale, pe acest om, care, după cum îl vedeți acum, în fața Domniilor voastre, este cinstea și desinteresarea personificată..., pe acest om...

A, ce mai cascade minunate retorice! Ce tropi, ce hiperbole rotunzite, ce eufonie, când erà vorba să scoți mai bine în reilef calitățile sărbătoritului.

— „Eminescu dlor!.. urmă oratorul ...„Familia" dlor, „Familia", acest steag național, care a stat veci-

nic în bătaia gloanțelor, pe reduta noastră națională și n'a suferit rușine nicicând... nicicând, dlor...“

Sala fremătà. Aplauzele se întețeau. *Eu nu* puteam să aplaud!

Sufletul meu *plângeà* în mine. Sufletul meu strigà în gura mare: „Cum poți omule să vorbești atât de elocvent, cu cunoștințele tale naive?! Cum poți să te avânți în fața unui public românesc și să-l emoționezi atât de tare, până când sufletul tău îți spune, după culise: „Da bine le mai joci festa!“ ?!

Și jalea asta a mea a ținut mult și — iată — o scriu acuma negru pe alb ca să o știe și alții. O scriu și o trimit unui almanah al scriitorilor români din Ardealul nostru.

Să fie ca un *memento* episodul acesta. Poate că trebuià să-l scriu cu mai multă vervă — faptul însă cred că este destul de elocvent.

Nu trebuie trecut cu vederea, că tipul descris mai sus 'ncepe să dispară. De atunci am avut — chiar și eu — ocazie să mă conving în sânul studențimii de spiritul cel nou, serios. Am avut prilejiul să văd studențimea română în Pesta, în Cluj, în București, în Cernăuți, în Viena, în Graz, în Berlin, în Lipsca. Tipul descris mai sus dispare – dar să dispară *cu desăvârșire,* asta să ne fie dorința noastră cea mai mare. Să nu rămână nici urmă de el. Să fim cuprinși de oroare, de câte ori ne gândim chiar numai la el.

Și încă ceva. O întrebare: ne dăm noi destul de bine seama de legătura dintre fond și formă?

Să nu fie cu supărare: cred că *fondul* e mai presus de *formă.* Se accentuiază mereu, în presa și în vieața noastră publică, marele greutăți, cari le întâmpinăm noi, ardelenii, când vrem să ne exprimăm ideile.

Că suntem greoi, că avem ceva nemțesc, ceva „săsesc" (vorba dlui Duiliu Zamfirescu) în noi.

Incă odată: să nu fie cu supărare, dar mai bine așa, decât celalalt estrem! Mai bine lucru nemțesc, decât flecărie politică. Miez, nu coaje!

Adecă, firește, să avem *tendința* să fie și miez și coaje! Cu atât mai bine. Să accentuăm desideratul acesta cu toată hotărârea și din toată inima: să cerem și formă frumoasă.

Dar *dispreț* nu merită omul, care, pe lângă toate că simțește românește, (punctul capital!) vorbește o limbă mai puțin neaoșă românească.

Am fost la căpătâiul unui țăran român care a *murit*, care a fost *omorît*, fiindcă a ținut cu neamul său. Am strâns mâna consângenelor lui și mi-a tresărit inima de durere când am auzit bocetele și țipetele lor. N'aș fi săvârșit o faptă sacrilegă să le strig în față: „nu mai vorbiți așa de pocit românește! Voi nu sunteți români! Ce-i *gye* și *cse* și ce sunt vorbele astea streine, cari le rostiți voi?!" Oamenii ăștia și-au vărsat sângele pentru idealul nostru — oamenii ăștia merită altă tractare.

Incet, cu *dragoste*, dragoste mare de oameni și de neam, să tractăm greșelile noastre de limbă. Să avem tendința de a curăți, dar să nu ne sbatem în extrem, căci n'avem lipsă de figuri ca cea dela jubileul lui Vulcan.

---

*

Dr. C. LACEA.

Născut în 1 Iunie 1875 în Braşov. Studiile academice şi le-a făcut la Pesta, München, Lipsca şi Paris. E doctor în filologie, profesor la şcoala reală din Braşov.

Lucrări:

1. Colaborează la Dicţionarul Academiei.
2. Untersuchung der Sprache der „Viaţa şi petreacerea Svinţiloru" des Metropoliten Dosoftei. Leipzig, 1898. (Teză de doctorat).
3. Manual de limba germană. Partea I—II 1904, partea III—IV 1906.
4. Conversaţii române-germane-franceze. 1904.
5. Ioan Popea: Carte de cetire, ediţ. V., revidată. 1905.

A colaborat la diferite ziare şi reviste româneşti şi la revista germană „Die Karpathen".

Viaţa cuvintelor în limba noastră.

Cuvintele servesc la exprimarea gândurilor noastre în vorbirea articulată. Raportul dintre un cuvânt şi o noţiune e stabilit de tradiţie sau de o convenţie inconştientă. În funcţiunea lor, cuvintele sunt foarte mult ajutate de eventuale gesturi, de intonare, modulaţiunea tonului, pauze, legătura sintactică, etc. La fiecare cuvânt deosebim o parte fiziologică, externă, adecă sunetele şi o parte psihologică, internă, adecă însemnarea lor. Cuvintele sunt supuse unei evoluţiuni asemenea vieţii unui organism.

Averea lexicală a limbii noastre ne-am adunat-o pe căi diferite. La fondul moştenit din limba latină

vulgară, care-l frământă zilnic cărturari și analfabeți mai mult decât alte cuvinte ale limbii noastre, s'au adăogat de nevoie sau uneori fără rost derivate, cuvinte împrumutate din limbi străine, formațiuni onomatopoetice sau spontane, etc. Cuvintele moștenite nu le-am păstrat intacte. Forma lor externă a suferit atâtea schimbări fonetice, încât de multe ori e greu să recunoști etimologia unui cuvânt. Mai curioase și uneori neexplicabile sunt schimbările de înțeles. Sunt unele cuvinte care până la un timp au avut un înțeles oarecare, apoi printr'o trecere domoală sau bruscă ajung de servesc de vehicul altei noțiuni, și sunt altele care se prezintă în acelaș timp și pe acelaș teritoriu ca haina unor noțiuni care n'au nimic comun una cu alta sau sunt chiar contradictorii. Așa vedem, de pildă, că verbul „a auzì", printr'o remarcabilă trecere de înțeles dela perceperea prin auz la cea prin miros, se întrebuințează, în Moldova și în Bucovina, subt forma reflexivă, și cu înțelesul de „a mirosì (rău), a puțì", și se zice: „În casa rece și neîngrijită se auzeà mirosul de mort". (S. Nădejde), sau „Oul se aude rău", etc. Altă dată cuvinte vechi românești, cu înțeles bine definit, combinate cu alte cuvinte și formând o locuțiune, iau accepțiuni nouă, neadmisibile în alte combinații. Așa se zice în România și în Bucovina „a bea tutun" în loc de „a fumà", după turcește, pentrucă Turcul, de fapt, suge din narghileà. Uneori găsim la scriitori care vor să se apropie de graiul poporului, dar n'au trăit în mijlocul lui, accepțiuni nouă pentru cuvinte populare. Așa d. ex. cuvântul „baieră" cu înțelesul „adânc, adâncime, fund" la I. Vacărescu și Odobescu. Acest bun prozator de altfel mai dă verbului „a bănuì" și înțelesul neobicinuit

„a ghicì, a aflà“. Şi cine se mai gândeşte astăzi, că cuvântul nostru „birjă“ însemnează în limba rusească „bursă“, înaintea căreia stau trăsuri de piaţă şi numele căreia a dat prin metonimie naştere înţelesului de „trăsură de piaţă“. Metonimie analoagă prezintă cuvântul franţuzesc „fiacre“, împrumutat din numele propriu „Saint-Fiacre“ cum se numeà edificiul, înaintea căruia se stabilise cel dintâi birou de birji în Paris. Am spus mai sus că de multe ori suntem nevoiţi să primim cuvinte din limbi străine, mai ales când e vorba de o noţiune nouă, ca telegraf, bicicletă, automobil, etc., pentru care bunul simţ nu permite a se fabricà cuvinte din elemente româneşti.

Dar, unde e viaţă, e şi moarte. Dicţionarul limbii române înregistrează o mulţime de cuvinte întrebuinţate odată, iar astăzi ieşite sau pe cale de a fi scoase din uz. Unora le curmă viaţa neologismele, şi durere, nu arare ori cad victimă cuvinte vechi şi frumoase româneşti, altele pier odată cu noţiunea. De grupa aceasta să ţin cuvintele care arată instituţiile, boieriile, dregătoriile vechi, etc. Soartea aceasta au avut-o multe cuvinte întroduse în limba noastră pe timpul Fanarioţilor, ca „beilicciu, berat, beratliu“, etc. De o existenţă efemeră sunt apoi multe cuvinte formate de scriitori. În literatura noastră veche s'au distins între alţii metropolitul Dosofteiu, Cantemir, mai târziu P. Maior, Konaki, apoi Costinescu cel cu dicţionarul şi alţii. Dar din fericire în limba noastră nu prea prind rădăcini astfel de formaţiuni.

Viaţa cuvintelor româneşti prezintă o icoană interesantă şi e strâns legată de istoria zbciumată a poporului nostru.

---

*

ARON COTRUŞ.

Născut în 1891, în comuna Haşag, aproape de Sibiiu, din familie de preot. A făcut gimnazul român în Braşov.

Lucrări:

1. „Poezii“, Orăştie, „Tipografia Nouă“ 1911.

A colaborat la „Luceafărul“, „Tribuna“, „Revista politică şi literară“, „Naţiunea“, „Gazeta Transilvaniei“ şi la alte reviste din ţară.

TRISTIA

I.

Mi-e inima sălbatică tavernă
Cu groaznice tablouri pe pereţi,
În care a intrat odat' durerea
În timpul fermecatei tinereţi.

Și rămânând acolo pentru-o vreme
Crescù nespus, mă puse în cătuși,...
Zadarnic ar mai vreà acum să iasă...
...Prea mică-i încăperea vechei uși...

II.

Despotică stăpână e 'Ndoiala
Pe-o ţară de dureri şi grozăvíi
În care-al pustiirii vânt se plimbă
Prin creeri, ca prin scorbure pustii.

Lugubri corbi, năpârci, prădalnici vulturi
Pe stânci să suie la porunca ei,
Să sfăşie din inimile negre
A mii şi mii de sumbri Prometei.

*

MARGARETA Dr. MEŞTER.

S'a născut în anul 1872 în Turda (Transilvania). Trăieşte în Vârşeţ.

A scris în „Gazeta Transilvaniei“, „Familia“, „Telegraful Rom.“, „Tribuna“ Sibiiu, „Rândunica“, „Revista Orăştiei“, „Foaia Literară“ a dnei Rudow-Suciu, „Luceafărul“, „Lupta“, „Tribuna“ din Arad şi alte foi mai mărunte locale.

Lucrări:

1. „Din tainele vieţii“, nuvele şi schiţe.

Fragment.

Cum i-a înmuiat Dumnezeu inima. Din om aspru, sec, scurt la vorbă, totdeauna ca aer poruncitor, — s'a ales unul potolit şi blând.

Inima de părinte, — inima l'a schimbat.

E în amurgul sării. Sâmbătă.

Lina fata a doua, rostise prin casă, prin tindă, măturase curtea, şi pe dinaintea portiţei în uliţă — şi acum să hârjoneà cu nişte pui de raţe îndărătnici, cari nu voiau să între la culcuş, ci se împrăştiau cât e curtea.

Gligor dupăce izprăvise cu vitele şi cu gospodăria din afară, se aşeză pe prispă. Cu ochii pironiţi înaintea lui în pământ şedeà perdut în gânduri.

Safta, nevasta lui umblà buimăcită prin casă și tindă, văietându-se încetinel să nu fie auzită de omul ei. Aveà noroc în mângăierea lacrimelor, căci altcum simțeà că nu alta, dar trebuie să-i plesnească inima de atâta durere și supărare. Nu aveà ochi să vadă pe Gligor, îl țineà acum în starea în care se aflau prea de tot încânit la mațe.

Trecând a nu știu câte-a oară din casă în tindă, îi pare că aude un șușcăit înecat.

Se apropie și privește afară. Gligor șede pe prispă perdut în gânduri, cu fruntea încrețită, cu fața îngrijorată. Păreà îmbătrânit deodată cu zece ani.

Pe Safta abia o mai țin picioarele. Se razimă de ușorul dinspre prispă și cu colțul năfrămii din cap, își șterge lacrimele, cari îi paingeniseră ochii. — E Gligor singur. Lina e prin curtea dinapoi — își gândì. — El să fi oftat? Doamne, fie-ți milă de mine și fata mea — și moaie-i doamne inima împetrită, să pot merge la ea, — să o mai pot vedeà barem odată.

*

Trag clopotele de veciernie. Lina vine dinspre tăietor cu un braț de surcele.

Safta stă tot răzimată de ușor cu gândurile pribegite peste câteva hotare la fata ei la Măriuța.

Cine afară de Dumnezeu ar puteà spune lupta ce s'a petrecut în sufletul lui Gligor, crezut atât de zăvorit, — căci la auzul clopotelor se ridică cucernic, ia pălăria din cap, o pune lângă sine, își face cruce și cu mânile împreunate rostește lin o rugăciune.

La vederea acestui fapt Safta și Lina au înmărmurit. Nu cutezau să se clintească din loc.

După ce Gligor își isprăvì rugăciunea, își puse pălăria iarăș în cap, și ca ușurat de-o grea povoară,

cu glas blând ca nicicând alte dăți, zise: — Safto, auzi Safto, ian vină încoace. Saftei îi tremurau genunchii. Șovăitor cu pași nesiguri se apropie de Gligor.

— Aud Gligor.

— Văd că ești aproape prăpădită și tu din lume Safto. — Șezi. Șezi acì lângă mine.

Safta ca în neștire se puse lângă el. Lina de frică că o să vie iară o furtună, de cari adeseori aveau parte decând cu treburile Măriuței, lăpădă surcelele și fugì spre grădină. Știà grozăvenia lui Gligor când îl apucà mânia.

— Safto, să ne înțelegem ca oamenii.

— Să Gligor.

— Hm, hm, ..îi fi auzit și tu... hm, (îi veniă greu de tot să vorbească de Măriuța) câ... că Măriuța noastră îi... îi de moarte.

— Auzit Gligor și mi se rupe inima — zise Safta începând a plânge cu toată durerea înecată a inimei de mamă. — Lasă... lasă plânsul Safto — îi vorbì Gligor frământându-și și el lacrimele ce i se iveau în gene. — Să mă lași Gligor să merg la ea.

— În casa aceea să ne punem noi piciorul?

— Să Gligore, căci a fi și păcat să ne lăpădăm noi de copilul nostru... E a noastră Gligor, cu tot păcatul ei... E sânge din sângele nostru...

Gligor da din cap gânditor. Fruntea iarăș i se încreți și privirile i se aspriră.

După o tăcere mai lungă, pe care Safta, văzându-l întunecat la față, nu cutezase să o întrerupă, începù vorba Gligor.

— Eu în casa aceea nu-mi pun piciorul... hm... dar ușa mea... hm... e deschisă înaintea copilului pocăit... hm, hm... dacă crezi...

— Să merg să o aduc Gligore — se grăbì Safta mirată, cu licărire de nădejde în suflet — să moară în casa noastră dacă n'are zile... Vai de capul ei săraca și vai de capul părinților năcăjiți ca noi.

— Asta vezi – zise Gligor cu fața în pământ – durerea asta aici la inimă... hm..., mi s-a pus un nod Safto... de năcaz, de obidă... hm,... căci e a noastră... a fost rea... hm..., ne-a rușinat... dar e a nostră...

— Să o aducem Gligore dragul meu. Iartă-o. Suntem părinți și — suntem creștini.

— Creștini — repețì Gligor ca și când ar fi auzit numai cuvântul din urmă — suntem creștini și suntem părinți — continuă pentru sine — și e sânge din sângele nostru... hm,... auzi Safto, nodul ăsta nu mă contenește dela inimă... poate e rău de tot cu ea... hm,... poate — doamne feri și apără... poate va fi și murit...

— N'a murit, Gligor. Mi-a spus Pavel poștarul... Mi-a spus adineori pe fereastră să nu auzi tu... Iartă-mă Gligore, sunt mamă și nu mă lasă inima să nu știu de copilul meu.

— Ți-a spus zici, că n'a murit încă?... Atunci nu-i vreme de perdut Safto... hm,... Fă cum gândești... hm,... eu nu pot face nimic, mă leagă jurământul... hm,... Și e a noastră amărâta de ea...

— Și spune Pavel că are foc mult și în aiurări ne strigă... Ne strigă pe noi, pe sora sa... Gligore dragul meu eu merg să o aduc...

— Fă cum gândești... hm,... dacă încă nu-i prea târziu... Copii, copii... hm. — Oare unde-i fata asta — zise Safta tremurând în tot corpul — Lină, Lino, fată haid' unde ești?... Apropie-te. Ce ți-e de tremuri și tu?... Aleargă iute la Mitru, spune să prindă la căruță să

vie încoace... — O îneca plânsul — Să vie... că mergem după Măriuța...

Lina se aruncă înaintea lui Gligor, îi sărută mânile și cu ochii plini de lacrimi alergă.

— Copii, copii... — își zise Gligor și rămase ca împietrit pe prispă cu privirile țintă înaintea lui. Doi bobi mari de lacrimi i-au alunecat pe fața brăzdată de durerile sufletești.

*

I. C. PANŢU.

Născut în Braşov la anul 1860. A studiat la Braşov şi la Viena; este profesor la şcoala română superioară din Braşov.

A publicat:

1. Introducere în contabilitate.
2. Ştiinţa conturilor.
3. Corespondenţa şi Terminologia comercială.
4. Capitole din contabilitatea de bancă.
5. Teoria conturilor curente.
6. Puncte nouă de vedere la calcularea conturilor curente.
7. Contabilitatea la societăţile pe acţiuni.
8. Logofătul Mateiu.
9. Schiţe şi Nuvele.
10. La Târg.
11. Liniştea casei.

Traduceri:

12. Nuvele din Sienkiewicz: Natură şi Viaţă, Sluga veche, Ianco muzicantul.
13. Nuvele din Pietari Pävärinta: Bătrâna cerşitoare, Vraciul, Păţania mea dela târg şi Tovaroşul meu de drum.
14. O poveste din Gorki: Hanul tătarilor şi fiiul său.

Contabilitate duplă.

Se ştie, că beţivul cheltueşte foarte mult pentru sine, dar pentru aceea este un *perfect contabil;* când îşi face bilanţul, totdeauna îşi numără copiii de două

ori şi cu acest *număr duplat* îşi împărţeşte cheltuiala întreagă, având astfel ilusia unei economii raţionale.

– Este lesne de înţeles: *»beţivii văd orice lucru în duplu exemplar«.*

*

UNUI OM TRĂIT

Cum de vreai ca la bătrâneţe să mai fii *stăpân* pe corpul tău, dacă ca tânăr ai fost *slugă* inimei tale.

*

IOAN I. LAPEDATU.

S'a născut la 1876 în Săcele. A studiat în Braşov şi Budapesta, unde şi-a luat în 1904 diploma de profesor pentru şcoalele comerciale super. Trăieşte în Sibiiu, ca director al „Băncii de asigurare“.

Lucrări:

1. Românii Seceleni. Cauzele decadenţei lor economice şi mijloacele de îndreptare. Braşov, 1899.
2. Teoria asigurărilor asupra vieţii. Braşov, 1902.
3. Adam Smith. Sistemul său de economie politică. Budapesta, 1903.
4. Probleme sociale şi economice. Braşov, 1904.
5. Studii de contabilitate, (Bibliot. Băncilor Nr. 1). Sibiiu, 1904.
6. Banca Austro-Ungară. Sibiiu, 1904.
7. Efectele publice. (Biblioteca Băncilor, Nr. 3—4). Sibiiu, 1905.
8. Politica de discont. Sibiiu, 1905.
9. Studii practice de bancă. (Bibl. Băncilor, Nr. 5, 8). Sibiiu, 1906.
10. Băncile în noua reformă a dărilor, Orăştie, 1908.
11. La chestiunea băncii culturale, Sibiiu, 1908.
12. La chestiunea băncii de asigurare. Sibiiu, 1910.

A colaborat vreme îndelungată la „Revista Economică“, pe care a şi redactat-o din Octobre 1906 până la finea anului 1907. A scris şi pe la alte foi române.

Chestiunea economică română.

La noi, până acum, de o asemenea chestiune aproape nu s'a vorbit. Cu toate acestea va trebuì să se vorbească şi încă de cei mai luminaţi ai neamului nostru.

În ordinea preocupărilor noastre pentru propăşirea poporului, chestiunei economice trebue să i se dee un loc de frunte. Trebuie, o va recunoaşte ori şi cine, fireşte dupăce mai înainte de toate această chestiune economică, care azi e puţin lămurită, va fi precizată şi difinită în toate consideraţiunile sale. Şi după cât înţelegem azi, chestiunea economică a poporului nostru, sau mai bine zis chestiunea economică română, nu va puteà fi alta, decât complexul tuturor acelor probleme, cari trebuiesc îndeplinite în scopul emancipării şi orânduirii sistematice a vieţii noastre naţional-economice.

---

*

VIORA DIN BIHOR
Viora E. Ignat
măr. Dr. Ioan Ciordaş.

S'a născut în Beiuş, la 30 April 1880, unde şi trăieşte.

Lucrări:

1. „Viorele“, schiţe şi novele, Socec & Co., Bucureşti, 1910.

Sub presă;

2. „Mosaic“, schiţe.

Povestea unei mânuşiţe.

A fost odată o mănuşiţă lungureaţă, delicată. Frumoasă, părea un trandafir de sidef, atins ca de o suflare roz-albă...

În palma-i puţin adâncită, se încrucişau liniile moi şi se pierdeau, ca o părere, supt pieliţa fragedă. Degetele erau subţiri, iar unghiile străluceau ca norii pe cerul senin în învăluirea trandafirie a amurgului.

Când trăsăria de o sensaţie de plăcere, mânuşiţa se involtă, îmbujorându-se toată... Se iviau atunci gropiţele şi râdeau un râs dulce şi atrăgător!

Pierdută în visări, ea se curbă uşor şi devenià marmoree... Părea atât de nemişcată, încât îţi venià să crezi, că ori ce viaţă se mutase din ea...

Mâni mari, înfrigurate, o atingeau lacom şi voind să n'o mai sloboadă, o ţineau prinsă în podul palmei...

Cu o mişcare graţioasă ea se desfăceà totdeuna, şi din cele mai tari laţuri... îşi reşchirà degetele, să piară chiar şi amintirea strânsurei arzătoare... Apoi le ridicà sus... să le răcorească zefirul.... ...Şi iarăş devenià visătoare, înmărmurind senin, ca un crin fascinat de soare... Dar — anii treceau înainte.

Mânuşiţa păleà, iar gropiţele surizătoare începeau să dispară.

Atunci într'o primăvară, când ca la o chemare lină viorelele îşi scot căpşorul neprihănit din smocul de frunzuliţe, privind uimite la slova albastră, în care se împletesc fire de aur strălucitor, împânzind bolta într'o lumină, ce aduce muguri în natură și în suflete, — în acea primăvară plină de o vraje încă nesimţită, în vânişoarele albastrii ale mânuşiţei se strecură un fior...

Simţise o atingere uşoară, încropită, care o zăpăcise, căci venise pe neaşteptate... Şi când să treacă farmecul, plăpânda palmă se închise ca dela sine, să-i rămâie din căldura înviorătoare!

Şi strângerea mânii puternice, cu nervii puţin îngroşaţi, în cari sbucnià seva bărbăţiei, urmà să fie tot atât de gingaşe și ademenitoare.

În împreunarea acestor două mâni erà atâta teamă şi dor... Zăceau una în alta nemişcate... un fluture diafan, prins în petalele unei flori învoalte, ce se sbăteà în van să scape din această înlănţuire aromitoare, în care se pierdeà la urmă, ca într'un vis de fericire...

— — — — — — — — — — — —

Umbrele erau luminoase şi aveau tigheluri de aur.

În Mai sunt umbrele atât de luminoase...

Atunci uiţi, că este o vreme, când şi florile se trec!

Şi nu simţi, decât un prisos de vieaţă! Ah, prisosul de vieaţă, de care ai fost lipsit, când însuţi erai o primăvară!

Focul ce stă prea mult supt spuze, are ffacări, cari se frământă şi ţişnesc la urmă năvalnic... ele împrăştie o căldură năbuşitoare...

...Iar mânuşiţa începeà să ardă ca încinsă de flacări mari şi roşii. Tresărià ca în friguri, tresărià scurt şi întretăiat, când se simţià cuprinsă cu grije, ah, prea cu grije!

Căci mâna mare nu cautà decât o aureolă, care să-i încununeze viaţa deja — trăită!

Mănuşiţa ardeà.

...Erà într'o primăvară, când i se arătase fericirea întârziată!

— — — — — — — — — — — —

O năframă albă de mătasă legă ambele mâni pentru vecie. Dar atunci mânuşiţa erà pală... iar luna Mai — trecută!

*

TRAIAN V. ȚARANU.

Născut în Oravița, din părinți de negustori, în anul 1874 luna Februarie. Trăieşte în Bucureşti ca controlor la Banca Generală Română.

Lucrări:

1. Carol I., dramă în 5 acte.
2. Agata şi Aristița, tragedie în 5 acte.
3. Bilanțurile generale, studiu critic.
4. Bilanțarea generală, tablou pentru încheierea logică, uşoară şi repede a registrelor, aprobat de ministrul cultelor şi instr. publice rom.

A scos pe vremuri „Comers“, revistă encicloped. comercială.

E colaborator la Revista generală de comerciu şi contabilitate, Bucureşti, la foaia „Neamul Românesc“ şi la „Tribuna“.

Pătura de mijloc negustorească românească.

Orice societate omenească, ca să poată fi numită pe deplin înjghebată, trebuie se aibă cele 3 pături obștești neapărat de lipsă: pătura de jos, de mijloc și de sus.

Cred că este de cel mai mare folos pentru noi Românii, să studiem aceste pături și mai cu seamă cea de mijloc negustorească, fiindcă de ea ducem mare lipsă și avem mare nevoie.

Care este starea acestei pături de mijloc, în alcătuirea noastră obştească de astăzi?

Ca să fim drepţi, trebuie se mărturisim încă dela început, că într'o alcătuire obştească de plugari, pătura de mijloc are trecere mică.

La noi averea mişcătoare este foarte mică, prea puţin sprijinită şi ceeace este mai trist, tare rău văzută. De aceea nici n'avem, nici nu vom aveà curând o adevărată pătură de mijloc.

Statul după cum suntem într'o ţară cu mai multe popoare, este nepăsător faţă de ridicarea naţională economică a noastră, cari nu suntem poporul stăpânitor. Pe de altă parte noi înşine privim cu ochi răi o cât de mică întărire a vr'unui negustor român.

Și dacă ne gândim bine și judecăm adânc, atunci trebuie se recunoaştem, că pentru alcătuirea unei pături de mijloc este nevoie tocmai de avere mişcătoare în prisosinţă.

Pătura de mijloc negustorească și la noi nu poate vieţuì şi nu poate propășì decât prin mijlocul creditului, fiindcă n'avem mare mișcare de numerar. Ce vreţi, suntem un popor de plugari!

Trebuie aşadară organizat creditul prin bănci cooperative pentru negustori.

Numai lipsa de avere mişcătoare a împedecat la noi alcătuirea unei adevărate păturí mijlocíi de negustori.

Lipsa aceasta a păturii de mijloc a avut şi are urmări crâncene și cumplit de dureroase asupra stării noastre obşteşti.

Întâi, a oprit naşterea averii de mijloc mişcătoare.

Al doilea, a dat prilej la năvălirea celor cari erau peste măsură în plugărie, spre slujbe. Un mare nu-

măr de tineri plini de viaţă şi cu dor de muncă, neputând pătrunde în comerţ, din lipsă de avere, sunt mânaţi din pricina relei noastre organizaţii obşteşti, pe calea unei vieţi de trântori, de trai nefolositor.

Fără pătura de mijloc, să ţinem bine minte, alcătuirea noastră obştească rămâne numai cu două pături: una stăpânitoare, iar alta stăpânită. Aşa este la noi şi aşa va fi din ce în ce mai mult. Şi e rău aşa. Frăţia care trebuie astăzi să ne lege mai mult decât oricând, va fi încurând un vis, solidaritatea naţională, o vorbă ştearsă din dulcea noastră limbă.

Noi în teorie primim totul ca bun, dar întârziem cu practicarea.

Practicarea zace în alcătuirea şi întărirea păturilor obşteşti, cu deosebire a celei mijlocii negustoreşti. De aceasta atârnă prin urmare viitorul nostru obştesc, gospodăresc şi naţional.

La noi pătura de mijloc atât de nebăgată 'n seamă, este în naştere. Toate sbuciumările noastre de azi, în privinţa organizării economice, nu sunt decât zvârcolirile naşterii, — pătura de mijloc negustorească se-trudeşte să rupă pedecile întunerecului şi să-şi ia locul la lumina zilei.

Ea este astăzi de care trebuie să ne pese mai mult. Un popor nu poate trăì numai din plugari şi funcţionari!

Vecĭnică recunoştinţă trebuie arătată acelor fruntaşi ai neamului nostru, cari vor fi pătrunşi de acest mare adevăr şi vor mijlocì din toate puterile lor, înlesnirea acestui scop. Ei sunt vrednici se fie puşi alături de marele apostol cu fapta al neamului nostru românesc, iubitorul de Români, Vasile Stroiescu.[1]

*

EMIL A. CHIFFA.

S'a născut în Turda în 5 Iunie 1882. A studiat în Braşov şi Antwerpen — De prezent e şefcontabilul băncii „Coroana“ din Bistriţa.

Lucrări:

1. „Din primăvara vieţii“, poezii.
2. „Din zile senine“, poezii.

A scris poezii şi proză în „Gazeta Transilvaniei“, „Familia“, „Revista Bistriţei“, „Libertatea“ şi „Românul“.

MI-A SOSIT DUIOASĂ CARTE...

Mi-a sosit duioasă carte,
Scrisă 'n slove aurite;
Din Moldova cea frumoasă
O domniţă mi-o trimite.
Ca mărgeaua-i este scrisul,
Gândul ca o rugăciune,
Şi 'n cuprinsul ei aleanul
Inimioarei ea mi-l spune.
Scrie jalnic de-o plăpândă,
Gingaşă şi albă floare,
Că se ofileşte 'n umbra
Zilelor fără de soare.

Ziuliţa, vremea toată
La războiu o pânză ţeasă,
Şi-şi adună giulgiu c'argintul,
Şi podoabe de mireasă.
. . . .
Mi-a sosit duioasă carte
Dela blânda mea domniţă:
Să zoresc să pun de grabă
Mirtul alb pe-a ei cosiţă...

---

*

ELENA DIN ARDEAL
(Elena Simtion).

S'a născut la 1880 în Blaj. A studiat preparandia pentru şcoalele elementare şi pentru şcoala superioară de fete. De prezent e învăţătoare în Igriş.

Lucrări:

1. Stropi de rouă, versuri.

A colaborat la „Unirea", „Tibuna", „Famîlia", „Pagini literare", „Viaţa", „Revista politică şi literară" şi „Foaia Interesantă".

FIRICEL ALB DE BUMBAC

Firicel alb de bumbac,
Dorurile se desfac,
Sub perine, pe cari zac.

Cât te-am tors de alintat,
Firicel de descântat
Să fi leac de alinat!

Și te-am tors în zori de zi,
Când cireşul înflorì,
Să fii drum de bucurii.

Şi te-am tors în tainici sări
Să croim albe cărări,
Pentru'un trai de desmierdări.

Dar te-ai rupt în zece părţi
Când îţi căutam din cărţi,
Ca să nu te mai despărţi.

Firicel alb de urzit,
Aruncat şi încâlcit,
Cine te-a fi pizmuit?!...

VARA

Suride pajiştea 'nflorită
De clopoţei şi de bujori
Pământu-i rai de fericire,
Cutremurat de dulci fiori.

Pe cărăruşa dela moară,
Pornesc părechi de porumbei,
Iar vântul leagănă a lene
Frunzişul şirului de tei.

Înpovăraţi de-atâtea cuiburi
Ocrotitori de dragi iubiri,
Copacii codrului ascultă
A dragostilor ciripiri.

Miresme dulci, îmbătătoare
Plutesc în line adieri,
Svâcneşte inima mai tare
Şi-şi cere partea de plăceri!..

*

LIVIU REBREANU.

Născut în 27 Noemvre 1885 în Târlişina (comit. Solnoc-Dobâca). A studiat în Năsăud, Bistriţa, Oedenburg, Budapesta şi Viena,

Lucrări:

1. „Cavalerii", după Mikszáth. (Biblioteca „Lumina", Bucureşti, 1911).
2. „Tinereţa", dramă în 3 acte de Max Halbe (traducere, Teatrul Naţional).
3. „Sorocul", dramă într'un act de Carmen Sylva, (trad., Teatrul Naţional).

Sub presă:

4. „Frământări", nuvele.

A colaborat la „Luceafărul" din Sibiiu, „Revista politică şi literară" din Blaj, „Convorbiri Critice" şi „Falanga" (fost secretar de redacţie la amândouă), „Ordinea", „Viaţa Românească"; îngrijeşte revista de teatru „Scena".

Proştii.

Când să iasă Nicolae Tabără din casă, se poticnì în prag şi cât p'acì să se prăvale, cu dăsagii de-a umăr cum erà.

— Bagă de seamă, bărbate, — îi zise nevastă-sa cu glasul răguşit de spaimă, — bagă de seamă să nu păţeşti ceva, că asta nu înseamnă bine!...

— Ia taci mulcom, măi drace, nu-mi tot cobì a rău, — mormăì Nicolae necăjit, bojdicăind până în mijlocul ogrăzii. Da' ce să păţesc? — urmâ apoi mai răspicat. Numai voi s'aveţi grijă să nu-mi ticluiţi vreo poznă până ce ne întoarcem noi... Să fii cu ochii 'n

patru la pologul ăla din livadă, să nu-l laşi să vi-l mănânce toţi cânii!...

Mai boscorodì el vreo trei vorbe, apoi îşi scoase pălăria zdrenţuită de paie, îşi făcù cruce, închinându-se ca la mătanie, şi rostì domol:

— Doamne-ajută!...

Pe urmă îşi îndesă pălăria în cap, tuşì de două-ori, scuipă ascuţit şi se întoarse către feciorul său, care aşteptà somnoros deoparte:

— Hai, băete, să pornim, să nu 'ntrârziem!...

Femeia, luminându-le din prag cu felinarul, adăogă şi ea cu mintea ei cea proastă:

— Aşa, aşa, grăbiţi-vă, să nu vi se întâmple ceva... Dumnezeu să v'ajute!...

Dar Nicolae n'o mai auzì. Ieşise repede din curte şi o apucase cu paşi voiniceşti pe uliţa ce se întindeà ca un brâu albeneţ printre casele pitite în noaptea de păcură. În urma lui feciorul tândăleà ca un mânz trudit ciulind urechile şi uitându-se când în dreapta când în stânga, par'că i-ar fi fost frică să nu se năpustească cineva asupra lor.

În colţul ulicioarei ce duce la gară felinarul funinginit împrăştià o lumină gălbuie, mucezită. Umbrele pervazurilor se tolăneau răşchirate ca degetele unei mâni uriaşe şi se prăpădeau îndată în beznă.

— Taci că-i bine! — răsuflă Nicolae oprindu-se o leacă subt felinar.

— Oare n'o fi trecut? — bâlbăì feciorul, ca să zică şi el ceva.

— Da' de unde! Doar l'am fi auzit şuerând! — făcù bătrânul cu mândrie, urnindu-se iar înainte.

Gara erà pustie toacă. Numai într'un ochiu de fereastră clipoceà flacăra bolnavă a unei lămpi de

veghere. Cele trei perechi de şine licăreau ca nişte dungi de argint subt pâlpăirea luminii chircite.

— Bine că ne vedem aici, — blodogorì Nicolae Tabără, scârjâind prundişul peronului cu paşii săi apăsaţi. De-acù poate venì când i-o plăceà, că nu mi-i frică...

Dibuiră amândoi prin întunerec căutând vreun locşor unde să se adăpostească până va sosì trenul. Feciorul, mai îndrăzneţ, se apropiă de uşa sălii de aşteptare şi puse încetinel mâna pe clanţă. Erà încuiată. Zărì în stânga uşii o bancă, o pipăì cu băgare de samă, par'că s'ar fi gândit să se aşeze sau nu, stătù o clipă la îndoială şi în sfârşit se lăsă alături pe lespedea de peatră dinaintea pragului. Bătrânul îşi aşeză sarcina pe bancă şi se cocoloşì şi el lângă fecior.

— Pe semne-i cam de vremior — se scâncì feciorul într'un târziu cu glas potolit.

— Pe semne... Om aşteptà, ce să facem? — răspunse Nicolae obosit.

Şi de-acum amuţiră amândoi. Priveau duşi încoace, încolo, se aşezau mai bine pe lespede şi gemeau înăbuşit în restimpuri, par'c'ar fi fost strânşi în curèle.

Cerul se mai răzbunase. Pete vinete şterse, presărate rar cu stele se deschiseră prin volbura neagră de nouri. Şi întunerecul prinse a se limpezì. De jur împrejur linii spălăcite, nehotărâte tremurau în beznă. Coamele dealurilor din faţă, ca un tăiuş de ferestrău uriaş şi hodorogit, se desemnau din ce în ce mai lămurit pe pânzişul cenuşiu al văzduhului, iar deasupra lor coroanele plopilor bătrâni de pe ţărmul Someşului se ridicau negre ca nişte mâni ameninţătoare. Gâlgâi-

tul trudit al apei rătăceà prin aer ca tânguirile neînțelese ale unor oameni prăpădiți de nevoi.

Flăcăul se cotoșmănì mai bine pe lespede, își aduse genunchii până la nas și, cuprinzându-i cu amândouă brațele, bâiguì scurt și mustrător:

— Nu mai vine.

— Nu — tușì Nicolae scotocind în chimir după lulea. Aprinse și începù a pâcăì alene, nepăsător, scuipând des și țișnitor printre dinți.

Gara cu magaziile ei sure prinse a se desbrăcà de întuneric. Un vânt aspru, tomnatic vâjâià prin porumbiștile dimprejur, scuturà stăruitor olanele coperișelor. Iar peste linie, ascunsă subt sălciile zăvoiului, hruba de nuiele a hamalului răsărì și ea, trezită din somn, cu ochiul roșu, plâns și ars de sărăcie.

Dinspre târg deodată se deslușiră zgomotul unor pași târâți, greoi, însoțiți de gemăte înfundate. Feciorul ridică fruntea și trase cu urechea:

— Vine cineva... zise înăbușit.

Portița zăplasului scârțâì prelung și o babă gârbovită ca un gânj, cu fața sbârcită ca o hribă uscată, se apropiă de drumeți.

— Oare n'am întârziat, oameni buni? — întrebă dânsa îngrijorată.

— Nu, lele, nu — murmură Nicolae cu pipa 'ntre măsele. Da' până unde? — adăogă apoi cu jumătate gura, în vremece baba se ghemuì pe bancă gâfâind ca un dobitoc trudit.

— Până la Beclean, — răspunse ea pițigăiat, ștergându-și obrajii cu mânecile cămășii. Numai până la Beclean... A — vai de sufletelul meu, ce-am alergat!... Mă temeam să nu întârziu, Doamne ferește, de năpraznicul ăsta de tren, că mi s'a părut că-l aud

şuerând, când eram pe la biserică. Uuf! Toată-s un pic de apă... Şi dumneavoastră-l aşteptaţi?

— Îl aşteptăm şi văd că nu mai vine...

— Vă duceţi departe?

— Ba nu... Până la Salva...

— Apoi ce să faci? Cată să ne sfărmăm şi să ne izbim, dacă vrem să trăim în pârdalnica asta de lume... Aşa... Ce să facem?...

Şi iar mocniră, acuma tustrei, oftând şi gemând în răstimpuri, cum fac ţăranii când nu mai ştiu ce să vorbească.

După o bucată de vreme un felinar verde ieşì din cocioaba hamalului. Lumina gâtuită se bălăbăneà necurmat, dispăreà şi iar se vedeà.

— Aha — tresărì flăcăul — de-acù îndată soseşte.

Felinarul se mărì din ce în ce şi pe urmă se deslușì și chipul negru, bărbos al hamalului.

— Să dea Dumnezeu bună dimineaţa — făcù Nicolae trăgănat şi smerit sculându-se şi dându-se la o parte.

— Noroc — bombănì scurt hamalul.

— Oare vine de grabă, domnule? — întrebă şi baba apropiindu-se un pas spre hamalul care înjurà necăjindu-se să potrivească cheia în broasca uşii.

— Ce-mi tot dârlâeşti aici, babo? Ce-mi toci capul şi dumneata? Nu cumva ţi-ai ţineà gura? se răţoì hamalul deodată semeţ în sufletul său rânced, că poate certà şi el pe cineva, care-i mai slab decât dânsul.

Apoi, încetul cu încetul, gara se desmorţì. Prin săli, pe peron luminile lămpilor începură a răspândì raze palide, cârcălite cari tremurau şi se îngrămădeau pe feţele încreţite ale celorce aşteptau. Pe ulicioară se auzeau tot mai des leopăiturile paşilor grăbiţi. Când

şi când uruitul roţilor unei trăsuri înjunghеà văzduhul, se înteţeà apropiindu-se şi se tăià brusc; urmà gâfâitul cailor trudiţi, vorbele repezi, aruncate din vârful limbii ale celorce sosiau.

Şi sala de aşteptare gemeà de lume. Ţăranii cu feţele supte, cu umerii obrajilor ieşiţi în afară, cu barba şi mustăţile sbârlite se îmbulzeau deavalma printre muncitorii spâni, cu obrajii ca cenuşa, îmbrăcaţi în straie nemţeşti murdare şi ferfeniţite.

Apoi deodată, dintr'o odae vecină şeful gării ieşì somnoros, bosumflat, învăluit într'o mantă groasă, şi intră în biurou trântind uşa. Printre oamenii din sală se răspândiră ca fulgerul şoaptele: „Biletele! Vine ăl ce dă bilete!... Haideţi la bilete!" Şeful însă se plimbà plictisit încoace şi încolo, cu ochii pe jumătate închişi, apoi se oprì, se întinse de câtevaori de-i pocniră oasele, îşi aruncă privirea spre ciasornicul din perete şi se repezì pe peron unde prinse a trece în revistă pe pasagerii cari tropăiau din picioare sgribuliţi şi rebegiţi de frig.

În sfârşit geamul ghişetului se deschise şi pe marmora soioasă începură a zingănì banii aruncaţi în pripă. Nicolae Tabără cu feciorul său se umeriră şi dânşii cu zor către rampă strângând în pumnii încleştaţi paralele umezite de sudoare. Dar un vardist coşcogeà se răpştì la ei aţinându-le calea:

— Unde vă burduşiţi, he? Nu puteţi aşteptà până vă vine rândul?... Ei, drăcia dracului!...

Îl înşfăcă pe Nicolae scurt de guler şi-l bruftuì îndărăt, apoi, întorcându-se către un domn îmbrăcat bine, se ploconì zâmbind:

— Poftiţi, domnule, poftiţi înainte!...

...Din depărtare un şuer prelungit şi răguşit spintecă aerul.

— Vine, vine! — fierbea lumea neliniştită îmbâcsindu-se în ruptul capului spre ghişet.

— Fă-ţi o bunătate, domnule, şi ne dă două până la Salva, că ne lasă aici maşina! — stăruì Nicolae Tabără pin dosul rampei întinzând mâna cu gologanii peste capetele oamenilor.

— Gura, prostule! — îl impunse şeful morocănos aruncându-i o privire cruntă şi dispreţuitoare, apoi închise repede ferestruica.

Ţăranii se înholbară uluiţi unul la altul.

— Cre' că nu ne dă? — se auziră printre dânşii câteva voci pline de spaimă, în vremece o buduhaiţă de femee limbută strigà în gura mare:

— O, bată-l scârba să-l bată, că mânios l'a făcut Dumnezeu!

Şeful însă se dusese numai la aparatul telegrafic unde bocănì de două-ori, apoi iar se întoarse la geam.

Iar trenul se apropià mâncând pământul. Scârţâitul sfâşietor al roatelor, pufăitul obosit al locomotivei se contopiau într'un răzbubuit surd, aspru, care creşteà mereu. Apoi repede intră în gară şi se oprì brusc. Conductorul sărì jos cel dintâiu şi urlă hodorogit:

— Năsăud... o minutăăă!

Câţiva călători coborîră grăbiţi luptându-se să străbată printre cei de pe peron cari năvăliră furtunatic asupra vagoanelor.

— Unde mergeţi, proştilor! — răcnì conductorul către ţăranii cari alergau zăpăciţi în sus şi'n jos neştiind unde să se urce. Nu acolo, mă! Mai la vale, prostule, mai la vale-s vagoanele pentru boi!

Conductorul strigà şi zâmbeà mulţumit în sine că

a spus o glumă minunată. Când și când aruncà priviri pline de înțeles unui domn bondoc care se uità la dânsul și-l ascultà cu un suris de admirație pe buze...

La ghișet lumea se rărise deabinele. Abia vreo câțiva țărani bătrâni și slăbănogi mai forfoteau și se înghesuiau par'c'ar fi stat pe jeratic. Nicolae cu feciorul și cu baba, care acum se ținea de dânși ca scaiul de oaie, alergau neîncetat dela un capăt al rampei la cellalt, priveau rugători în răstimpuri la vardistul care le răspunde printr'o încruntare din sprâncene și la șeful care țăcănea biletele și-i măsurà cu sulițe de dispreț când din întâmplare, în cădeau înaintea ochilor. La urma urmelor însă ajunseră și ei la ferestruică,

— Două până la Salva — zise Nicolae pleoștit, numărând gologanii unsuroși pe tabla albă de marmură.

— Altădată să te înveți minte, mojâcule — îi sâsâì șeful aruncându-i biletele.

— Iartă, domnule, iartă-ne și nu ne năpustì — bâlbâì bătrânul umilit. Că noi sântem proști, păcatele noastre... Pesemne așa ne-a lăsat Dumnezeu, proști și năcăjiți și nepricepuți, păcatele noastre... Da' dumneavoastră trebue să fiți mai iertători că sunteți oameni învățați și...

— Hai, pleacă d'aici, prăpăditule, pleacă să nu te aud flecărind! Mi-e scârbă și-mi vine rău când vă văd — izbucnì șeful cu glas dogit și strâmbând din nas, apoi trântí geamul și scuipă cu greață.

Nicolae Tabără stătù o clipă nemișcat, clătină încetinel din cap, întrebător și nedumerit, pe urmă eșì sprinten urmat de fecior și de babă. Când ajunseră pe peron auziră glasul ascuțit al conducătorului:

— Gataaa!

Se repeziră tustrei înainte, spre locomotivă, apoi la mijlocul drumului îşi luară seamă şi se întoarseră.

— Urcă-te, mă, urcă-te bătù-te-ar Dumnezeu să te bată, prostule! — sbârnăì prin aer vocea aspră a conductorului.

Nicolae se avântă pe scările unui vagon în ale cărui ferestre zărise capete de ţărani, Se căţără de clanţă şi o smucì cu putere, dar uşa nu îngăduì. Şi trenul şueră prelung şi începù a bubuì şi a tosăì.

— Urcaţi-vă, mă, urcaţi-vă! — fulgeră din nou conductorul bâţâind din mâini şi din picioare.

Bătrânul se dădù repede jos şi se asvârlì la altă uşă în vremece trenul prinse a înaintà vuind iar baba se boceà amarnic frângându-şi mâinile. În clipa aceea însă conductorul se năpustì ca un viespe asupra lui Tabără, îl înhăţă de pupă cap, îi trântì un pumn în ceafă şi-l îmbrâncì pe scări la vale... Feciorul cu baba stăteau deoparte ca doi pociumbi şi se uitau cu ochii sticliţi de spaimă.

— Vă sculaţi mai de vreme, putregaiule, şi nu mocoşiţi, fire-aţi ai dracului să fiţi! — le mugì conductorul dispărând într'un vagon.

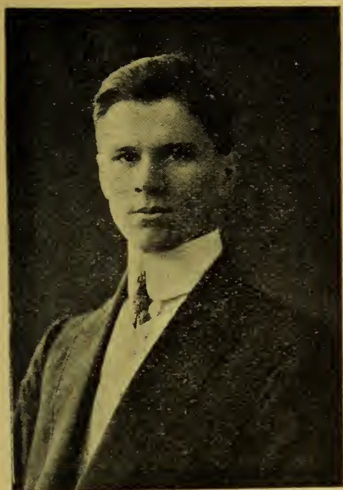
Nicolae Tabără se prăvălì grămadă cu obrazul în prundiş şi sângele îl prididì năvalnic pe gură şi pe nas. Şi aşa rămase un dram bun de vreme, neclintit ca un mort. Creerii îi hăiau, iar sufletul îi sângerà şi-l dureà mai straşnic ca ranele feţei. Apoi se ridică încetinel, clătindu-se pe picioare, îşi şterse sângele cu poala cămeşii şi aruncă o privire mută în urma trenului, care se pierdù în ceaţa zorilor. Un val amar de vorbe îi răsărì în suflet, dar printre buzele crâmpoţite deabià putù rostì oftând:

— Nu v'ajute Dumnezeu sfântul!...

Printre nourii bolbocați în văzduh, la răsărit, o trâmbă de lumină cireșie se svârcoleà și se întețeà. Tabără își avântă povara în spinare și pornì încet înainte pe o cărare spionoasă, cu capul plecat, cu inima urnită, iar feciorul și baba, tăcuți și îngândurați, îl urmară pârjol... Din noianul negru de nouri însă, soarele scăldat în sânge își înălță biruitor capul și împroșcà în fețele drumeților o beteală de raze purpurii...

---

*

VASILE STOICA

S'a născut la 1889 în Avrig. A studiat la Sibiiu, Braşov şi Budapesta. De prezent studiază în Paris.

A scris poezii prin diferite reviste şi ziare: „Luceafărul", „Tribuna", „Gazeta Transilvaniei", „Cosinzeana" şi „Foaia Interesantă".

N O I

Suntem plutaşii unei mări imense,
Eternii robi ai negrelor ei unde,
Suntem plutaşii unei mări imense,
Plutim mereu, dar nu ştim nici noi, unde.

Atâta ştim că undeva-i o poartă,
Iar dincolo de ea, necunoscutul...
Atâta ştim că undeva-i o poartă,
Iar dincolo de ea 'ncetează lutul...

CATRENE
(Din Omar Châjjam.)

Ci certe-se 'nțelepții cât le place
Tu cu prostia lor mă lasă 'n pace!
Pe cel ce ne ia 'n râs, îl râdem și noi...
Ciocniți, băieți, dați cu paharu 'ncoace!

*

Nu adorà filosofia, dragă;
Enigma vieții și-așa n'o desleagă.
Mai bine haide, caută-ți o iubită,
Și cântă, bea, sărută viața 'ntreagă!

---

*

Dr. ION SÂRBU.

Născut la Rudăria, în 19 Februarie 1865, din familie de preoţi.

Şcoalele medii le-a făcut în Caransebeş, Debreţin, Pojon şi Braşov. Studiile universitare la Iena şi Viena, unde a luat doctoratul în filozofie, specialitatea istoriei. Şi-a completat acum în urmă şi studiile teologice la Cernăuţ, dupăce le mai urmase odată, în parte, paralel cu istoria, la Iena.

A fost profesor la Bucureşti, la seminarul central, şi prim-custode la biblioteca zisă „Fundaţiunea Carol". A fost îmbiat, în mai multe rânduri, de cei ce împart darurile, cu o catedră de istorie la Universitatea din Iaşi, dar n'a primit. Şi, fiindcă nu şi-a ajuns scopul dorit în Bucureşti, s'a întors în patrie, unde şi-a luat smeritul post de preot, acasă, în moşia părinţilor.

A scris:

1. „Mateiu Vodă Basarabas auswärtige Beziehungen", Leipzig, 1899.
2. „Istoria lui Mihai-Vodă Viteazul" vol. I. Bucureşti, 1904.
3. Aceeaş, vol. II. (partea I) Bucureşti, 1907.

A fost premiat, la 1905, de Academia română cu „Marele premiu Năsturel" de 12,000 lei, pentru istoria lui Mihaiu.

Ce este Istoria?

Bătrânii noştri unchieşi, mai mari sau mai mici proprietari de cultură clasică, ar răspunde scurt: „Historia est vitae magistra" — învăţătoarea vieţii.

Dar lumea de astăzi învaţă mai mult dela a naturei ştiinţe cu legile ei cele tari, cârmuitoare şi în sân-

gele omului. Şi se vede că nu prea greşeşte această lume: cei ce se îndreaptă numai după învăţăturile naturei, uitându-şi de suflet, mai uşor isbândesc în viaţă — ajung personage istorice. Ne mai place a crede că mult învăţăm dela nuvelă şi dela roman. Şi poate să fie. — Vorba e: cu înţelepciunea noastră de astăzi definiţia veche nu se împacă.

Între câte răspunsuri cunosc, cel al fericitului meu profesor dela universitatea din Iena, O. Lorenz, îmi pare mai bun. Istoria e ştiinţa empirică ce dezvoaltă şi scrie lucrările („acţiunile" se zice cu termin technic obicinuit) oamenilor, îndreptate conştient asupra întocmirilor de stat — sociale („staatlich gesellschaftlich"). — Nu am pus-o între ghilemele, fiindcă nu pot luà garanţa că am reprodus-o, din aducere aminte, solut exact. —

Toată viaţa din natură luptă pentru trai, dar ca să avem dreptul de a intrà în istorie, trebuie să lucrăm pentru a îndreptà vieaţa societăţii prin diregerea întocmirilor de stat.

S'ar puteà zice astfel: Istoria este studiul luptei pentru existenţă a popoarelor. E prea larg înţelesul însă. De aceea răposatul Lorenz, care cautà cu ochi ageri margini hotărâte pentru ştiinţa noastră, a cerut cu tot dreptul, acţiuni conştiente. Şi, fiindcă viaţa unui popor numai în hotarul statului îşi găseşte rostul său adevărat, — statul organizat este scutul ei cel mai desăvârşit, urmează că numai munca chibzuită pentru a da unui popor vieaţă de stat şi putere în ea, câştigă vrednicie pentru ştiinţa din vorbă. Vom zice dar: Istoria este studiul luptei oamenilor şi a popoarelor pentru vieaţa de stat.

*

ST. O. IOSIF

Născut la Braşov, fiu al fostului director gimnazial Ştefan Iosif şi nepot de mamă al lui Gavril Muntean, traducătorul întâi al „Werther", poetul Iosif şi-a făcut studiile la liceele din Braşov şi Sibiu, şi când familia întreagă s'a mutat în România, şi le-a continuat în Bucureşti. Plecând din Ardeal, el a dus cu sine multe amintiri şi din toate scrierile lui se desface un suflet dela noi, care se gândeşte des, în creaţiunile sale, la poporul nostru obijduit.

A fost întâi ziarist la Iaşi şi la Bucureşti. S'a ivit apoi în coloanele revistelor celor mai bune. A scris mai întâi la „Viaţa" dlui Vlahuţă. A condus revista „Sămănătorul" multă vreme.

Lucrări:

1. „Poezii", traduse din Petőfi şi din alţi poeţi unguri, 1896. („Apostolul" minunat tradus).
2. „Patriarhale", Bucureşti, 1901, (Poezii).
3. „Romanţe şi cântece de Heine", Bucureşti 1901.
4. „Poezii", Bucureşti, 1901—1902.
5. „A fost odată", poveste în versuri, 1903.
6. „Din zile mari". Poem istoric în versuri.
7. „Poezii din 1903—1908", volum în editura Socec.

Iar în colaborare cu poetul D. Anghel, a publicat:

8. „Verlaine". Traduceri. Ed. Minerva.
9. „Legenda funigeilor".
10. „Caleidoscopul lui Mirea", 2 volume.
11. „Cometa". Comedie.
12. „Carmen seculare". Poem în versuri.

Iosif, în colaborarea amintită, a tradus din Banville, din Halm şi Ibsen. Apoi câteva maiestre traduceri, cum sunt textele din operele lui Richard Wagner şi câteva balade germane, pe cari le-a dat singur la lumină.

FÂNTÂNA VRĂJITĂ

Jos, la fântâna dintre plopi,
Descânt'o vrăjitoare
Se umflă apa, – joacă stropi
In scăpătat de soare.
Se umflă apa, scade iar
Și parcă vreà să fiarbă, –
Se 'ndoaie plopii și tresar
Vrăjiți de hâda oarbă.

Și tot șoptind și tot vrăjind
Aruncă bobii 'n sită,
Se 'ndoae plopii vâjăind
Și noaptea e sosită.
Și tot vrăjind și tot șoptind
Ea face-un semn cu mâna, —
Din plopi foi moarte se desprind,
Și clocote fântâna.

Legate-s apele de-acum.
Ea 'n umbră stă și-așteaptă.
Un călăreț trudit de drum
Spre cei doi plopi se 'ndreaptă.
Spre gura însetată el
Găleata o apleacă,
Bea apa descântată el,
S'aruncă 'n șea și pleacă.

Dar nici doi pași nu face 'n drum
Stă roibul, sforăește,
Și doauă brațe-l prind acum
Pe călăreț în clește.

Se apără cu suflet stâns,
Şi luptă şi se zbate.
Dar vrăjitoarea-l ţine strâns
Şi-i călăreşte 'n spate!

Cu pintenii el bate 'n cal
Stă zările să soarbă, –
Pădure, holdă, vale, deal
Se pierd în noaptea oarbă. –
Şi 'n zori de zi au fost găsiţi
Acolo, la fântână,
Şi cal şi călăreţ, zdrobiţi
De goana cea păgână. –

Voi fetelor şi voi, feciori,
La apă când v'eţi duce,
Suflaţi asupră-i de trei-ori
Şi faceţi sfântă cruce,
Căci la fântâna dintre plopi
Stă baba blăstămată, –
Şi nu desleagă zece popi
Ce leagă ea odată!

---

*

T. V. PĂCĂŢIANU

Născut în 28 Nov. 1852 în Ususeu (în Bănat), a studiat în Lugoj şi Arad. — A redactat ziarul „Timişana" şi mai târziu „Gazeta Poporului". A fost redactor la „Tribuna", acum la „Telegraful Român".

Lucrări:

1. „Catastru şi modul întroducerii sale în România", 1895.
2. „Flori de toamnă", poezii, 1882.
3. „Lupta pentru drept", după Ihering 1898.
4. „Scopul în drept", după Ihering, 1898.
5. „Libertatea", după Iohn St. Mill, 1899.
6. „Principiile politice", după Holtzendorf 1899.
7. „Judecător ile cu juraţi", 1900.
8. „Istoria politicei", după Polock", 1900.
9. „Buna chiverniseală", 1900.
10. „Sâmbăta morţilor", dramă din popor, după Raupah, 1900.
11. „Dogmele dreptului", 1902.
12. „Cartea de aur", mare colecţie de documente din istoria luptelor politice ale Românilor din Transilvania, Ungaria şi Bănat, mai ales dela 1848 încoace. Au apărut deja 6 volume mari din ea. A fost premiată de Academie. Ultimele 2 volume sunt sub presă.

— Cel ce se gândeşte la viitorul neamului nostru, — şi care Român bun nu se gândeşte?, — trebuie să se gândească întâi la trecutul nostru. Pentrucă trecutul, prezentul şi viitorul, stau în legătură strânsă. Trecutul ni-a dat prezentul şi din prezent se naşte viitorul. E foarte natural deci, că numai cunoscând bine trecutul, putem să ne croim un viitor, care să fie mai bun, decât prezentul.

*

≡ Presa ≡

Contenta Hidros ?
Hl. Hidros ? (A. Simon)
J. Hernández ?

Nu putem încheià „Almanahul scriitorilor dela noi“, fără a da acì loc de onoare şi pressei româneşti din Transilvania, Ungaria şi Bănat. Cu atât mai vârtos nu, că de ne-am pune şi am căutà prin redacţiile ziarelor şi revistelor noastre, multe talente literare am aflà că s'au rătăcit în aceste redacţii, cari apoi li-au dat acelor talente cu totul alt curs şi le-au exploatat în alt fel, decum, poate, erau ele menite a se desvoltà şi manifestà!

Că lupta pentru existenţa noastă naţională servindu-se ca de bună armă de pressă, — ne cere scriitori tot mai talentaţi şi instruaţi în slujba ziarelor. Şi directorii nostri de ziare sunt tot cu ochii în patru doar descopăr şi atrag spre redacţiile lor astfel de talente.

Abia s'a ridicat colo ori colo un tiner ce dă semne a purtà un talent de scriitor, el e chemat în o redacţie ori în ceealaltă, şi acolo şeful îi pune în mână nu condeiul de scriitor, ci spadă de luptător, şi în loc de de muzica divină a muzelor, el aude zilnic ropotul armelor de luptă, şi din dulce povestitor, ori poet, ori nuvelist ce s'ar fi ales poate, — se trezeşte ca mâne un scriitor ce numai muzica asta sinistră a luptelor aspre cu peana o mai înţelege, o mai simte, o mai trăeşte!, — servind zilnic hrană de acest fel sufletelor cetitorilor săi. Tot scriitor e, încă preţios şi de real folos neamului său, — dar nu mai mult dulcele poet, gingaşul nuvelist ori alintătorul povestaş ce altfel poate se alegeà de el.

Iată pentru ce aflăm, că din „Almanahul scriitorilor dela noi“, nu pot lipsì ziarele, revistele, foile noastre, fiind şi ele, aşa cum sunt, tot atâtea manifestări ale sufletelor celor mai militante de scriitori dela noi.

Iar dacă am deschis capitol special Pressei, am ţinut a da un tablou pe cât am putut complet al ei: înşir acì toate foile, mari şi mici, ce apar la noi, dând şi un mic istoric al vieţii şi al rostului lor în viaţa noastră de obşte, şi de cine sunt ele scrise. Capul fiecărei foi e fotografat şi redat în facsimil.

Inşirarea ziarelor e făcută: după caracterul lor, iar în grupa de care se ţin, după vechime. Punerea mai nainte sau mai înapoi, nu înseamnă dar o clasificare ori calificare a ziarelor.

Iată-le:

*

I. ZIARE POLITICE:

a) Cotidiane:

Nr. 199. Anul LXXIV. Brașov, Duminecă în 11 (24) Septemvrie 1911.

GAZETA TRANSILVANIEI.

Apare în fiecare zi de lucru. ... pentru Austro-Ungaria pe an 24 cor., pe ½ an 12 cor., pe ¼ an 6 cor. Pentru România și străinătate pe an 40 franci, pe ½ an 20 franci, pe ¼ an 10 franci. Număr de Duminecă 5 franci pe an.

Redacția, Tipografia și Administrația: BRAȘOV, PIAȚA MARE Nr. 30. Telefon: Nr. 226.

Pentru Brașov se după acest pe an 24 cor., Fără dus acasă pe an 20 cor. pe ½ an 10 cor., pe ¼ an 5 cor. Un număr 10 bani. Inserate un șir petit 20 bani pentru o publicare. Publicări mai dese după tarif și învoială. — Reclame pe pagina a 3-a un șir 20 bani

Primii doi numeri ai „Gazetei Tr.“ au apărut în Iulie 1837 sub numele *„Gazeta de Transilvania“* sub conducerea lui George *Barițiu*. Cenzura oprind apariția mai departe a foii, ea a reapărut la 12 Martie v. 1838 tot sub redacțiunea lui G. Barițiu. „Gazeta de Transilvania“ eșià împreună cu „Foaia Literară“ odată la săptămână, până la 1846. Începând cu 1 Ian. 1847 până la 1881 „Gazeta“ apăreà de două ori la săptămână, cu escepția anului 1849, când ambele foi au fost suprimate timp de 9 luni de zile, și cu escepția anului 1863 4 în timpul dietei din Sibiiu, când eșià de 3 și 4 ori la săptâmână. S'a tipărit mulți ani — semn al sclăviei noastre culturale — cu litere cirile, abia târziu a ajuns a puteà purtà haina deschisă a scrierii latine. Începând dela 1881, având ca director pe Dr. Aurel Mureșianu, „Gazeta“ eșià de 3 ori la săptămână, iar dela 1884 încoace, deveni ziar cotidian, scoțând cu 1 Ian. 1889 și un număr poporal săptămânal de 8 pagini.

„Gazeta Transilvaniei“ a stat totdeauna pe baza programelor naționale și în serviciul cauzei românești. Importanța ei în viața noastră publică, o apreciază cu competență, următoarele rânduri adresate ziarului de marii bărbați ai neamului românesc: Mihail Cogălniceanu și Dr. Alexandru Mocsonyi la ocaziuni festive, anume cu prilejul jubileului de *50* și de *70* ani ai „Gazetei“:

...„Dreptul nu piere niciodată, mai ales când are apărători ca voi, curagioşii fii ai Carpaţilor, cari în mijlocul persecuţiunilor, al restriştelor, aţi ştiut susţineà pe valoroasa „Gazetă a Transilvaniei“, ce a fost şi este nu numai marea voastră înainteluptătoare, dar şi însaşi analele admirabilelor voastre acte pentru susţinerea şi dezvoltarea naţionalităţii române, în timp de jumătate secul.

Bucureşti 1878. *Mihail Cogălniceanu.*

...„Dacă un ziar, între împrejurări atât de grele, şeapte decenii stă în serviciul nobilelor idealuri naţionale, dacă acest ziar în tot timpul acesta a stat şi stă — desinteresat, ba chiar cu mari jertfe, — neclintit la postul său espus în lupta pentru esistinţa naţională, care ni se impune în mod artificial, şi dacă acest ziar chiar şi în focul luptei a ştiut păstrà totdeauna un ton ales şi o ţinută cumpătată — atunci este aceasta o faptă naţională, care negreşit deşteaptă în fiecare inimă română stima, mândria şi recunoştinţa...“

Birchiş, 24 Dec. 1907. *Ales. Mocsonyi.*

Dintre redactorii şi colaboratorii Gazetei, au fost condamnaţi la închisoare şi amende în bani, şi au stat închişi următorii: în 1888 redactorul *Ştefan Bobancu* 6 luni închisoare de stat; în 1890 *Dr. A. Mureşianu* 6 săpt. arest, iar red. responzabil *Traian H. Pop* la 1 an închisoare de stat; la 1908 redactorul *Victor Branisce* la 5 zile închisoare de stat; la 1909 redactorul resp. *I. Spuderca* la 4 luni închisoare de stat; colaboratorul *Dr. C. Maniu* la 1 an închisoare de stat; redactorul *V. Branisce* într'un al 2-lea proces, la 3 luni şi într'un al treilea proces 6 luni închisoare de stat. Amendele în bani trec peste 5000 cor.

Actualul director al *„Gazetei Transilvaniei“* e *Silvestru Moldovan,* iar redactori interni ai ei sunt *Victor Branişte* şi *Ioan Brotea.* Ca redactori esterni are pe prof. Dr. Grigorie *Maior;* prof. V. Gr. *Borgovan;* prof. Mihail *Străjan;* Dr. Valer *Moldovan,* advocat; Dr. Voicu *Niţescu;* Dr. I. C. *Juga;* C. *Muşlea;* Dr. Ioan *Scurtu;* Gavril *Todica;* Nicolae *Petra-Petrescu* şi alţii...

In Martie 1908, „Gazeta" împlinind *70 ani* de viaţă şi-a serbat jubileul de 70 ani, scoţând un mare număr jubilar, un întreg volum, cu contribuţiile literare ale tuturor bărbaţilor nostri de seamă, iar redactorii şi directorul ei, Dr. Aurel Mureşanu, au fost frumos sărbătoriţi de toată românimea.

Tiragiul actual al „Gaz. Trans": la numărul de zi 1400 ex., ediţia numărului poporal 2500 ex. Abonamentul: 24 cor. pe an.

„Gazeta Trans." e cel mai vechiu ziar din întreagă Ungaria! Nici ziar maghiar sau german, nu există aşa de demult ca românească „Gazetă".

---

*

Anul XV — Arad, Duminecă 25 Septemvre v. (8 Octomvre n.) 1911 — Nr. 210

ABONAMENTUL
Pe un an 28 Cor.
Pe un jum. 14
Pe o lună 2.40
Numărul de zi pentru România şi străinătate pe an 40 franci
Telefon pentru oraş şi comitat 502

TRIBUNA

REDACŢIA şi ADMINISTRAŢIA: Strada Deák Ferenc Nr. 20
INSERŢIUNILE se primesc la administraţie. Mulţămite publice şi Loc deschis costă fiecare şir 20 fileri.
Manuscripte nu se înapoiază.

A fost înfiinţată în 1897, sub numele *„Tribuna Poporului"*. După încetarea „Tribunei" dela Sibiiu, a luat numele *„Tribuna"*, rămânând *„Tribuna Poporului"* numele ziarului poporal, scos tot în editura „Tribunei". Ziarul şi-a pus dela întemeiere ca program: politica naţională *activistă,* pentru care a militat până ce a acceptat-o şi conducerea oficială a partidului naţional român. În special apoi şi-a ţinut de o menire a sa, înălţarea luptei naţionale în comitatul Aradului, a Bihorului şi a celor învecinate. O notă proprie a ziarului e: accentuarea problemelor culturale şi emanciparea păturei noastre culte de sub influinţele culturei streine.

Redactorii „Tribunei" au fost: Ion *Russu-Şirianu* †, Ion *Brânda* †, Gustav *Augustini* †, George *Demeter* †, Ion *Doleanu* †, Ion *Trifu* †, Ilarie *Chendi,* Sever *Secula,* Grigore *Iorga,* Ilie *Minea,* Petre *E. Papp,* George

Stoica, Dionisie *Stoica,* Gheorghe *Popp,* Constantin *Bucşan,* Constantin *Savu.*

Redacţia actuală o formează: *Sever Bocu, Ion Montani, Ion I. Schiopul, Iuliu Giurgiu, Radu Găvruş, Eugen Goga* şi numeroşi colaboratori externi din Bucureşti *(Il. Chendi, C. R. Moiru, I. U. Soricu,* şi toţi scriitorii tineri: *D. Anghel, Z. Bârsan, E. Gârleanu, V. Eftimiu* şi a.) apoi din alte oraşe ale României, precum şi din Budapesta, Viena, Paris, Italia, etc.

„Tribuna“ a avut nenumerate procese de presă pentru care redactorii ei au fost osândiţi la vreo 10 ani de robie şi vreo 10.000 cor. amende în bani. Unii din ei au scăpat prin exilare de bună voe peste hotarele ţării, ceialalţi au stat închişi, cât la Seghedin în arestul de stat, cât în Arad în temniţa ordinară a tribunalului. Insuşi *I. Russu-Şirianu,* directorul apreciat al ziarului, a fost silit a se exilà din calea tribunalelor maghiare, pentru mai multe articole ce i se improcesuase, între altele pentru marele articol statistic al proceselor politice dela noi: *Calvarul nostru,* apoi pentru cartea sa „Iobăgia“. În exil s'a şi sfârşit.

Dintre redactorii ei de azi, dl *Sever Bocu* a suferit în două rânduri, odată două luni, altădată două luni şi jumătate, *temniţă ordinară,* în penitenciarul din Arad, iar dl *Gh. Nichin,* tot două luni *temniţă ordinară* pentru un articol scris despre măcelul dela Pănade.

La 1908 fondatorii ziarului, cu mari jertfe din partea lor şi cu colecte la cari a contribuit bucuros românimea recunoscătoare, au zidit pe sama ziarului o frumoasă casă, modern întocmită, adăpost pretinos pentru a cuprinde Redacţia, Administraţia, instalaţiile tipografice şi o librărie. Casa, zisă „Palatul Tribunei“, a fost sfinţită şi dată folosinţei în cadrul unor sărbări înălţătoare de suflet.

„*Tribuna*“ la început a apărut de cinci-ori la săptămână, azi e cotidian. Se tipăreşte între 3000 şi 4000 exempl. Preţul de abonament 28 cor. pe an.

*

Anul I. Arad, Duminecă 2|15 Octomvrie 1911. Nrul 216.

ABONAMENTUL: Pe un an 28— Cor. Pe jumătate an 14— „ Pe 3 luni 7— „ Pe o lună 2·40 „

ROMÂNUL

REDACŢIA şi ADMINISTRAŢIA: Strada Zrinyi Nrul 1/a.

INSERŢIUNILE se primesc la administraţie.

Manuscriptele nu se înapoiază.

„*Românul*“ s'a înfiinţat prin concluzul comitetului naţional din 20 Decemvrie 1910. Primul număr a ieşit în 1 Ianuarie v. 1911. Stă sub direcţiunea politică a dlui *Vasile Goldiş*. Redactorii lui stabili sunt: *Ştefan Vernescu, Constantin Savu, Ştefan Oprean, A. Fleşeriu*. Are apoi corespondenţi permanenţi în Bucureşti şi alte oraşe din România, cum şi în capitalele ţărilor apusene.

Stă cu totul în serviciul comitetului partidului naţional, ca ziar oficios al lui.

Fiind în anul prim de existenţă, procese încă n'a avut.

Apare în 2500 exemplare. Preţel: 28 cor. pe an.

*

b) De 3-ori pe săptămână:

Nr. 99.

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția Joia şi Sâmbăta

ABONAMENTUL | Abonamentele şi inserţiunile | INSERŢIUNILE

„*Telegraful Român*“ a fost înfiinţat la 1853 de marele Metropolit Şaguna, pe atunci Episcop, ca organ de propagandă culturală, literară şi politică, mai

presus de toate însă ca organ de apărare al intereselor bisericei gr.-or române dela noi, — program ce şi-l'a păstrat până în ziua de azi. Cât timp a trăit Metropolitul Şaguna, „Telegraful Român" aveà rol mare în dirigarea politicei româneşti, prin el se dădeau directive cari erau urmate. Cu timpul, mai ales după constituirea partidului naţional şi după decretarea pasivităţii, rolul lui s'a redus tot mai mult, căci el a rămas credincios tacticei vechi şi în vremea pasivităţii.

Fiind, după „Gazeta Transilvaniei", cel mai vechiu ziar la noi, la început „Telegraful" se tipăreà şi el, ca şi Gazeta, cu litere cirile. Apoi, un timp de trecere, aveà un tipar în care cirilele erau mestecate cu unele latine, ba şi cu unele sedile din cele folosite azi, şi numai târziu ajunge a îmbrăcà haina luminoasă a scrierii curat latine.

Redactorii „Telegrafului Român" au fost: Aron *Florian (†)*, Dr. Paul *Vasici (†)*, Ioan *Bădilă (†)*, Visarion *Roman (†)*, Ioan *Roman (†)*, Ioan *Raţiu (†)*, Zaharie *Boiu (†)*, Nicolae *Cristea (†)*, aceştia toţi de pe vremea lui Şaguna. Cest din urmă, N. Cristea, a câştigat atât de mult plăcerea şi încrederea metropolitului Şaguna, încât acela prin testament lăsase, ca asesorul Cristea să nu poată fi absolvat dela redactarea „Telegrafului" până va voì el! Totuş după anii 1880 Metropolitul Miron l'a forţat să abzică de redactarea „Telegrafului", pentru că nu-i conveneà liberalitatea cu care acela discutà anumite apariţii din viaţa bisericii. Au urmat apoi în postul de redactor: Matei *Voileanu*, Dr. Remus *Roşca*, Nicolae *Ivan*, Silvestru *Moldovan*, Dr. Nicolae *Olariu*, Gavriil *Hango*, Dr. Elie *Cristea*, şi dela 1901 până azi Teodor V. *Păcăţianu*.

Redacţia „Telegrafului" o formează: azi *T. V. Păcăţianu*, autorul marelui op istoric „Cartea de aur"

şi a mai multor traduceri din filosofia dreptului şi din cea de naţionalitate, şi a unor piese teatrale, — având de colaborator intern la foaie pe profesorul pensionat *Enea Hodoş,* care asemenea e cunoscut şi ca autor, ca editor al „Bibliotecii Noastre“ (vreo 12 numeri) şi culegător folclorist.

„Telegraful Rom.“ a avut 4 procese de presă; în 3 procedura s'a sistat, în al 4-lea a fost osîndit redactorul T. V. Păcăţianu la 10 luni arest de stat şi 400 cor., amendă. Arestul i-a fost iertat pe calea graţierii, banii i-a plătit.

„Telegraful“ a apărut la început de 2 ori pe săptămână, apoi de 3 ori, cum apare şi acum. Preţul de abonament 16 cor.

Anul XXI Blaj, Sâmbata 2 Septemvrie 1911 Numărul 80

Unirea

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta

„*Unirea*“ apare la 1891, ca cea dintâi foaie bisericească-politică, în Blaj. Raţiunea editării ei a fost apărarea Bisericei române unite.

Fundatorii foii au fost profesorii de teologie de pe vremuri: *Dr. Alexandru Grama (†), Dr. Victor Szmigelszki, Dr. Izidor Marcu şi Dr. Vasile Hossu,* al doilea şi al treilea sunt azi canonici în Blaj, iar al patrulea episcop al Lugojului, azi al Gherlei.

Între primii colaboratori şi cei mai zeloşi, erau *Dr. Augustin Bunea (†),* pe atunci secretar mitropolitan, *Dr. Demetriu Radu,* pe atunci preot unit la Bucu-

reşti, azi Episcop la Orade, şi *Aurel C. Domşa,* pe atunci cleric. Administrator al foii a fost dela început profesorul *Silvestru Nestor.*

Foaia a apărut la început odată la săptămână, având 8 pag. pentru preţul de 6 fl. (12 cor.) Acum apare de trei ori la săptămână, în aceeaş mărime, şi costă 18 coroane.

Redactorii „Unirii" au fost:

1. Dr. Vasile *Hossu,* 1891—2.
2. Dr. Victor *Szmigelszki,* 1892—8.
3. Dr. Vasile *Suciu,* 1899—1900.
4. Aurel C. *Domşa,* dela 1901 până azi.

La fondare, foaia a fost proprietatea profesorilor de teologie, iar dela 1899 a trecut la un consorţiu.

„Unirea" a avut 7 procese de pressă, toate în timpul din urmă de când cu întrarea Românilor în activitate politică.

In cel dintâi, preotul *Simeon Zehan,* ca autor, a fost achitat, — în al doilea, al treilea şi al patrulea, redactorul *Aurel C. Domşa* a fost pedepsit la *8 luni* închisoare de stat, *1200 cor.* amendă şi suportarea speselor de proces. Din cele 8 luni Maestatea Sa a iertat 6 luni, celelalte le-a împlinit în temniţa din Cluj, iar amenda şi spesele, peste 2000 cor., le-a plătit. Celelalte procese n'au ajuns la pertractare, în două senatul de acuză a respins pe procuror, iar ultimul a fost sistat.

De prezent „Unirea" are ca redactor pe *Aurel C. Domşa,* preot unit, autor al unui volum de schiţe, etc.; secretar de redacţie pe *Ioan Roşu,* doctorand în teologie.

---

*

Anul XI Lugoj, Joi, 25 August (7 Septembrie) 1911 Nr. 96.

Strada Timișorii Nr. 7

DRAPELUL

MARȚI, JOI și SAMBATA

PREȚUL DE ABONAMENT

INSERȚIUNILE se acordează conform tarifului

Un număr singuratic 10 bani

Dr. Valeriu Branisce. ORGAN NATIONAL-POLITIC Redactor responsabil Atanasie Bogățan

„*Drapelul*“ s'a înfiinţat la anul 1900, de către un grup de fruntaşi Români din Lugoj şi din alte părţi bănăţene, ca organ naţional politic al Românilor bănăţeni. Ei au luat asupra lor, — caz unic în felul său prin seriositatea şi durabilitatea lui, — angajamentul, de a susţineà ziarul cu cotizaţii adesea însemnate, numai ca muncitorii lui să nu simtă lipsa materială tulburătoare a muncii spirituale. Aşa îl cotizează şi azi. Printre sprijinitorii lui, „Drapelul“ a numărat chiar dintru început, bărbaţi ca *Dr. Alexandru Mocioni, Coriolan Brediceanu* şi toată pleiada de cărturari din Lugoj şi părţile lui.

Pentru ca ziarul să însemneze un pas bun în istoria ziaristicei la noi, fondatorii lui chiar dintru început au încredintat direcţiunea lui unui ziarist probat: *Dr. Valeriu Branisce,* pe atunci profesor la Braşov, fost redactor la „*Revista Politică*“ din Cernăuţi, de unde, după vreo 2 ani de muncă, a fost exilat pentru politica sa intransigentă naţională, şi fost redactor la „*Dreptatea*“ din Timişoara şi la „*Tribuna*“ din Sibiiu. Aşteptarea legată de directorul foii a ieşit în plin: ziarul a fost ţinut din capul locului, şi e ţinuţ şi azi, la nivel, însemnând el în pressa dela noi, prin articlii sei de fond, discuţia academică, calmă, bine argumentată, cu ştiinţă.

„Drapelul“ a avut norocul a aveà printre colaboratorii sei, scriitori de valoare, ca *Virgil Oniţ* la partea literară, *Mihail Gaşpar* colaborator intern la partea literară, dar şi peste linie.

Redacţia ziarului o formează azi: Dr. Branisce, Romul C. Munteanu şi Nicolae Jugănaru, interni, iar 13*

colaboratori externi permanenţi: Dr. G. Dobrin, Dr. C. Brediceanu, Mihail Gaşpar, Dr. C. Jurca, Dr. St. Petrovici, G. Cătană, Dr. Imbroane, şi alţii.

Redactorii „Drapelului“ au gustat aproape toţi pânea robiei: *Dr. St. Petrovici* a fost osândit, în primul proces politic al „Drapelului“, la *6 luni* arest şi *400 cor.* amendă în bani; în al doilea proces politic al ziarului a fost judecat redactorul *Dr. Cornel Jurca* la *8 luni arest* şi *400 cor.* în bani; în al treila proces colaboratorul intern *Mihail Gaşpar* la *10 luni* arest şi *400 cor;* iar redactorul *Nicolae Jugănaru* în 2 procese *7 luni* arest şi *800 cor.* — Directorul ziarului Dr. Branisce a stat, încă nainte de a venì la „Drapelul“, *2 ani* întregi, întruna, în temniţa de stat dela Vaţ!

Ziarul a fost totdeauna apărător al politicei oficiale a partidului, şi, mai conservator din fire, a fost cel din urmă care a părăsit pasivitatea şi a acceptat şi el, după conferinţa dela Sibiu din 1905, tactica activistă.

„Drapelul“ a apărut tot de 3-ori pe săptămână. Tiragiu 1800—2000 ex. Preţul 12 cor. pe an.

*

c) Săptămânale:

Duminecă, 25 Septemvrie (8 Octomvrie) 1911

FOAIA POPORULUI

PREŢUL ABONAMENTULUI.
Pe un an 4 cor. 40 bani
Pe o jumătate de an 2 cor 20 bani.
România, America şi alte ţări străine 11 cor anual.
Abonamente se fac la „Tipografia Poporului“, Sibiu

Foaie politică
Apare în fiecare Duminecă.
Telefon Nr. 146

INSERATE
să primesc la BIROUL ADMINISTRAŢIEI
(Strada Măcelarilor Nr. 12)

„Foaia Poporului“ a fost înfiinţată la anul 1892 de comitetul partidului naţional român de pe atunci, al cărui preşedinte erà răposatul *Dr. Ioan Raţiu.*

Cel dintâi redactor al foii a fost Ioan *Russu-Şirianu.* Între redactorii următori au fost: prof. Demetriu

Comşa, Ioan *Moţa,* Ioan *Costin,* Dr. Elie *Dăianu,* Vasile C. *Osvadă,* Victor *Lazăr,* Silvestru *Moldovan,* George *Stoica* şi George *Popp.*

„Foaia Poporului“ a avut în decursul timpului mai multe procese de presă. Mai însemnate au fost între ele: Procesul politic alui George *Moldovan* la 1905, când a fost osândit la jumătate de an arest şi 1000 cor. în bani, apoi al lui Victor *Lazar,* care pentru publicarea biografiei prefectului Ioan Buteanu dela 1848, a stat *cinci* luni în temniţa de stat din Seghedin. Şi altele.

În anii 1904—1908 foaia ajunsese, prin vânzarea tipografiei, proprietatea unui Sas, dar fiind redactată de dl Silvestru *Moldovan,* căruia însă i se cereà, se nu atace pe Saşi, nici pe Maghiari... După moartea proprietarului sas, foaia a trecut iar în proprietate românească, în cea actuală, care a reorganisat foaia şi acum apare sub îngrijirea unui comitet de redacţie, iar redactor responzabil e proprietarul Nicolae *Bratu.*

Tiragiul cam 4—4500 ecsempl. Preţul cor. 4·40.

*

POPORUL ROMÂN

ORGAN POPORAL AL PARTIDULUI NATIONAL ROMÂN

Anul XI. | Budapesta, 13/26 Martie 1911. | Proprietar: Dr. AUREL VLAD | Nr. 12

„Poporul Român“, e dela 1898 organul poporal al partidului naţional român. Intemeiată a fost foaia aceasta la 1901, ca simplă foaie socială-culturală-economică. Iată pe scurt împrejurările între cari s'a înfiinţat şi fazele prin cari a trecut această foaie, până a nu fi a partidului:

La stăruinţele culegătorului tipograf Dimitrie Birăuţiu, mai mulţi tineri români ce se aflau pe atunci

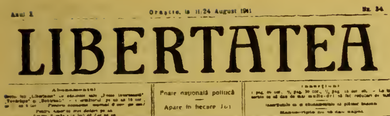
în Pesta, ca Dionisie Stoica, A. P. Bănuţiu, Sebastian Stanca, Gavril Todica, au primit a-i da ajutor prin scrisul lor la scoaterea unei foi, ce să se vânză prin colportare prin oraşe şi sate, cu 1 cr. (2 bani) foaia. Aşa i-au dat fiinţă, ca simplă şi modestă foaie pentru popor, economică, socială, culturală. Proprietar şi redactor al ei a rămas Dimitrie Birăuţiu. Mai târziu a prefăcut'o în foaie politică şi a izbutit a o răspîndì bine în popor, şi a întemeià şi o tipografie proprie, în care să se tipărească foaia.

Până nu erà proprietatea partidului, „Poporul Rom". a fost judecat de 2 ori pentru articli politici: întâi ţăranul *Petru Cr. Damaschin* la 8 zile închisoare, odată *Dim. Birăuţiu* la 14 zile, iar în alte procese cest din urmă a fost scos de sub urmărire. La 1908. când foaia ajunsese a fi mai răspândită (să tipăreà în peste 12.000 exemplare), contrarii partidului naţional român, cu înţelese scopuri, au izbutit a cumpără pe ascuns, prin C. Burdea, foaia aceasta dela proprietarul ei D. Birăuţiu. Partidul naţional aflând de lucru, întrevine şi răscumpără foaia, pentru a nu cădeà în mânile contrare, cărora erà vândută deja, dar nu şi predată, şi numeşte proprietar al ei pe dl Dr. Aurel Vlad, care e proprietarul ei formal până azi. După ce a ajuns proprietate a partidului, redactorul foii, dl *Vasile Macrea,* a fost osândit pentru câţiva articoli, publicaţi în „Poporul Rom." şi „Lupta", la *doi ani şi jumătate* arest de stat şi amende de *3000 cor.*

Din primăvara acestui an, „Poporul Român" s'a strămutat la Arad. E îngrijit de redactorii „Românului". Apare în 5—6000 ex. dintre cari o mare parte se trimit gratuit din partea partidului. Preţul 4 cor. pe an.

---

*

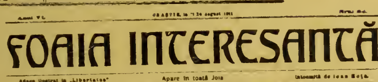

Orăştie, la 11/24 August 1911

LIBERTATEA

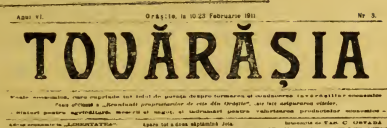
Foaie naţională politică

Apare în fiecare Joi

FOAIA INTERESANTĂ

Apare în toată Joia

Anul VI. Orăştie, la 10/23 Februarie 1911 Nr 3.

TOVĂRĂŞIA

Apare tot a doua săptămână Joia.

ANUL I

BOBÂRNACI

„Libertatea“ s'a înfiinţat la 1902 ca foaie politică săptămânală, la Orăştie, prin o grupă de 26 fondatori, bărbaţi tineri, aderenţi ai schimbării de tactică politică pasivistă, pe atunci oficioasă, în activistă. Pentru asta a militat până s'a şi executat schimbarea.

La 1905, să adauge foii politice, un suplement literar-ilustrat, *„Foaia Interesantă“*, îngrijită de preotul *Ioan Moţa,* pentru a face ca aşa să străbată mai tare în popor.

La 1906 să adauge foii suplementul economic *„Tovărăşia“* pentru propagarea ideilor c o o p e r a t i v e, redactată de *V. C. Osvadă,* scriitor economic.

La 1911 să adauge un suplement umoristic *„Bobâinacii“,* redactat de *Ermil Borcia* (Haralamb Călămăr).

Până la 1908 „Libertatea“ apare spriginită în câtva şi materialiceşte de fondatorii sei, cari au contribuit la coperirea perderilor provocate de amendele proceselor. La 1908 înfiinţându-şi partidul naţional ziar de zi, fondatorii „Libertăţii“ sunt angajaţi şi ei acolo

şi abzic de a mai ajutà şi „Libertatea“, ci o lasă cu totul în grija şi risicul părintelui I. Moţa, care, dându-i acum un caracter pur poporal, a răspândit-o mai ales în popor, făcându-i astfel posibilă existenţa.

Foaia a avut pân'acum 8 procese politice: In 1903 preotul I. Moţa a fost osândit de tribunalul din Cluj la *1 an temniţă ordinară* pentru articlul „A murit Mathia şi cu el dreptatea“. Redus la 2 luni arest şi 1000 cor. — In 11 Nov. 1903 e osândit redactorul Iuliu V. Ioanovici la *5 luni temniţă ordinară şi 300 cor.* pentru articlul „Sus inimile“ scris după osânda primă. Redus la pedeapsa în bani. — In 1904 Iul. V. Ioanovìci e osândit la 3 luni temniţă pentru o scrisoàre contra unor gendarmi. — In 16 Febr. 1905 Iul. V. Ioanovici e osândit la *1 an arest de stat* pentru poezia „Roata dela Bălgrad“ (de V. E. Moldovan) şi *1000 cor.* — In Sept. 1906 e procesul scrisorii dlui V. E. Moldovan despre „Alegerea dela Ceh“. Acuzatul nu s'a prezentat. — In 19 Sept. 1906 redactorul Stefan Pop e osândit pentru articlul „N'auziţi Români“ la *3 luni arest* de stat şi *800* cor. — La 10 Febr. 1908 Iul. V. Ioanovici e osândit la *optsprezece luni arest ord. şi 1000 cor.* pentru articlii „Calea la înviere peste Golgota duce“!, şi „Pe piatra aceasta“... — In 12 Nov. 1909 I. M. Ciufudeanul e osândit la *4 luni arest de stat şi 300 cor.* în bani pentru scrisoarea despre atentatul contra Pietrii Libertăţii şi a Crucii lui Iancu, dela Blaj.

Redactori şi colaboratori statornici ai acestei grupe de foi, sunt dnii: I. *Moţa,* V. C. *Osvadă,* Nicolau *Damian,* Seb. *Bornemisa,* T. Liviu *Blaga,* şi Ermil *Borcia.*

Tiragiul foilor e: „Libertatea“ 9500 exemplare, „Foaia Interesantă“ 12.000 exemplare, „Tovărăşia“ 8000 exemplare şi „Bobârnaci“ 7000 exemplare.

Preţul de abonament: toate 4 foile cu 10 cor. pe an. Ţăranilor se dau cu preţ redus la 6 cor.

*

Anul I Arad, Duminecă, 21 August (3 Septemvrie) 1911 Nr. 34

TRIBUNA POPORULUI

Apare in fiecare Duminecă.

„Tribuna Poporului“ apare dela Ianuarie 1911, în Arad, ca organul poporal al ziarulul „T r i b u n a“. Stă în serviciul cauzei naţionale, pe baza programului naţional. Redactori, tot redactorii „Tribunei“. Fiind în anul prim de existenţă, n'a avut încă procese politice. Apare în 4000 exemplare. Preţul 4 cor.

*

Budapesta, Duminecă 25 Septemvrie (8 Oct. n.) 1911

FOAIA POPORULUI ROMÂN

Editor-proprietar şi redactor responsabil DIMITRIE BIRĂUŢIU

Budapesta, 8 Octomvrie 1911

FOAIA ILUSTRATĂ

„Foaia Poporului Român“ apare în Budapesta dela începutul anului 1911 ca editură a „Tipografiei Poporului Român“, a cărei proprietar e D i m i t r i e B i r ă u ţ i u. „Foaia Poporului Român“ a fost scoasă de „Tipografia Poporului Rom.“, dupăce şi-a vîndut foaia mai veche „Poporul Român“ comitetul partidului naţional, care a strămutat'o întâi în altă tipografie; apoi a dus'o la Arad.

„Foaia Poporului Român“ apare ca organ poporal săptămânal, cu un adaus literar ilustrat *„Foaia Ilustrată“* şi cu un adaus umoristic *„Cucul“*.

Redactori: *Dimitrie Birăuţiu, Vasile Vlaicu, Grigore Iorga*, iar' pentru adausul umoristic *Nicu Stejărel* (Nicolau Stef) din Arad.

Fiind în anul I de existenţă, procese n'a avut.

Apare în 4—5000 ex. Preţul 7 cor. pe an.

*

d) Politice şi literare:

Anul IV. No. 1.

Revista politică şi literară

apare odată pe lună.

REDACTIA ŞI ADMINISTRAŢIA
BLAJ (Balázsfalva). Ungaria

ABONAMENTUL ANUAL: 12 cor
Pentru studenţi, invăţători, preoţi dela sat: 8 cor
In România şi străinătate: 15 cor

„Revista Politică şi Literară“ a fost înfiinţată la 1908, în Blaj, ca revistă lunară pentru literatură şi politică, cu colaborarea mai multor scriitori dela noi şi din Ţară. Director şi proprietar al revistei e dl *Aurel Ciato*.

În articli politici şi culturali, revista face priviri generale, studii, stând pe baza programului naţional, totuş judecând în chip liberal şi progresist acţiunile şi pornirile din viaţa noastră publică.

In partea sa literară, revista publică nuvele, schiţe şi poezii, cronici literare, etc.

Apare 1000 exemplare. Preţul 12 cor.

*

Anul I. — Nr. 5 BUDAPESTA Iulie 1911.

ABONAMENTUL. Pe un an 10 cor. . ½ . . 5 .

NAȚIUNEA

ABONAMENTUL Pentru România și străinătate Pe un an 12 cor.

APARE LUNAR | Director: Dr. LUDOVIC CSATO

„Naţiunea“ apare dela începutul anului 1911, ca revistă pentru politică şi literatură, înfiinţată la Budapesta de *Dr. Ludovic Ciato.* In partea sa politică discută acţiunile şi aparenţele din viaţa de obşte a ţării; partea literară îi e îngrijită de mai mulţi scriitori.

Apare odată pe lună, în 800 exemplare. Preţul 10 cor. anual.

*

II. REVISTE LITERARE:

S'a înfiinţat la 1 Iulie 1902 în Budapesta. A fost fătul unui entuziasm studenţesc. Meritul de a-l fi publicat şi susţinut în zilele sale de faşe, îi revine dlui Aurel P. *Bănuţiu,* actualul director artistic al „Societăţii teatrale“, care la început se îngrijise şi de redactarea lui. La 1 Aprilie 1903 a trecut în proprietatea şi sub îngrijirea dlui *Octavian C. Tăslăuanu,* actualul ei director. Impreună cu Octavian *Goga* şi Al. *Ciura,* stâlpii ei întemeietori, dsa a făcut, sprijinit şi de alţi prietini, din revista studenţească, o revistă literară şi artistică, care s'a impus în mişcarea noastră culturală. Prin coloanele ei s'au afirmat câteva talente distinse,

scriind pagini durabile şi strălucite în istoria literaturii noastre. — Deşì nu face politică, totuş procurorii unguri au amendat şi „Luceafărul“ pentru nişte notiţe inocente, în total cu suma de 1000 cor.

Dela 15 Octomvrie 1906 apare în Sibiiu în condiţii tot mai desăvârşite.

La început se tipăreà în câteva sute de exemplare, astăzi apare în 2500 exemplare.

Abonamentul 16 cor. pe an.

*

„*Cosinzeana*“ e încă la începutul existenţei. Apare în Orăştie, dela 15 Oct. n. 1911, ca revistă literară pentru familie, cu ilustraţiuni; deocamdată, până la finea anului, apare numere de probă, de 2 ori pe lună. Dela a. 1912 încolo regulat, de 3 ori pe lună. E întemeiată de *Sebastian Bornemisa,* st. în filosofie, proprietarul „Librăriei Naţionale“ dela Orăştie, cu colaborarea scriitorilor: I. U. *Soricu,* Mihail *Gaşpar,* Ecaterina *Pitiş,* Zaharie *Bârsan,* Liviu *Rebrean,* Ermil *Borcia,* V. C. *Osvadă,* T. L. *Blaga,* G. *Todica,* etc.

Pe timpul de probă apare în 1800—2000 exemplare.

*

III. ŞTIINŢĂ:

„STUDII ŞTIINŢIFICE"

Orăştie. — Anul II.

„Studii Ştiinţifice" e publicaţie începută în 1910, în fascicole trilunare, de *Gavriil Todica.* Apar în Orăştie şi Arad (Redacţia şi administraţia în Geoagiu-de-jos). Publică studii de sfera fizicei şi chemiei, economiei financiare şi astronomiei.

Apare în 500 ex. Abonament 5 cor. pe an.

*

IV. FOI DE SPECIALITATE:

Anul XXVI. Caransebeş 11 Septemvrie (24 Septemvrie n.) 1911 Nr. 37.

FOAIA DIECEZANĂ

Organ al Eparhiei gr. or. rom. a Caransebeşului

APARE DUMINICA

„Foaia Diecezană" a fost înfiinţată la 1886 sub fericitul Episcop Popazu, ca organ oficios al Eparchiei gr.-or. române dela Caransebeş. Publică articli, studii şi ştiri din domeniul bisericesc şi şcolar. Politică nu tractează. Apare săptămânal, în 800—1000 ex. Redactor: *Dr. Iosif Olariu.* Preţul 10 cor. anual.

*

Anul XXXV Arad, 25 septemvrie (8 oct.) 1911 Nr. 39

REDACŢIA şi ADMINISTRAŢIA

BISERICA ŞI ŞCOALA

FOAIE BISERICEASCA-ŞCOLASTICA, LITERARA ŞI ECONOMICA

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ, DUMINECA

PREŢUL ABONAMENTULUI PENTRU AUSTRO-UNGARIA: Pe un an 10 cor., Pe ½ an 5 cor. PENTRU ROMÂNIA ŞI STRĂINĂTATE: Pe un an 14 franci, Pe ½ an 7 franci.

„Biserica şi Şcoala" a fost înfiinţată la 1887 în Arad, în zilele Episcopului de pe atunci I o a n M e ţ i a n u,

ca organ oficios al Eparchiei gr.-or. române aradane. Publică studii şi articli bisericeşti, şcolari şi culturali. Apare săptămînal. Tiragiu 1000—1200 ex.

Redactor: *Roman R. Ciorogariu.* Preţul 10 cor.

*

Nr. 15. Bfalva—Blaj 1 Octomvrie 1911. Anul XIII

Foaia Scolastică

revistă pedagogică.

Redactor responsabil: Ioan F. Negruţiu.
Proprietar-editor: Reuniunea învăţătorilor gr.-cat. din Arhidieceză.

A fost înfiinţată la 1899 ca organ p e d a g o g i c, de către profesorii preparandiali din Blaj şi ca organ al Reuniunii învăţătorilor gr.-cat. din Archidiecesa de Blaj. Redactor *I. F. Negruţiu* în colaborare cu profesori şi învăţători. Apără interesele şcoalei, dă directive de învăţământ, discuţii pedagogice ştiinţifice, etc.

Apare în 800 exemplare.

*

Anul XIII. Sibiiu 20 August 1911 Nr 34

REVISTA ECONOMICĂ.

Organ financiar-economic
Organul oficial al „Solidarităţii", asociaţiune de institute financiare ca însoţire
Apare odată pe săptămână.

„Revista Economică" s'a înfiinţat ca întâia revistă financiară la noi Românii din ţările Coroanei ungare şi ca organ oficial al băncilor române. S'a scos la 1899 la iniţiativa dlui *Dr. Cornel Diaconovich,* care a fost totodată primul ei director şi redactor. A apărut

în anii I. şi II. ca revistă *lunară*, iar dela 1901 începând, ca *revistă săptămânală* în estensiune de 1 coală cuart. Dela finele lui Octobre 1906 până la 1 Ianuarie 1907 revista a stat sub direcţia dlui *Ioan I. Lăpedatu*, iar dela 1 Ianuar 1907 încoace, sub a actualului redactor *Constantin Popp*.

In 1907 a fost pedepsită cu amendă de K 150·— pentru nişte articole cu conţinut pretins politic.

Tiragiul, la început de 300 exemplare, este de prezent de 700 exemplare. Preţul 12 cor. pe an.

---

*

Anul V. 15 Iunie—1 Iulie, 1911. Nr. 12—13.

REVISTA TEOLOGICĂ

organ pentru ştiinţa şi vieaţa bisericească

Abonamentul: Pe un an 10 cor., pe o jumăt. de an 5 cor. · Pentru România 12 Lei
Un număr 50 fil.

„*Revista Teologică*„ a fost înfiinţată la 1907 de profesorul de teologie dela seminarul gr.-or. român din Sibiiu *Dr. Nicolae Bălan*, în colaborare cu alţi profesori şi scriitori bisericeşti, — ca foaie de ştiinţă teologică. Publică articli ştiinţifici şi de istorie bisericească, cuvântări bisericeşti, revistă şi critică literară bisericească, etc. Apare de 2 ori pe lună, în 800—1000 ex. Preţul 10 cor. anual.

---

*

VATRA ŞCOLARĂ

Anul IV. Sibiiu, Februarie, 1911. Nr. 2.

„*Vatra Şcolară*“ a fost înfiinţată la 1908 de profesorul de pedagogie *Dr. Petru Şpan* dela seminarul gr.-or. român din Sibiiu, în colaborare cu alţi soţi pro-

fesori şi scriitori pedagogici, ca revistă de specialitate pedagogică, stăruind pentru întroducerea celor mai avansate metode de învăţământ în şcoală română. Publică articli de ştiinţă pedagogică, revistă din viaţa şcoalei române, lecţiuni model, etc.

Actual redactor, dela moartea lui Dr. Şpan, e *Dr. Vasile Stan,* profesor la acelaşi seminar.

E publicaţiune lunară. Apare în 600—800. Preţul 8 cor. anual.

*

Anul I   Blaj, 15/28 Februarie 1911   Nr. 4.

CULTURA CREȘTINĂ

APARE, CU ESCEPȚIA LUNILOR IULIE ȘI AUGUST, LA 1 ȘI 15 v. A FIECĂREI LUNI.

Abonamente:	COMITETUL DE REDACTIE	Redactia și Administrația. »Cultura Creștină«. Blaj — Balazsfalva
Pe un an cor. 10 Pe ½ an: cor. 5. In străin.: frcs. 12. Numărul 50 bani.	Dr. Ioan Sâmpăleanu, Stefan Roşianu, Dr. Victor Macaveiu, Dr. Alexandru Nicolescu și Dr. Alexandru Rusu	

„Cultura Creştină“ a fost înfiinţată în anul 1911, de un grup de scriitori bisericeşti şi profesori de teologie dela seminarul teologic gr.-cat. român din Blaj — ca organ de specialitate bisericesc. Publică articli de ştiinţă teologică şi istorică bisericească şi de cuprins cultural-ştiinţific. Stărue special pentru principiul, ca cultura modernă, dacă e să rămână aievea folositoare omenimii, să nu se depărteze de a fi creştină.

Redactor: *Dr. Alexandru Russu* şi un comitet de redacţie, din care fac parte: *Dr. I. Sâmpăleanu, Stefan Roşianu, Dr. Victor Macavei, Dr. Alex. Nicolescu.*

Apare de 2 ori pe lună, în 1000 ex. Preţul 10 cor. anual.

*